

Státní zdravotní ústav – Strážce vašeho zdraví

Výroční zpráva

za rok 2025

MUDr. Barbora Macková, MHA
Ředitelka SZÚ

Praha, duben 2026

OBSAH

1	POSTAVENÍ A ÚKOLY SZÚ V OCHRANĚ A PODPOŘE VEŘEJNÉHO ZDRAVÍ	4
2	ORGANIZAČNÍ STRUKTURA A PRACOVNÍ TÝM SZÚ	6
3	ČINNOST ODBORNÝCH CENTER	8
3.1.	Centrum epidemiologie a mikrobiologie	8
3.1.1	Organizační struktura Centra epidemiologie a mikrobiologie.....	8
3.1.2	Poslání Centra epidemiologie a mikrobiologie	8
3.1.3	Programové priority v roce 2025	11
3.1.4	Projekty řešené v roce 2025	19
3.1.5	Významné výsledky práce	20
3.2	Centrum hygieny práce a pracovního lékařství.....	33
3.2.1	Organizační struktura Centra hygieny práce a pracovního lékařství	33
3.2.2	Poslání Centra hygieny práce a pracovního lékařství	33
3.2.3	Programové priority v roce 2025	34
3.2.4	Projekty řešené v roce 2025	34
3.2.5	Významné výsledky práce	35
3.3	Centrum podpory veřejného zdraví	50
3.3.1	Organizační struktura Centra podpory veřejného zdraví	50
3.3.2	Poslání Centra podpory veřejného zdraví	50
3.3.3	Programové priority v roce 2025	51
3.3.4	Projekty řešené v roce 2025	52
3.3.5	Významné výsledky práce	55
3.4	Centrum toxikologie a zdravotní bezpečnosti.....	71
3.4.1	Organizační struktura Centra toxikologie a zdravotní bezpečnosti	71
3.4.2	Poslání Centra toxikologie a zdravotní bezpečnosti	71
3.4.3	Programové priority v roce 2025	78
3.4.4	Projekty řešené v roce 2025	78
3.4.5	Významné výsledky práce	78
3.5	Centrum zdraví a životního prostředí	83
3.5.1	Organizační struktura Centra zdraví a životního prostředí	83
3.5.2	Poslání Centra zdraví a životního prostředí	83
3.5.3	Programové priority v roce 2025	84
3.5.4	Projekty řešené v roce 2025	86

3.5.5 Významné výsledky práce	87
3.6 Centrum zdraví, výživy a potravin	93
3.6.1 Organizační struktura Centra zdraví, výživy a potravin	93
3.6.2 Poslání Centra zdraví, výživy a potravin	93
3.6.3 Programové priority v roce 2025	94
3.6.4 Projekty řešené v roce 2025	95
3.6.5 Významné výsledky práce	96
4 ČINNOST DALŠÍCH ODBORNÝCH PRACOVÍŠŤ	99
4.1 Oddělení biostatistiky.....	99
4.1.1 Organizační struktura Oddělení biostatistiky	99
4.1.2 Poslání Oddělení biostatistiky	99
4.1.3 Programové priority v roce 2025	99
4.1.4 Významné výsledky práce	99
4.2 Oddělení informačních technologií	103
4.2.1 Organizační struktura Oddělení informačních technologií	103
4.2.2 Poslání Oddělení informačních technologií	103
4.2.3 Významné výsledky práce	103
4.3 Středisko pro kvalitu a autorizaci.....	104
4.3.1 Organizační struktura Střediska pro kvalitu a autorizaci	104
4.3.2 Poslání Střediska pro kvalitu a autorizaci	104
4.3.3 Programové priority v roce 2025	104
4.3.4 Významné výsledky práce	104
4.4 Středisko vědeckých informací.....	105
4.4.1 Organizační struktura Střediska vědeckých informací	105
4.4.2 Poslání Střediska vědeckých informací	105
4.4.3 Programové priority v roce 2025	105
4.4.4 Významné výsledky práce	106
5 VÝZKUMNÁ A PUBLIKAČNÍ ČINNOST.....	107
6 VÝSLEDKY HOSPODAŘENÍ SZÚ ZA ROK 2025	108
6.1 Finanční výkazy organizace za posledních pět let v tisících Kč.....	111
6.1.1 Výkaz zisků a ztrát (v tis. Kč)	111
6.1.2 Rozvaha (v tis. Kč)	112
7 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	115

1 Postavení a úkoly SZÚ v ochraně a podpoře veřejného zdraví

Státní zdravotní ústav – Strážce Vašeho zdraví

V roce 2025 oslavil Státní zdravotní ústav (SZÚ) 100 let od svého otevření. Potvrzuje se, že myšlenka zřídit Státní zdravotní ústav, instituci chránící veřejné zdraví obyvatel, která se zrodila krátce po vzniku Československa v roce 1918 na podkladě zkušeností prezidenta T. G. Masaryka s podobnou institucí z USA, zůstala aktuální a potřeba SZÚ v systému ochrany veřejného zdraví byla a je stále zásadní.

V roce 1920 byla podepsána dohoda o spolufinancování nově vznikajícího Ústavu mezi vládou Československa a Rockefellerovou nadací, která v rámci pomoci USA nově vznikající republice finančně z poloviny přispěla na nákup pozemků, veškeré stavební práce a zařízení Ústavu. Do systému zdravotní péče byl Ústav zařazen zákonem č. 218/1925 Sb. Zprvu bylo jeho hlavním posláním vyvíjet a produkovat séra a vakcíny proti infekčním onemocněním. Tato onemocnění byla po 1. světové válce hlavní příčinou špatného zdravotního stavu i smrti mnoha občanů Československa.

Státní zdravotní ústav má unikátní roli. Od svého vzniku až po současnost je odbornou institucí, která zastřešuje aktivity vztahující se k fungování veřejného zdravotnického systému v České republice a pokrývá celé spektrum jeho oblastí podle Zákona o ochraně veřejného zdraví č. 258/2000 Sb.

Ústav se za sto let, kdy naplňuje vizi Strážce veřejného zdraví, výrazně proměnil a rozrostl, ale jeho hlavní poslání, reagovat na aktuální výzvy veřejného zdraví, zůstává. Séra a očkovací látky již nevyrobí, ale v současné době *Státní zdravotní ústav* slouží jako vědecká instituce, která prostřednictvím výzkumu monitorování, intervencí a spolupráci na tvorbě zákonů a metodik přispívá k prevenci a kontrole nemocnosti obyvatel, čímž přispívá významně k tomu, aby poskytovaná zdravotní péče v ČR byla adekvátní světovému pokroku, bezpečná a dostupná. Ústav slouží všem občanům, zdravotnickým zařízením, hygienické službě, Ministerstvu zdravotnictví a ostatním ministerstvům jako laboratorní, metodická, školící a vědecká základna pro řešení konkrétních situací ohrožujících lidské zdraví s potřebou monitorování zdraví škodlivých faktorů a agens z pracovního i životního prostředí a hodnocení jejich zdravotních rizik, a to jak v běžné době, tak při vzniku zdravotních hrozeb.

Důležitou funkcí Ústavu je externí hodnocení kvality mikrobiologických či imunologických laboratoří, transfuzních stanic, při určování původců infekcí, v oblasti sterilizace, jako příspěvek k bezpečnosti pacientů a správné léčbě, tak i laboratoří hodnotících složení a kvalitu environmentálních vzorků (např. voda, ovzduší, aj.). Při výskytu epidemií pomáhá SZÚ s identifikací bakterií a virů, a určení jejich citlivosti na antiinfektiva. Celá síť zdravotnických zařízení se tak může díky laboratorním technikám SZÚ spolehnout, že výsledky budou správné a srovnatelné. Monitorují a hodnotí se také rizika a vztahy v životním prostředí a v pracovním prostředí, kde se možná rizika pro zdraví týkají každého z nás. Důležitou součástí činnosti Ústavu je posuzování zdravotní bezpečnosti, toxikologie výrobků, a také výživy a bezpečnosti potravin. Stále větší význam má také aktivita Ústavu v oblasti podpory zdravého životního stylu a zvyšování zdravotní gramotnosti obyvatel ČR.

Bohužel i v roce 2025 byl záporný hospodářský výsledek. Všechny úkoly stanovené legislativou i dalšími plány činnosti jednotlivých center byly průběžně plněny, včetně nově schválených projektů EU, AZV, GAČR a jiných institucí. Řešení národních a mezinárodních projektů a spoluprací s WHO a dalšími mezinárodními agenturami v jednotlivých oblastech

zájmu veřejného zdraví pomáhá nejen udržet, ale především posouvat odbornou kvalitu činnosti SZÚ. Ústav organizuje pravidelné akce, kterými jsou konzultační dny, semináře, odborné konference a další akce pro odborníky i veřejnost.

V roce 2025 se odborníci Ústavu intenzivně zapojili do příprav na hodnocení připravenosti ČR na mimořádné události a krizové situace s dopadem na veřejné zdraví. Vlastní audit pod vedením Evropského centra pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) a Komise EU, dle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2371 o vážných přeshraničních zdravotních hrozbách, byl naplánován na únor 2026. Experti ústavu se stejně tak aktivně zapojili do řešení mnoha Evropských projektů, které nastavují elektronické hlášení infekčních onemocnění nebo monitoring zdravotního stavu obyvatel a v neposlední řadě monitoring odpadních vod v ČR. Velmi aktivní roli hrál v tomto roce SZÚ v rámci modernizace školního stravování, jako významného pilíře zdraví dětí.

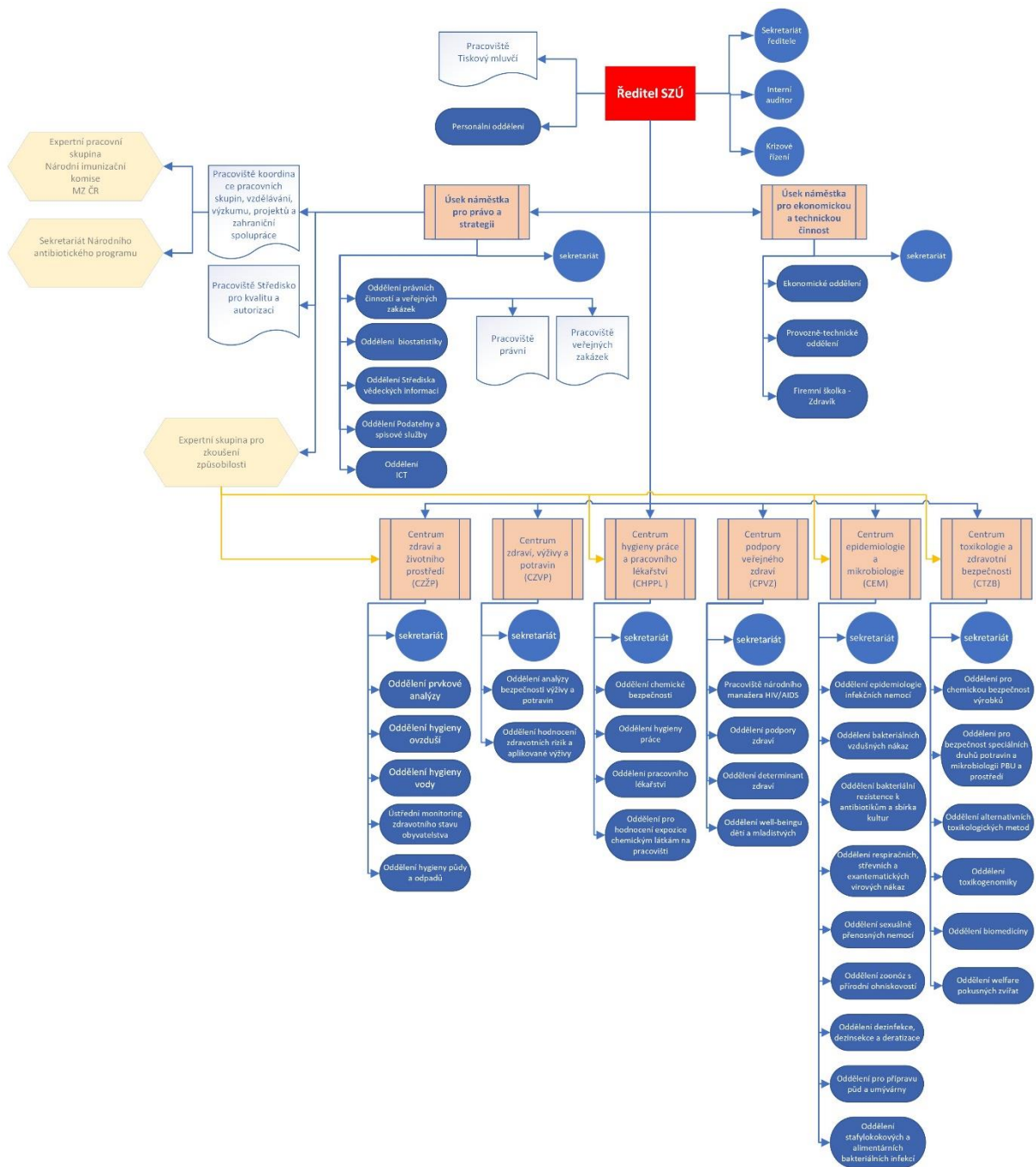
Za zásadní pro další stabilizaci ústavu považujeme dokončení plánovaných změn systému hygienické služby. Jasně a pevně ukotvení a stabilní financování moderního systému veřejného zdravotnictví v ČR. V takovém systému je ústav připraven převzít nové úkoly, optimalizovat procesy a nadále plnit svou jedinečnou roli. Základním předpokladem je ale finanční a personální stabilizace ústavu.

Nejen pandemie covid-19, ale i povodně 2024 nebo řešení zdravotních hrozeb spojených s klimatickou změnou ukázaly, že role Státního zdravotního ústavu jako stěžejní instituce v systému veřejného zdravotnictví je zásadní, a to jak po stránce metodického zázemí, tak v hodnocení zdravotních rizik ve spolupráci s dalšími institucemi napříč systémem veřejného zdravotnictví i mimo něj. Nezastupitelnou úlohu hraje ústav i v rámci krizové připravenosti státu při mimořádných událostech, které mohou ohrožovat veřejné zdraví, stejně jako v udržení vnitřní odolnosti ČR. Za zásadní je třeba považovat roli SZÚ v komunikaci s odborníky, ale stále větší význam má také osvěta a komunikace témat řešených SZÚ vůči veřejnosti.

MUDr. Barbora Macková, MHA
Ředitelka SZÚ

2 Organizační struktura a pracovní tým SZÚ

Organizační struktura SZÚ platná k 31. 12. 2025

Pracovní tým Státního zdravotního ústavu v roce 2025*Ředitelka ústavu: MUDr. Barbora Macková, MHA*

	Přepočtený stav zaměstnanců	Průměrný fyzický stav zaměstnanců		Počet VŠ k 31.12.2025		Průměrný věk k 31.12.2025
		Celkem	Z toho ženy	Celkem	Z toho ženy	
Státní zdravotní ústav – celkem	460,55	531	425	369	285	50,2
Centrum epidemiologie a mikrobiologie	132,9	151	123	102	78	48,5
Centrum hygieny práce a pracovního lékařství	58,86	73	54	68	48	48,8
Centrum podpory veřejného zdraví	53,75	65	56	52	43	48,7
Centrum toxikologie a zdravotní bezpečnosti	57,31	68	54	48	37	52,8
Centrum zdraví a životního prostředí	44,90	54	46	42	34	53,3
Centrum zdraví, výživy a potravin	28,52	29	25	22	20	46,1
Oddělení biostatistiky	4,22	5	3	5	3	57,2
Středisko vědeckých informací	11,18	11	10	9	9	55,2
Oddělení ICT	3,66	4	0	2	0	37,3
Ostatní útvary	65,25	71	54	19	12	53,7

3 Činnost odborných Center

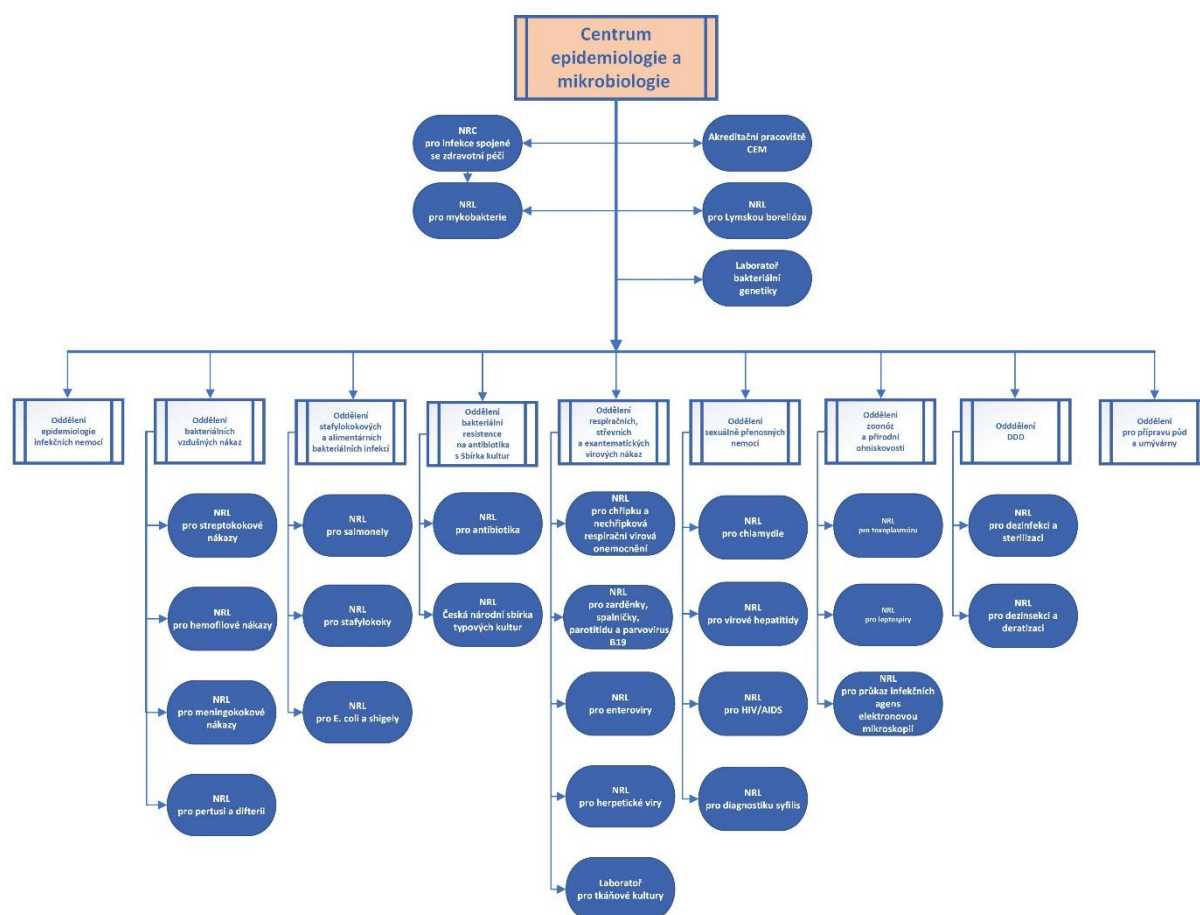
3.1. Centrum epidemiologie a mikrobiologie

3.1.1 Organizační struktura Centra epidemiologie a mikrobiologie

Vedoucí Centra: MUDr. Jana Kozáková

Pracovní tým: 132,9 přepočtených pracovních úvazků

Organizační struktura Centra

3.1.2 Poslání Centra epidemiologie a mikrobiologie

Posláním Centra je zajištění odborné činnosti v oborech epidemiologie a mikrobiologie, se zaměřením na oblast metodickou, referenční, koordinační, expertizní, konzultační, výzkumnou a vzdělávací, a to především v souvislosti s diagnostikou závažných infekčních onemocnění a zajištěním ochrany veřejného zdraví. Centrum epidemiologie a mikrobiologie (CEM) se významným způsobem podílí na mezinárodní spolupráci ČR v oblasti infekčních nemocí, jejich původců a přenašečů, včetně aktivní participace v evropských odborných sítích a pracovních skupinách Evropské komise, Rady Evropy, Evropského střediska pro prevenci

a kontrolu nemocí (ECDC), Evropského úřadu pro bezpečnost potravin (EFSA) a v odborných sítích Světové zdravotnické organizace (WHO), stejně jako v systémech pro hlášení infekčních nemocí. CEM řeší výzkumné projekty v rámci svých odborností i mezioborově. Jako zdravotnické zařízení poskytuje i zdravotní služby v rámci veřejného zdravotního pojištění.

Činnost **specializovaných oddělení a pracovišť** Centra vyplývá ze Statutu SZÚ, ze zastřešující a pro státy EU závazné legislativy a základní legislativy ČR, kam patří: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2371 ze dne 23. listopadu 2022 o vážných přeshraničních zdravotních hrozbách a o zrušení rozhodnutí č. 1082/2013/EU. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2370 ze dne 23. listopadu 2022, kterým se mění nařízení (ES) č. 851/2004 o zřízení Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí. Prováděcí Rozhodnutí Komise (EU) 2018/945 z 22. června 2018 o přenosných nemocích a souvisejících zvláštních zdravotních problémech, které musí být podchyceny epidemiologickým dozorem, a o příslušných definicích případů, Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování dále, Zákon č. 281/2002 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní a o změně živnostenského zákona a jeho prováděcí vyhláška č. 474/2002 Sb., Zákon č. 296/2008 Sb., o zajištění jakosti a bezpečnosti lidských tkání a buněk určených k použití u člověka a o změně souvisejících zákonů (zákon o lidských tkáních a buňkách).

Další povinnosti jsou stanoveny vyhláškami MZ, např. č. 306/2012 Sb., o podmínkách předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění, č. 389/2023 Sb. ze dne 19. prosince 2023 o systému epidemiologické bdělosti pro vybraná infekční onemocnění, č. 101/2022 Sb., o systému epidemiologické bdělosti pro onemocnění covid-19, č. 537/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem, č. 195/2023 Sb. o stanovení bližších požadavků pro zajištění jakosti a bezpečnosti lidské krve a jejích složek (vyhláška o lidské krvi) a č. 422/2008 Sb., o stanovení bližších požadavků pro zajištění jakosti a bezpečnosti lidských tkání a buněk určených k použití u člověka, ale i zákonem č. 93/2018 Sb., o podmínkách využívání genetických zdrojů podle Nagojského protokolu.

Oddělení epidemiologie infekčních nemocí zajišťuje odbornou část problematiky surveillance programů na celostátní úrovni ve spolupráci s mikrobiologickými laboratořemi v rámci CEM a s Oddělením biostatistiky SZÚ. Vzájemným poskytováním a získáváním epidemiologických a mikrobiologických údajů provádí rozsáhlou analýzu nemocnosti a úmrtnosti na infekční nemoci a trendů a navrhuje relevantní protiepidemická opatření a zpracovává materiály k hodnocení rizik. Průběžně vyhodnocuje úspěšnost jednotlivých surveillance programů. Dále se oddělení epidemiologie infekčních nemocí podílí na šetření epidemií mezinárodního rozsahu a navrhování relevantních opatření. Oddělení epidemiologie poskytuje odborné podklady pro Ministerstvo zdravotnictví ČR a úzce spolupracuje s Evropským střediskem pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) a Světovou zdravotnickou organizací (WHO). Dále se podílí na šíření informací a vzdělávání odborné i široké veřejnosti.

Na realizaci programů surveillance infekčních onemocnění v národním i mezinárodním měřítku se v rámci CEM podílí **24 Národních referenčních laboratoří (NRL), Laboratoř pro tkáňové kultury, Národní referenční centrum pro infekce spojené se zdravotní péčí a Laboratoř bakteriální genetiky**. Laboratoře a pracoviště kromě referenční činnosti provádí také vysoce specializovaná vyšetření, podílí se na zavádění nových metodik a rozvoji stávajících metodik na svých pracovištích i ve spolupracujících mikrobiologických laboratořích a zdravotnických zařízeních ČR, například formou stáží, konziliárních činností či ověřováním výsledků.

Laboratoře CEM procházejí pravidelně úspěšně auditem Českého institutu pro akreditaci (ČIA) v rámci akreditace dle norem ČSN EN ISO/IEC 17025:2018 jako **Zkušební laboratoř (4 laboratoře, 9 zkušebních metod)** a ČSN EN ISO 15189 ed. 3:2023 jako **Zdravotnická laboratoř (21 laboratoří, 79 vyšetřovacích metod)**. Laboratoře CEM pravidelně úspěšně absolvují mezinárodní kontrolu kvality (NEQAS, EARS-Net EQA, FWD-Net EQA, OECD, IBD-LabNet, INSTAND, EDQM, QCMD, WHO program: Measles and Rubella proficiency testing a Measles and Rubella repeat testing, Syphilis Serology proficiency testing WHO program, National Polio Laboratory proficiency testing - Virus isolation, Intratypic differentiation, EQA – EM Virus Diagnostics, ILC-CT2M, International Leptospirosis MAT Proficiency Testing aj.). Dvě pracoviště, NRL pro enteroviry a NRL pro zarděnky, spalničky, parotitidu a parvovirus B19, procházejí každoročně kromě akreditace ČIA také WHO akreditací (poliomyelitida, spalničky, zarděnky). NRL pro chřipku a nechřipková virová respirační onemocnění navíc musí jako National Influenza Centre navázané na WHO splňovat podmínky této dedikace, tzv. Terms of Reference (ToR), kdy je toto centrum – laboratoř nadále uznáváno jako důležitá součást GISRS (Global Influenza Surveillance and Response System).

Systém Externího hodnocení kvality (EHK) v lékařské mikrobiologii, zajišťovaný Koordinačním pracovištěm ESPT 2, je od roku 2010 akreditován v rámci Expertní skupiny pro zkoušení způsobilosti (ESPT) SZÚ Českým institutem pro akreditaci dle normy ČSN EN ISO/IEC 17043:2023 jako **Poskytovatel zkoušení způsobilosti** pod registračním číslem 7001. Pro obor lékařská mikrobiologie je akreditováno nebo v procesu akreditace 42 programů zkoušení způsobilosti. Z toho v roce 2025 bylo otevřeno 38 programů. V roce 2025 bylo do EHK přihlášeno celkem 340 mikrobiologických laboratoří. Bylo organizováno 50 kol EHK. Pro laboratoře, které neuspěly, se připravovaly edukativní vzorky. Toto představovalo administraci 14 195 kusů vzorků do 2 676 pracovišť. Kromě organizování akreditovaných programů EHK se pracoviště zaměřuje i na přípravu mezilaboratorních porovnání pro problematiky, o které má zájem menší počet účastníků. Pracoviště zprostředkovává též odprodej otestovaných vzorků pro vnitřní potřebu mikrobiologických laboratoří, např. validace.

Státní zdravotní ústav, reprezentovaný svým ředitelem, je určen jako **Coordinating Competent Body (CCB)**, což je příslušný koordinující subjekt pro interakce mezi ECDC a ČR v oblastech epidemiologie a mikrobiologie ve veřejném zdravotnictví. Zastává pozici hlavního vstupního a výstupního místa pro komunikaci ČR s ECDC a roli koordinátora při zajišťování úkolů pro ECDC. V rámci CCB působí národní koordinátor (National Coordinator of the Coordinating Competent Body). Centrum zajišťuje člena a alternáta v Poradním sboru (Advisory forum) ECDC. V roce 2025 pokračovalo zajištění těchto pozic odbornými pracovníky Oddělení epidemiologie infekčních nemocí CEM. Interakce s ECDC pro jednotlivé odborné oblasti jsou zajišťovány prostřednictvím odborníků pro záležitosti strategické a odborné, v roli členů nebo alternátů národních kontaktních míst, v počtu 11 národních kontaktních míst pro skupiny nemocí (National Focal Points for Diseases Groups), 10 národních kontaktních míst pro funkce veřejného zdraví (National Focal Points for Public Health Functions) a tč. 371 operačních kontaktních míst (Operational Contact Points), jejichž činnost realizují odborníci pro technické, provozní a specifické odborné zajištění příslušných problematik. SZÚ většinu činností pro ECDC zajišťuje z personálních kapacit některé ve spolupráci s dalšími institucemi a úřady (MZ, KHS, ZÚ, ÚZIS, Univerzita Karlova, Masarykova univerzita, fakultní nemocnice, ÚHKT, SÚKL, SÚJCHBO aj.). Kromě toho SZÚ úzce spolupracuje se SVS a SVÚ. Databázi odborníků spolupracujících s ECDC (databáze SRM) za ČR spravuje národní koordinátor.

3.1.3 Programové priority v roce 2025

- Pokračování ve zkvalitňování epidemiologického i mikrobiologického zajištění programů surveillance infekčních nemocí podle požadavků epidemiologické situace, MZ, ECDC a WHO, dle české i evropské legislativy.
- Účast na implementaci Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2371 ze dne 23. listopadu 2022 o vážných přeshraničních zdravotních hrozbách a o zrušení rozhodnutí č. 1082/2013/EU.
- Spolupráce s ECDC na implementaci nového, rozšířeného mandátu ECDC uvedeného v Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2370 ze dne 23. listopadu 2022, kterým se mění nařízení (ES) č. 851/2004 o zřízení Evropského střediska pro prevenci a kontrolu nemocí.
- Příprava podkladů a postupů pro dozorovou návštěvu zástupců Evropské komise a ECDC v rámci posouzení národní úrovně připravenosti na hrozby veřejného zdraví PHEPA.
- Zajištění interakce mezi ECDC a ČR na úrovni National Focal Points (NFP) a Operational Contact Points (OCP) vybraných specifických oblastí veřejného zdraví (surveillance infekčních nemocí zejména: chřipka, covid-19 a další respirační nákazy, tuberkulóza, nemoci preventabilní očkováním, nemoci přenosné vodou a potravinami, nemoci přenosné vektory, nové a znovu se objevující infekční nemoci, HIV/AIDS, virové hepatitidy, STI, ATB rezistence, infekce spojené se zdravotní péčí) a funkcí veřejného zdravotnictví (surveillance, mikrobiologie ve veřejném zdravotnictví, vzdělávání, látky lidského původu – SoHO apod).
- Zpracovávání odborných podkladů pro Public Health Emergency Preparedness Assessments (PHEPA), které v ČR proběhne v únoru 2026, zejména tzv. „List zpracovatele“ pro definované do hloubky hodnocené národní kapacity (Laboratoře, Surveillance, Zoonózy, AMR+HAI).
- Zpracování pravidelného týdenního hlášení o aktuální epidemiologické situaci v ČR (AKSIT) na základě podkladů z jednotlivých krajských hygienických stanic (KHS). V AKSITU se kromě hlášení o epidemiologické situaci uvádějí také informace o případném výskytu spalniček a zarděnek a AChP dle požadavku WHO, včetně „nulového“ hlášení.
- Zpracování pravidelného hlášení o aktuální epidemiologické situaci ve výskytu virové hepatitidy A v souvislosti s nárůstem případů v ČR na základě podkladů z jednotlivých krajských hygienických stanic (KHS).
- Zajištění zasílání měsíčního hlášení počtu vyšetřených suspektních případů spalniček a zarděnek z laboratoří ČR a zpracování zaslaných podkladů v NRL pro zarděnky, spalničky, parotitidu a parvovirus B19 pro zprávu Národní verifikační komise pro eliminaci spalniček a zarděnek zasílané každoročně do evropské regionální verifikační komise (RVC) ke zhodnocení eliminačního procesu v ČR.
- Zajištění zasílání měsíčního hlášení výsledků laboratorních vyšetření klinických materiálů se suspektní spalničkovou a zarděnkovou etiologií do laboratorního systému WHO Immunization Data Warehouse (WIISE).
- Zajištění parciální sekvenace viru spalniček v rámci molekulární surveillance a zasílání sekvencí viru spalniček do nukleotidové databáze WHO MeaNS.

- Příprava dílčích odborných podkladů a ad hoc konzultační činnost pro Ministerstvo zdravotnictví a Ústav zdravotnických informací a statistiky při změně systému hlášení akutních respiračních infekcí (ARI/ILI) od praktických lékařů v rámci elektronizace zdravotnictví.
- Zajištění zasílání týdenního hlášení výsledků laboratorních vyšetření klinických materiálů se suspektní enterovirovou etiologií a odebraných materiálů z prostředí do laboratorního systému WHO Immunization Data Warehouse (WIISE Mart).
- Surveillance virů chřipky a dalších respiračních virů v NRL pro chřipku a nechřipková respirační virová onemocnění (NRL CHNCH), např. RSV A/B a dalších 14 respiračních virů včetně sekvenčních analýz nejvýznamnějších respiračních patogenů.
- Integrace Národní strategie molekulárně biologické surveillance SARS-CoV-2 do Virologické surveillance ARI/ILI/SARI/SARS-CoV-2, jejíž součástí je charakterizace cirkulujících variant SARS-CoV-2 metodou celogenomové sekvenace, rozšíření o charakterizaci kmenů chřipky a RSV A/B touto metodou a podávání informací v pravidelných týdenních zprávách z NRL. Zajištění aktuálně cirkulujících variant SARS-CoV-2 laboratoří NRL CHNCH.
- Zajištění celogenomové sekvenace aktuálně cirkulujících variant SARS-CoV-2, virů chřipky A/B a RSV A/B laboratoří NRL CHNCH a hlášení do databáze GISAID.
- Zajištění hlášení výsledků celogenomové sekvenace SARS-CoV-2 do ISIN.
- Zavádění a udržování diagnostických postupů pro určení nových a/nebo neobvyklých respiračních patogenů (nové koronaviry, subtypy chřipky H5, H7, H9).
- Cílené vyšetřování genetických vlastností izolátů chřipkového viru u těžkých průběhů chřipkové infekce (SARI).
- Sledování genetických vlastností chřipkových virů izolovaných v ČR – sekvenace vybraných chřipkových izolátů s ohledem na detekci významných driftových variant.
- Podíl na zpracování Mezirezortní dohody o sdílení informací o výskytu alimentárních zoonóz a jejich původců mezi Státní veterinární správou a Státní zemědělskou a potravinovou inspekcí a Ministerstvem zdravotnictví (v zastoupení Hlavní hygieničky ČR).
- Zabezpečení personálního obsazení pracovní skupiny pro šetření alimentárních epidemií (PS ALIEP) včetně podpory systematického sdílení epidemiologických a molekulárních dat napříč rezorty za účelem včasné detekce a efektivního šetření alimentárních epidemií na národní úrovni. Příprava a účast na aktivitách spojených se stoletým výročím SZÚ, včetně organizace Dne otevřených dveří.
- Připravenost na diagnostiku koronaviru MERS-CoV a virů ptačí chřipky subtypů H5, H7, H9.
- Určování clades (I, Ib, II) MpoxV v NRL CHNCH v reakci na záchyt nakažlivější varianty viru clade Ib v Evropě.
- Účast NRL pro chřipku a nechřipková respirační virová onemocnění (NRL CHNCH) na pravidelných WHO/ECDC laboratorních schůzkách - WHO Europe/ECDC Laboratory Network call a aktivní spolupráce s kanceláří WHO v ČR v rámci podpory virologické surveillance ARI/ILI a integrace SARS-CoV-2 do této surveillance.

- Účast v mezinárodním projektu EMERT II (European Meningococcal Epidemiology in Real Time).
- Účast v mezinárodním projektu Genomic-based EU/EEA surveillance of invasive meningococcal disease.
- NRL pro HIV/AIDS řeší a analyzuje výskyt HIV/AIDS v ČR v souvislosti s migrací jako důsledku válečné situace na Ukrajině.
- NRL pro virové hepatitidy provádí molekulárně epidemiologickou analýzu vzorků z epidemie virové hepatitidy A v letech 2024/2025, určení kmenů viru hepatitidy A (HAV), jejich podílu na současném epidemickém výskytu a porovnává s výskytem kmenů v období let 2008-2023. Na podkladě plošného sběru vzorků potvrzených případů hepatitidy A bude pokračovat v zjišťování podílu kmenů HAV v krajích a ve vybraných rizikových skupinách.
- Vybavení nové laboratoře pro in vitro kultivaci treponemat za významné podpory WHO a spuštění experimentálního provozu.
- Spolupráce při tvorbě a naplňování Národního zdravotního informačního portálu (NZIP) MZ. Příprava podkladů a průběžné aktualizace informací k problematice infekčních nemocí a k očkování (problematika očkování je řešena ve spolupráci s Českou vakcinologickou společností ČLS JEP)
- Zabezpečení činnosti Expertní pracovní skupiny Národní imunizační komise (EPS NIKO). EPS NIKO připravuje odborné podklady, stanoviska a doporučení pro NIKO vypracované v souladu se zásadami stanovenými Standardním operačním postupem NIKO pro tvorbu doporučení k očkování.
- Příprava na zpracovávání podkladů požadovaných od SZÚ pro hodnocení zdravotnických technologií (HTA) vakcín dle nové legislativy od 1. 1. 2026, včetně souvisejících jednání se Státním ústavem pro kontrolu léčiv.
- Pravidelné překlady aktuálních „Zpráv ECDC o významných přenosných infekčních nemocech“ na webové stránky SZÚ.
- Týdenní aktualizace WHO „Polio Weekly Global Update.“ Týdenní přehledy k epidemiologické situaci přenosné dětské obrny ve světě.
- Příprava podkladů pro ECDC při tvorbě „Rapid Risk Assessment“ – „Rychlé hodnocení rizik“ a „Rychlé hodnocení epidemii“.
- Účast ve školicím programu ECDC GenEpi-BioTrain (Training programme in genomic epidemiology and public health bioinformatic
- Aktivní účast v evropských i světových sítích Národních referenčních laboratoří.
- Global Polio Laboratory Network (GPLN).
- Polio Global Eradication Initiative (PGEI).
- Aktivní účast v evropských sítích koordinovaných ECDC:
 - European Antimicrobial Resistance Surveillance Network (EARS-Net)
 - European COVID-19 surveillance network (ECOVID-Net)
 - European COVID-19 reference laboratory network (ECOVID-LabNet)
 - Emerging Viral Diseases-Expert Laboratory Network (EVD-LabNet)

- European Emerging and Vector-borne Diseases Network (EVD-Net)
- European Creutzfeldt-Jakob Disease Surveillance Network (EuroCJD)
- Genomic surveillance IMD
- European Food and Waterborne Diseases and Zoonoses Network (FWD-Net)
- European Gonococcal Antimicrobial Surveillance Programme (Euro-GASP)
- European Influenza Surveillance Network (EISN)
- European Union Invasive Bacterial Disease Laboratory Network (IBD - LabNet IBD)
- European Legionnaires' Disease Surveillance Network (ELDSNet)
- European Network for Hepatitis B and C Surveillance
- European Network for HIV/AIDS Surveillance
- European Network for STI Surveillance
- European Reference Laboratory Network for Human Influenza (ERLI-Net)
- Tuberculosis Disease Network
- European Surveillance of Antimicrobial Consumption Network (ESAC-Net)
- Healthcare-associated Infections Surveillance Network (HAI-Net)
- European network for sharing data on the geographic distribution of rthropod vectors, transmitting human and animal disease agents (VectorNet)
- European Antimicrobial Resistance Genes Surveillance Network (EURGen-Net)
- National Immunisation Technical Advisory Groups (NITAG) collaboration
- Network for the Microbial Safety of Substances of Human Origin (SoHO-Net)
- Zastupování ČR v poradním sboru ECDC (Advisory Forum).
- Zastupování ČR jako editorial advisor v časopisu Eurosurveillance (vydavatel ECDC).
- Hlášení epidemiologických i mikrobiologických dat do TESSy, EpiPulse-Cases a EpiPulse (ECDC), LMDS (WHO) a dalších mezinárodních databází včetně molekulárně - biologických charakteristik vybraných patogenů v souladu s požadavky Prováděcího Rozhodnutí Komise (EU) 2018/945 z 22. června 2018 o přenosných nemocích a souvisejících zvláštních zdravotních problémech, které musí být podchyceny epidemiologickým dozorem, a o příslušných definicích případů a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2371 ze dne 23. listopadu 2022 o vážných přeshraničních zdravotních hrozbách (zrušení rozhodnutí č. 1082/2013/EU). Součástí EpiPulse hlášení je i aktivní komunikace a monitoring přeshraničních hrozeb a zásadích izolátů napříč státy.
- Zkvalitňování a rozvíjení programů EHK se zaměřením na edukativní i kontrolní funkci tohoto nástroje kontroly laboratorní činnosti.
- Odborná spolupráce na provozu Informačního systému infekční nemoci v ČR (ISIN) včetně participace na aktualizaci, a rozvoji systému ISIN a potřebami pro hlášení jednotlivých nemocí v rámci národní a mezinárodní surveillance (CEM, ve spolupráci s Oddělením biostatistiky SZÚ a ÚZIS). Zpracování připomínek z terénu a on-line podpora pracovníků KHS pro hlášení a vytěžování dat ze systému ISIN.

- Odborná spolupráce s ÚZIS na vytvoření a spuštění systému národního elektronického hlášení infekčních nemocí z primární a lůžkové péče v projektu SCOPE.
- Vyhledávání dat a hlášení ze systémů EpiDat a ISIN, RPN a RTBC v krátkodobém i dlouhodobém horizontu dle požadavků odborné i laické veřejnosti, jejich analýzy a interpretace.
- Časová i prostorová analýza dat surveillance infekčních nemocí a demografických dat, epidemiologické analýzy těchto dat a příprava publikací.
- Spolupráce při zajištění provozu a úpravách funkcionalit Registru akutních respiračních infekcí ARI a při činnosti Rady registru, příprava podkladů pro aktualizaci surveillance akutních respiračních onemocnění ARI/ILI.
- Pravidelný národní monitoring výskytu akutních respiračních infekcí včetně chřipky (ARI a ILI) a závažných průběhů těchto onemocnění (SARI), zajištění virologické surveillance ARI/ILI/SARI. Podíl na odborné správě a řízení systému hlášení akutních respiračních infekcí (ARI).
- Pilotní provoz automatizovaného hlášení akutních respiračních infekcí včetně chřipky (ARI a ILI) z ordinací praktických lékařů a praktických lékařů pro děti a dorost.
- Účast na přípravě národní legislativy, připomínkování vyhlášek a zákonů, podíl na přípravě metodických pokynů a zpracovávání připomínek rezortu zdravotnictví a dalších příslušných resortů.
- Řešení úkolů spojených se zkvalitňováním surveillance infekčních onemocnění a plněním Národního pandemického plánu.
- Příprava odborných podkladů v oblasti infekčních nemocí pro mandáty ČR k účasti na jednání Světového zdravotnického shromáždění (WHA) a Výkonného výboru (EB) WHO.
- Příprava podkladů pro mezinárodní projekt k e-surveillance řešeném ÚZIS, ve kterém se budou zástupci SZÚ spolu s MZ ČR účastnit jako spoluřešitelé.
- Podíl na činnosti Národního institutu zvládnání pandemie (NIZP).
- Zapojení pracovníků v projektu SCOPE IS – Posílení kapacity a výkonnosti národních informačních systémů ochrany veřejného zdraví, zejména při budování systému včasného varování u vybraných infekčních onemocnění ve spolupráci s ÚZIS ČR a MZ ČR (projektové číslo 101181612, hlavní řešitel ÚZIS ČR). Projekt je realizován v období 1. 6. 2024 – 31. 5. 2028. <https://scopeis.uzis.cz/>.
- Pilotní provoz automatizovaného hlášení vybraných infekčních nemocí z primární péče (z ordinací praktických lékařů a praktických lékařů pro děti a dorost) do ISIN od 1. 7. 2025 (SCOPE IS).
- Podíl na přípravě metodik Automatizace hlášení infekčních nemocí z primární péče a Automatizace hlášení infekčních nemocí z lůžkové péče včetně SARI (SCOPE IS).
- Podíl na přípravě metodiky pro systém včasného varování „Early warning system“ (EWS) pro hlášení infekčních nemocí do modulu EWS v ISIN (SCOPE IS).
- Roční podrobné hlášení o stavu imunizace a o výskytu přenosných nemocí v ČR pro WHO a UNICEF (formulář JRF = Joint Reporting Form, od roku 2022 elektronický eJRF) včetně monitorování indikátorů pro výstupy The European Immunization Agenda 2030 (EIA 2030).

- V rámci WHO polioeradikačního programu sledování a vyhodnocování komplexní surveillance poliomyelitidy včetně surveillance akutních chabých paréz a surveillance prostředí (odpadních vod), průběžné zasílání výsledků do WHO/EURO, roční akreditační zpráva (Accreditation report) týkající se virové izolace (Virus isolation), ITD (Intratypic diferentiation), environmentální surveillance (Environmental surveillance), roční podrobné hlášení týkající se surveillance AChP a poliomyelitidy všeobecně „Annual Update on Polio Eradication Activities in the Czech Republic”- spolupráce s NRLE (dokument APR = Annual Progress Report, od roku 2018 elektronický eAPR).
- Zveřejňování a pravidelná aktualizace výsledků environmentální surveillance přítomnosti poliovirů a ostatních enterovirů v odpadních vodách na webu SZÚ.
- Činnost související se strategickým rámcem WHO pro eliminaci spalniček a zarděnek 2021–2030 (Measles and rubella strategic framework 2021–2030)
- Pokračování činnosti Národní verifikační komise pro eliminaci spalniček a zarděnek (Komise průběžně shromažďuje a analyzuje data týkající se eliminace spalniček a zarděnek na území ČR a pravidelné měsíční hlášení do CISID a zpracování pravidelné podrobné výroční zprávu pro Regionální verifikační komisi WHO).
- Spolupráce s RRL RKI na molekulární surveillance spalniček, hlášení sekvencí viru spalniček do nukleotidové databáze WHO MeaNS.
- Koordinace surveillance v oblasti invazivních pneumokokových onemocnění a sledování účinnosti vakcinace proti invazivnímu pneumokokovému onemocnění.
- Surveillance invazivního meningokokového onemocnění v ČR, WGS analýza recentních kmenů *Neisseria meningitidis* z invazivního onemocnění a hlášení dat do mezinárodních databází.
- Surveillance invazivního hemofilového onemocnění v ČR a hlášení dat do mezinárodních databází.
- Surveillance dáivého kašle, WGS analýza recentních kmenů *Bordetella pertusis*.
- Surveillance záškrtu, stanovení antibiotické citlivosti kmenů *Corynebacterium diphtheriae* a *Corynebacterium ulcerans*.
- Vypracování pravidelných výročních zpráv k problematice surveillance dáivého kašle v ČR.
- Vypracování pravidelných výročních zpráv k problematice surveillance záškrtu v ČR.
- Vypracování pravidelných výročních zpráv k problematice invazivních meningokokových onemocnění v ČR.
- Vypracování pravidelných výročních zpráv k problematice surveillance invazivních hemofilových onemocnění v ČR.
- Vypracování pravidelných výročních zpráv k problematice surveillance invazivních pneumokokových onemocnění v ČR.
- Vypracování pravidelných čtvrtletních zpráv a roční zprávy surveillance HIV/AIDS v ČR.
- Vypracování roční zprávy o klíšťové encefalitidě v ČR.

- Podíl na zajištění připravenosti ČR na možné zavlečení vysoce nebezpečného onemocnění/nákazy (VNN).
- Spolupráce s Vojenským zdravotním ústavem v rámci mezirezortní dohody o spolupráci s Ministerstvem obrany.
- Pravidelné roční podrobné hlášení zoonóz a souvisejících epidemií do EFSA/ECDC Joint One Health Report.
- Spolupráce s odbornými institucemi v gesci Ministerstva zemědělství při zajišťování surveillance zoonóz přenášenými vektory, potravinami a vodou. Členství v meziresortní pracovní skupině pro zoonózy a prezentace našich projektů na schůzkách skupiny s cílem navázání další spolupráce.
- Implementace Prováděcího nařízení komise 2025/179 o shromažďování a předávání molekulárních analytických údajů v rámci epidemiologických šetření ohnisek choroby vyvolané původcem v potravinách v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2003/99/ES.
- Členství v One Health surveillance subgroup of the Scientific Network for Risk Assessment in Animal Health and Welfare pod EFSA, tj. podskupina pro surveillance pro jedno zdraví – v rámci skupiny pro zdraví a pohodu zvířat (AHAW-Animal Health and Welfare), účast na online mítincích podskupiny.
- Účast v projektu „OH SURVector“ - One Health Surveillance and Vector Monitoring for cross-border pathogens v rámci programu EU4Health financovaného z prostředků HaDEA (Evropská výkonná agentura pro zdraví a digitální oblast). Přímý grant byl podmíněn nominací do podskupiny OH surveillance AHAW (Animal Health and Welfare) pod EFSA a registrací do HaDEA. Projekt OH SURVector je realizován v konsorciu pěti zemí EU v letech 2024 – 2026.
- Účast na rozvoji genomické surveillance vybraných infekčních nemocí v České republice.
- Mandatorní konfirmační vyšetření pro různá virová i bakteriální agens.
- Konfirmační vyšetřování a epidemiologická analýza dat v souvislosti se rozšířením skříninku dárců krve a plazmy v ČR o vyšetření nukleových kyselin (HIV, HBV, HCV) a zavedením skříninku protilátek proti nukleokapsidovému antigenu viru hepatitidy B (anti-HBc).
- Spolupráce s ECDC na pravidelné aktualizaci očkovacího kalendáře dětí a dospělých.
- Spolupráce s ECDC na projektu Maternal pertussis vaccination – systematic review.
- Účast na pravidelných jednáních a workshopech International Bordetella Society.
- Zesílení národní surveillance difterie včetně *Corynebacterium* spp., vzhledem k epidemiologické situaci.
- Spolupráce s ECDC a komunikace v rámci evropských odborných sítí mj. s využitím platformy EpiPulse (the European surveillance portal for infectious diseases).
- Participace z pověření MZ v komisích Ministerstva životního prostředí řešících problematiku v oblasti Vlivu klimatických změn na zdraví a Úmluvy o biologické rozmanitosti (biodiversity).

- Plnění aktivit Národního plánu pro řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na roky 2023 – 2027.
- Vypracování zprávy o plnění aktivit akčního plánu Národního antibiotického programu za období 2019 – 2022.
- Příprava programu aktivit akčního plánu Národního antibiotického programu pro roky 2024 – 2030.
- Aktivní účast na projektu EU – JAMRAI 2, NRC HAI účast na WP 7.1, který je zaměřen na prevenci a kontrolu infekcí.
- Aktivní účast v projektu Electronic Health Record (EHR) – based Bloodstream Infections (BSI).
- Organizace a národní koordinace surveillance antibiotické rezistence u invazivních bakteriálních izolátů (*Streptococcus pneumoniae*, *Staphylococcus aureus*, *Escherichia coli*, *Enterococcus faecalis*, *Enterococcus faecium*, *Klebsiella pneumoniae*, *Pseudomonas aeruginosa*, *Acinetobacter sp.*) v rámci evropského projektu EARS-Net (ECDC) a celosvětového projektu GLASS (WHO).
- Mapování klonální struktury kmenů MRSA (*mecA*, *mecC*) pomocí metod molekulární typizace (MLST, spa typizace, SCC*mec* typizace).
- V reakci na probíhající epidemii černého kašle v České republice byla v NRL pro antibiotika otestována a publikována metodika screeningu rezistence u izolátů *Bordetella pertusis*.
- Ve spolupráci s Biomedicínským centrem LF Plzeň probíhala kompletní diagnostika karbapenem rezistentních bakterií se zaměřením na průkaz a konfirmaci produkce karbapenemázy. Byla implementována metoda celogenomové sekvenace (WGS) pro genomickou surveillance enterobakterií produkujících karbapenemázy (CPE) v souladu s doporučením ECDC a byla zahájena příprava na aktualizaci metodického pokynu pro aktivní surveillance CPE.
- Účast na aktivitě WP8.1 v rámci Joint Action on Antimicrobial Resistance and Healthcare Associated Infections (EU-JAMRAI2).
- Výzkum taxonomie, fylogeneze, ekologie, epidemiologie, populační struktury, antibiotické rezistence a patogenity rodu *Acinetobacter* z humánních, zvířecích a dalších přírodních zdrojů v kontextu konceptu One Health.
- Studium extenzivně rezistentních (XDR) kmenů *Acinetobacter baumannii* v návaznosti na doporučení WHO, tj. s důrazem na nová antiinfektiva, mechanismy rezistence a epidemiologické podklady pro efektivní prevenci a kontrolu infekcí.
- Subtypizace a určení mechanismů antibiotické rezistence u XDR izolátů *A. baumannii* pro účely epidemiologické analýzy ve zdravotnických zařízeních ČR.
- Monitorování stavu citlivosti/rezistence u patogenů vyvolávajících komunitní respirační infekce, se zaměřením na problematiku BLNAR (beta-laktamáza negativní ampicilin rezistentní) *Haemophilus influenzae* a penicilin/erytromycin rezistentní pneumokoky.

- Vypracování a propagace odborných klinických doporučení pro antibiotickou léčbu komunitních infekcí.

3.1.4 Projekty řešené v roce 2025

Mezinárodní výzkumné projekty

- HERA2 CZ - Enhancing Whole Genome Sequencing (WGS) and/or Reverse Transcription Polymerase Chain Reaction (RT-PCR) national infrastructures and capacities to respond to the Covid-19 pandemic in the European Union and European Economic Area- Horizon Europe- EU4Health (řešitel: MUDr. Jana Kozáková)
- UNITED4Surveillance - Union and National Capacity Building 4 IntegraTED Surveillance (řešitel: MUDr. Monika Liptáková)
- OH SURVector - Setting up a coordinated surveillance system under the One Health approach for cross-border pathogens that threaten the Union: „One Health Surveillance and Vector Monitoring for cross-border pathogens“ in AUT, CZE, GRE, HU and SVK (řešitel: RNDr. Kateřina Kybicová, Ph.D.)
- Join Action EU-WISH (Wastewater Integrated Surveillance for Public Health, Projekt: 101140460 — EU-WISH — EU4H-2023-JA-IBA) na projektu se podílí: NRL pro chřipku a nechřipková respirační virová onemocnění a NRL pro enteroviry
- SCOPE – IS (Strengthening the Capacity and Capability of National Public Health Information Systems), grantový projekt č. 101181612 - EU4H-2023-DGA-MS-IBA-01, spolufinancován v rámci programu EU4Health 2021 – 2027
- WHO: Reg. Číslo 2025/1579712-0, název DFC Project on Modernization Reference Laboratory for Mycobacteria for Enhanced Tuberculosis Diagnosis and Monitoring II, příjemce SZU NRLM, 15. 6. 2025 – 30. 11. 2025

Projekty podpořené národními grantovými agenturami

Agentura pro zdravotnický výzkum České republiky (AZV ČR)

- NU22-09-00433 – Studium vybraných sérotypů *Streptococcus pneumoniae* působících invazivní onemocnění v České republice metodou sekvenace celého genomu (řešitel: MUDr. Pavla Křížová, CSc.)
- NU23-05-00511 – Bartonelóza v ČR jako přehlížené onemocnění: zdroje a rizika infekcí (řešitel: Kateřina Kybicová, Ph.D.)
- NU23-09-00049 – Klíšťaty přenášené bakteriální nákazy v urbánních oblastech - kde číhá skutečné riziko infekce? (řešitel: Ing. Martin Kulma, Ph.D.)
- NW25-09-00190 – Genomická epidemiologie invazivních onemocnění působených *Streptococcus pyogenes* v České republice (řešitel: MUDr. Křížová Pavla, CSc.)

Grantová agentura České republiky (GA ČR)

- 25-17587S Vliv změny klimatu na sezónní proměnlivost úmrtnosti (spoluřešitel: MUDr. Jan Kynčl, Ph.D.)

Další řešené projekty

- EU4Health 2021–2027 SCOPE-IS, Strengthening the Capacity and Capability of National Public Health Information Systems (spoluřešitel SZÚ). SZÚ se podílí na rozvoji a odborné podpoře projektu SCOPE-IS (Posílení kapacity a výkonnosti národních informačních systémů ochrany veřejného zdraví), jehož cílem je nastavení udržitelného, standardizovaného, automatizovaného a elektronického systému včasného varování při výskytu epidemiologicky významných událostí v oblasti infekčních onemocnění v České republice.
- Účast v mezinárodním projektu IRIS (Invasive Respiratory Infections Surveillance (IRIS), který shromažďuje údaje o invazivních onemocnění vyvolaných *Streptococcus pneumoniae*, *Neisseria meningitidis* a *Haemophilus influenzae* v reálném čase.
- Účast v mezinárodním projektu Pneumococcal Serotype Replacement and Distribution Estimation (PSERENADE) zkoumajícím výskyt sérotypů *Streptococcus pneumoniae*
- Účast v mezinárodním projektu ECDC „iGAS study“ zkoumajícím výskyt invazivních onemocnění vyvolaných *Streptococcus pyogenes* u dětí do 16 let v letech 2022 a 2023.
- Účast v mezinárodním projektu DEVANI zkoumajícím výskyt invazivních onemocnění vyvolaných *Streptococcus agalactiae* u novorozenců matek kolonizovaných *Streptococcus agalactiae*.
- Účast NRL/STR ve spolupráci s NRL/ATB a s firmou Pfizer na projektu *Streptococcus pneumoniae* carriage in children attending day-care centers.
- Účast v mezinárodním projektu IPD-VEN (Invasive Pneumococcal Disease-Vaccine Evaluation Network) k hodnocení efektivity 20valentní pneumokokové vakcíny.

Další projekty byly prováděny v rámci institucionální podpory.

3.1.5 Významné výsledky práce

Příprava podkladů pro národní zdravotní politiku

- Připomínkování zákonů, vyhlášek, norem, podíl na přípravě metodických pokynů
- Účast na připomínkování návrhu novelizace zákona č. 258/2000 Sb.
- Účast na připomínkování návrhu dokumentu „Národní očkovací strategie České republiky pro období 2025–2029“
- Účast na připomínkování návrhu aktualizace Národní strategie elektronického zdravotnictví ČR 2025–2035
- Podíl na aktualizaci NAP AZK Národního akčního plánu adaptace na změnu klimatu pro roky 2026-2030
- Vypracování Metodického doporučení k zajištění zvýšení surveillance přenosné dětské obrny (Věstník MZ ČR 14_2025, 27. srpna 2025)
- Vypracování návrhu „Metodického návodu k zajištění programu surveillance infekcí vyvolaných lyssaviry“ pro MZ

- Příprava podkladů pro „Metodické doporučení k zajištění zvýšené surveillance přenosné dětské obrny (poliomyelitidy)“
- Vypracování doporučeného postupu: „**Nemoc z kočičího škrábnutí: přehled postupů diagnostiky a léčby**“
- Tvorba doporučeného postupu k provádění kontroly účinnosti sterilizačních přístrojů
- Spolupráce na novelizaci Přílohy č. 4, Vyhlášky MZČR 306/2012 Sb.
- Účast na připomínkování návrhu Nařízení (EU) č. 2019/1793 – o dočasném zintenzivnění úředních kontrol a mimořádných opatření upravujících vstup určitého zboží z určitých třetích zemí do Unie
- Hlášení epidemiologických i mikrobiologických dat do ISINu, RPN, RTBC EPIS, EpiPulse (ECDC) a dalších mezinárodních databází – především WHO, UNAIDS. Zastoupení ČR při poskytování dat do ECDC (systém EpiPulse), IT contactpoint, podpora epidemiologické surveillance a jednotlivých NRL v činnosti pro EpiPulse
- Spolupráce při tvorbě a naplňování Národního zdravotního informačního portálu (NZIP) MZ, podíl na tvorbě a aktualizaci článků
- Odborná spolupráce na provozu Informačního systému infekční nemoci v ČR (ISIN) včetně participace na aktualizaci a rozvoji systému ISIN v souladu s potřebami pro hlášení jednotlivých nemocí v rámci národní a mezinárodní surveillance (CEM, ve spolupráci s Oddělením biostatistiky SZÚ a ÚZIS)
- Spolupráce s výborem České vakcinologické společnosti ČLS JEP na přípravě nových či aktualizaci stávajících Doporučení
- Podíl na vypracování Mezirezortní dohody o sdílení informací o výskytu alimentárních zoonóz a jejich původců mezi Státní veterinární správou a Státní zemědělskou a potravinovou inspekcí a Ministerstvem zdravotnictví (v zastoupení Hlavní hygieničky ČR)
- Spolupráce na novelizaci Národního akčního plánu „Adaptace změny klimatu“

Metodická a referenční činnost v ochraně a podpoře zdraví

- Spolupráce na realizaci epidemiologické a mikrobiologické surveillance infekčních onemocnění v souladu s českou a evropskou legislativou
- Metodická činnost ve formě participace na novelizaci zákonů a vyhlášek v oblasti ochrany veřejného zdraví
- Účast na činnosti Rady pro informační systémy v epidemiologii – poskytování odborných podkladů a konzultace
- Centrum připravovalo podklady pro navazující strategický dokument – „Zdraví 2035“, zejména pro Implementační plán 1.2 Prevence nemocí, podpora a ochrana zdraví; zvyšování zdravotní gramotnosti
- Měsíční publikace epidemiologických dat k vybraným infekčním nemocem, na základě průběžné spolupráce s Oddělením biostatistiky SZÚ
- Průběžné sledování národní a mezinárodní epidemiologické situace a hodnocení zdravotních rizik

- Zpracování pravidelných výstupů získaných z epidemiologických dat formou závěrečných zpráv, analýz epidemiologické situace a návrhů doporučení
- Zajištění odborné účasti na telekonferencích, které jsou organizované ECDC, k aktuálním epidemiologickým situacím
- Pravidelná příprava podkladů pro Mezinárodní a Evropský týden očkování, aktualizace doprovodných materiálů, příprava tiskové zprávy
- Pravidelná příprava podkladů pro mezinárodní den meningitidy
- Pravidelná spolupráce při přípravě a realizaci Mezinárodního dne a Evropského testovacího týdne HIV/AIDS, virových hepatitid a sexuálně přenosných infekcí
- Mezioborová a mezirezortní spolupráce na aktuální problematice surveillance západonilské horečky
- Mezioborová a mezirezortní spolupráce v rámci řešení epidemií s mezinárodním přesahem
- Odborná spolupráce na projektech řešených Centrem podpory veřejného zdraví a Centrem toxikologie a zdravotní bezpečnosti SZÚ
- Zabezpečení přípravy, distribuce a hodnocení vzorků pro externí hodnocení kvality (EHK) organizované SZÚ
- Tvorba českých verzí metodických dokumentů publikovaných EUCAST
- Spolupráce na dokumentech Subkomise pro antibiotickou politiku ČLS JEP (<http://www.cls.cz/antibioticka-politika>)
- Aktualizace a provoz webových databázových aplikací poskytujících informace o antibiotické rezistenci odborným spolupracovníkům i široké veřejnosti (<https://apps.szu.cz/earsnet/>, <http://apps.szu.cz/rp/>, <http://apps.szu.cz/earsnet/kp/pruvodka.php>)
- Aktualizace a plnění webového portálu projektu Prevence antibiotické rezistence s informacemi pro laickou i odbornou veřejnost (<http://www.antibiotickarezistence.cz>)
- Péče o národní sbírku typových bakteriálních kmenů, tj. udržování a revize kmenů, včetně lyofilizace, získávání a deponace nových kmenů. Povolení k nakládání s Vysoce rizikovými a rizikovými agens (VRAT a RAT) – součinnost se SÚJB, včetně povolení pro emergentní virová agens SARS-CoV-2, MpoxV
- Účast v mezinárodní EHK: DTU FOOD – EARS-Net (ECDC); UK NEQAS – Community Medicine; UK NEQAS – Carbapenemase producing organisms; RIVM – Salmonella, Campylobacter ATB testing (FWD-Net, ECDC EQA), Instand EQAS – mycobacteriology, SSI/ECDC EQA Shiga toxin producing *E. coli* IBD-LabNet, EDQM PTS HCV, HAV, HEV RNA, INSTAND, QCMD, CDC Syphilis Proficiency testing, EQC ESGS ESCMID – Staphylococcus aureus
- Fenotypizace a genotypizace kmenů *S. aureus* izolovaných z toxikóz a dalších závažných infekcí, studium taxonomie nových druhů podmíněně patogenních koagulázanegativních stafylokoků
- Genotypizace Shiga toxin produkujících *E. coli* (STEC), v rámci surveillance závažných onemocnění vyvolaných tímto vysoce rizikovým agens (VRAT), hlášení do TESSy
- Celogenomová sekvenace kmenů STEC a salmonel

- Zajištění komplexní surveillance tuberkulózy, včetně molekulární surveillance, provádění celogenomové sekvenace (WGS) multirezistentních kmenů *Mycobacterium tuberculosis* a detailní analýzy mutací podmiňujících lékovou rezistenci v rámci mezinárodní spolupráce; současně systematická integrace laboratorních výsledků s epidemiologickými daty a rekonstrukce přenosových řetězců a klastrů
- Správa a systematická péče o banku multirezistentních (MDR) a extenzivně rezistentních (XDR) kmenů *Mycobacterium tuberculosis* cirkulujících na území České republiky, včetně průběžného vyhodnocování jejich genetické diverzity a transmisního potenciálu
- Přesná druhová identifikace netuberkulózních mykobakterií (NTM) i druhů komplexu *Mycobacterium tuberculosis*, stanovení minimálních inhibičních koncentrací antimikrobiálních léčiv, hodnocení klinického významu jednotlivých izolátů a identifikace nových druhů mykobakterií, včetně jejich vazby na data z registru tuberkulózy
- Screening a genomická charakterizace kmenů *Mycobacterium tuberculosis* izolovaných od válečných uprchlíků a migrantů z Ukrajiny, včetně navazující epidemiologické studie realizované v letech 2023 a 2024, rozšiřující publikovaná data v 2/2026
- Screening a genomická charakterizace kmenů *M. tuberculosis* získaných od pacientů mladších 15 let
- Molekulární charakterizace proteinu HelD ve vztahu k rezistenci na rifampicin a adaptačním mechanismům mykobakterií; studium transkripčního faktoru CrsL u *M. smegmatis*
- Testování nových molekulárních přístupů pro diagnostiku pacientů, včetně targetového sekvenování pomocí Deeplex Illumina kitu a metody Oxford Nanopore, s cílem ověřit jejich spolehlivost a přínos pro rutinní diagnostiku
- Molekulárně-genetická analýza nemocničních izolátů rodu *Acinetobacter* pro epidemiologické a terapeutické účely (epidemiologická genotypizace na kmenové úrovni a určení fenotypu a genotypu rezistence)
- Diagnostika teratogenních virů (zarděnky, parvovirus B19) a virových původců významných kongenitálních a adnatních infekcí (*Varicella zoster virus*, *Cytomegalovirus* a *Herpes simplex virus 2, 1*) u těhotných žen
- Genotypizace enterovirů metodou sekvenční analýzy
- Celogenomová sekvenace SARS-CoV-2
- Zavádění a udržování diagnostických postupů pro určení nových a/nebo neobvyklých respiračních patogenů (nové koronaviry, subtypy chřipky H5, H7, H9)
- Sledování genotypu a fenotypu rezistence chřipkových virů na antivirové preparáty (sekvenační analýza genu pro neuraminidázu)
- Cílené vyšetřování genetických vlastností izolátů chřipkového viru u těžkých průběhů chřipkové infekce (SARI)
- Sledování genetických vlastností chřipkových virů izolovaných v ČR – sekvenace vybraných chřipkových izolátů s ohledem na detekci významných driftových variant
- Séroprevalence protilátek proti polioviru PV1, PV3 u dětí s imunodeficitem, pacientů s neurologickými postiženími či malignitami

- Monitorovací vyšetření virové nálože (HIV, HBV, HCV), určování subtypu HIV, rezistencí HIV k antiretrovirové terapii a tropismu HIV
- Sekvenační analýza virů hepatitid A a E pro spolupracující KHS u epidemických výskytů a sekvenační vyšetření rezistence HBV a HCV k antivirotikům v indikovaných případech
- Aktivní účast na Evropském testovacím týdnu HIV a virových hepatitid včetně vyšetření klientů na VHB, VHC a syfilis
- Využívání multiplexní detekce nukleových kyselin HIV, HCV, HBV u poraněných osob dle vyhlášky 398/2023 Sb. a vyšetřování integrované HIV DNA v indikovaných případech.
- Diagnostika HDV a monitorování léčby hepatitidy D o kvalitativním a kvantitativním stanovení HDV RNA.
- Superkonziliární vyšetření k diferenciaci sérovarů *Chlamydia trachomatis* – LGV, spolupráce na publikaci výstupů evropské studie genetické diverzity kmenů LGV
- Molekulárně genetická diskriminace znaků antibiotické rezistence u DNA izolátů *Mycoplasma genitalium*
- Příprava in-house metodiky sekvenace DNA izolátů *Chlamydia trachomatis* (spolupráce NRL pro chlamydie a NRL pro herpetické viry)
- Superkonziliární vyšetření v diagnostice tropických sexuálně přenosných infekcí
- Pokračování spolupráce na evropském projektu sledování rezistence kmenů *Neisseria gonorrhoeae* k antibiotikům (EUROGASP) – zařazeny kmeny shromážděné v roce 2020, rozšíření spolupracujících klinických (zvláště dermatovenerologických) a mikrobiologických pracovišť z různých regionů ČR
- Účast na projektu NIVB (Národního institutu virologie a bakteriologie) v oblasti detekce a genomiky *Treponema pallidum* subsp. *pallidum*
- Provozování webové aplikace pro sběr dat o počtu vyšetření HIV v ČR
- Elektronmikroskopický průkaz virů při náhlém úmrtí v pitevním a bioptickém materiálu, ultrastrukturální hodnocení vakcín (např. chřipkových, SARS-CoV-2), detekce virů v buněčných kulturách používaných pro medicínské účely, detekce virů v environmentálních vzorcích
- Elektronmikroskopický průkaz infekčních agens (viry, aj.) v bioptickém materiálu a periferní krvi u pacientů se zánětlivými kardiomyopatiemi
- Elektronmikroskopický průkaz infekčních agens při epidemických výskytech virových gastroenteritid.
- Sérologická diagnostika leptospirózy na základě vyšetření protilátek proti dvanácti nejčastěji se vyskytujícím sérotypům v ČR
- Distribuce kmenů leptospir terénním laboratořím pro diagnostické účely
- Zavedení qPCR z klinického materiálu pro zachycení včasné fáze infekce leptospirózy.
- Sérologická diagnostika závažných a nejednoznačných případů toxoplasmózy
- Sérologická diagnostika toxoplasmózy u těhotných žen
- Isolace a charakterizace kmenů *Toxoplasma gondii*

- Detekce toxoplasmové DNA v plodové vodě, mozkomíšním moku, nesrážlivé krvi a v dalších typech klinických vzorků
- Ověření všech pozitivních výsledků PCR na toxoplazmózu i leptospiry sekvenací
- Zvyšování citlivosti PCR pomocí optimalizace procesu izolace toxoplasmové DNA
- Sekvence všech patientských vzorků pozitivních na borreliie
- Testování nových sérologických testů k diagnostice lymeské borreliózy a dalších vektory přenášených onemocnění jako anaplazmóza, bartonelóza, tularémie a jejich zavedení do rutinního provozu
- Kultivace virulentních kmenů borrelií izolovaných z klinického materiálu – z mozkomíšního moku, synovie a biopsie kůže ve speciálním tekutém médiu BSK-H a MKP a rovněž nově na speciálních MKP pevných půdách, které jsou vyráběny přímo v SZÚ
- Zavedení nových qPCR multiplexových metod k detekci několika patogenů zároveň: borrelií, *B. miyamotoi*, anaplasmy, rickettsií, neoerhlichí, bartonell, babesií, francisell, coxiell v environmentálních i klinických vzorcích
- Provádění sérotypizace izolátů *B. pertussis* k určení typu fimbrií
- Provádění testů pro stanovení přítomnosti *tox* genu a produkce difterického toxinu u *C. diphtheriae*, *C. ulcerans*
- Provádění metody Real-Time PCR pro zlepšení identifikace a typizace *Neisseria meningitidis*, *Haemophilus influenzae* a *Streptococcus pneumoniae* z klinického materiálu.
- Provádění sérotypizace izolátů *Neisseria meningitidis*, *Haemophilus influenzae*, *Streptococcus pneumoniae*
- Provádění metody sekvenace celého genomu (WGS) u vybraných izolátů *Neisseria meningitidis* i jiných *Neisserií*
- Provádění metody sekvenace celého genomu (WGS) u vybraných izolátů *Haemophilus influenzae*
- Provádění metody sekvenace celého genomu (WGS) u vybraných izolátů *Bordetella pertussis*
- Provádění sérotypizace izolátů *Streptococcus agalactiae* a použití metody PCR ke stanovení genotypu u izolátů s netyповatelným sérotypem
- Provádění metody typizace genu *emm* u izolátů *Streptococcus pyogenes*
- Provádění metody sekvenace celého genomu (WGS) u vybraných izolátů *Streptococcus pneumoniae* a *Streptococcus pyogenes*
- Provádění metody Real-Time PCR ke stanovení genů superantigenů u vybraných izolátů *Streptococcus pyogenes*
- Provádění vyšetřování pomocí hmotnostní spektrometrická metody MALDI-TOF (Matrix-Assisted Laser Desorption/Ionization Time-of-Flight)

Monitorování a výzkum vztahů životních podmínek a zdraví

- Sledování VHA, VHB, VHC a VHE u vybraných či rizikových skupin obyvatel ČR
- Molekulární analýza epidemického výskytu viru hepatitidy A v ČR a analýza kmenů viru hepatitidy E.

- Spolupráce s Oddělením hygieny vod při vyšetřování šedých vod na přítomnost adenovirů, astrovirů, rotavirů, sapovirů, norovirů a při vyšetřování odpadních vod na přítomnost SARS-CoV-2.
- Spolupráce s Oddělením hygieny vody při vyšetřování vody v přírodních koupalištích na přítomnost leptospir.
- Surveillance přítomnosti poliovirů a ostatních enterovirů v odpadních vodách. Celorepublikové pokrytí a sledování SARS-CoV-2 a ostatních respiračních virů v odpadních vodách.
- Na základě epidemiologické situace rozšíření počtu odběrových míst sběru odpadních vod v rámci enviromentální surveillance enterovirů.
- V rámci One Health spolupráce se Státním veterinárním ústavem v oblasti aviární chřivky, sezónní chřivky, včetně sdílení a vytváření metodik pro molekulární detekci a sekvenaci.
- Zavádění nových testů, optimalizace a porovnávání metod diagnostiky bakteriálních infekcí přenášených klíšťaty, interpretace výsledků sérologických a PCR testů
- Surveillance nemocí přenášených klíšťaty zejména klíšťové encefalitidy, lymeské borreliózy, implementace požadavků evropské surveillance lymeské neuroborreliózy
- Sekvenační analýza patientských vzorků pozitivních na *Borrelia* spp., *Anaplasma*, *Bartonella*, *Francisella*.
- Sledování prevalence různých patogenů (*Borrelia*, *Anaplasma*, *Rickettsia*, *Bartonella*, *Neohhrlichia*, *Babesia*) u klíšťat *Ixodes ricinus* z vybraných lokalit a u rezervoárových zvířat na území ČR.
- Spolupráce s ČZU s GS LČR v rámci projektu vývoje mobilní aplikace „Klíšťapka“ na sledování aktivity klíšťat na celém území ČR a surveillance patogenů v těchto vzorcích. Aplikace „Klíšťapka“ predikuje aktivitu klíšťat v lesních porostech a rovněž prevalenci spirochét borrelií způsobující lymeskou boreliózu.
- Pokračování projektu „Klíšťata ve městě“ ve spolupráci s BC AVČR a TU Ostrava, jeho medializace, která je pro Citizen Science nepostradatelná. Spolupráce s jednotlivými KHS na sběru klíšťat ve všech krajských městech ČR.
- Testování pěti bakteriálních patogenů přenášených klíšťaty ve vzorcích klíšťat z různých krajských měst (Praha, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Pardubice, Hradec Králové).
- V rámci přístupu One Health ve spolupráci s PřF UK a ČZU pokračování projektu „Bartonelóza jako opomíjené onemocnění“, oslovení a spolupráce s lékaři z klinik infekčních, ORL a dětských z celé ČR, které vedlo k víc než dvojnásobnému navýšení hlášení onemocnění CSD za rok. Edukace lékařů a spolupráce s veterinárními lékaři a šetření v environmentálních vzorcích.
- Edukace zdravotnických pracovníků v rámci výuky na IPVZ.
- Testování dalších vzorků krve zdravých osob na přítomnost protilátek proti *Bartonella henselae* s cílem zjistit promořenost tímto patogenem ve zdravé populaci.
- Srovnání všech dostupných diagnostických metod pro sérologii CSD – protilátky proti *Bartonella henselae* a prezentace výsledků odborné veřejnosti v rámci zlepšení diagnostiky CSD v ČR a EHK sérologie CSD.

- Srovnání detekce protilátek v jednotlivých antigenech proti *Borrelia burgdorferi* s. l. u různých skupin pacientů s LNB (neuroborrelióza) a u zdravých dárců a její prezentace na mezinárodní konferenci.
- Pokračování mezinárodního projektu „OH SURVector – One Health Surveillance and Vector Monitoring for cross-border pathogens“ spolu s institucemi z Rakouska, Maďarska, Slovenska a Řecka při studiu vektory přenášených onemocnění. Celorepublikové šetření aktivity a výskytu klíšťat a komárů a testování patogenů způsobujících lymeskou boreliózu, klíšťovou encefalitidu a západonilskou horečku.
- Uspořádání mezinárodního mítingu konsorcia OH SURVector v Praze za účasti dohledu z EC (HADEA) a EFSA.
- Testování rezistence různých kmenů štěnice domácí proti účinným látkám používaných v insekticidních přípravcích.
- Monitoring výskytu komárů a klíšťat v urbánních a suburbánních oblastech.
- Monitoring invazních druhů členovců s významem pro veřejné zdraví.
- Příprava rychlého zhodnocení rizika a diagnostika alimentárních bakteriálních patogenů v potravinách a vodě na žádost SZPI a SVS.
- Pokračování budování sentinelové sítě nemocnic participujících na národní surveillance infekcí spojených se zdravotní péčí a spolupracujících s NRC HAI v oblasti prevence a kontroly infekcí v České republice.
- Analýza stavu, povahy a monitorování citlivosti lékařsky významných mikroorganismů k dezinfekčním přípravkům používaným v ČR.

Vzdělávání a výchova odborné a laické veřejnosti

- Podíl na zpracování individuálních dotazů a požadavků, včetně dotazů podle zákona č. 106/1999 Sb. včetně odborných podkladů pro dotazy adresované MZ ČR
- Přednášky, konzultace, praktická výuka, organizace pracovních schůzek a seminářů, sdělení pro média
- Podíl na tvorbě a na aktualizaci článků na Národním zdravotnickém informačním portálu (NZIP)
- Průběžné zveřejňování informací k infekčním nemocem dle aktuální epidemiologické situace na webu SZÚ, včetně tiskových zpráv
- Pravidelné týdenní zprávy k nemocnosti respiračními infekcemi

Jednodenní odborné konference konzultační dny jednotlivých NRL a odborných pracovišť

✓ 13. 2. 2025 – Pracoviště pro infekce spojené se zdravotní péčí (NRC HAI)

Konzultační den byl zaměřen na výsledky Evropské bodové prevalenční studie, na projekty EHR – based surveillance – Bloodstream infections a JAMRAI2 – WP7.1, problematiku výskytu *Candida auris* v nemocnicích a možnosti využití AI při surveillance infekcí spojených se zdravotní péčí v nemocnicích

7 přednášek, cca 100 účastníků

✓ 5. 3. 2025 - Jednodenní konference na téma „Výsledky projektu HERA2CZ „

(Projekt genomické surveillance vybraných infekčních nemocí v ČR a Konzultační den Centra epidemiologie a mikrobiologie (CEM)

13 přednášek, 120 účastníků

- ✓ **24. 4. 2025 - NRL pro pro lymeskou borreliózu**
téma „Klíšťaty přenášená onemocnění nejen lymeská borrelióza“
10 přednášek, 180 účastníků
 - ✓ **1. 10. 2025 - NRL pro mykobakterie**
11 přednášek, 60 účastníků
 - ✓ **8. 10. 2025 - Oddělení respiračních, střevních a exantematických virových nákaz a Oddělení epidemiologie infekčních nemocí**
Konzultační den zaměřený na virologickou, epidemiologickou i klinickou problematiku akutních respiračních a exantematických infekcí, střevních nákaz a infekcí způsobených herpetickými viry
11 přednášek, cca 110 účastníků
 - ✓ **4. 11. 2025 - Oddělení bakteriálních vzdušných nákaz**
15 přednášek, 110 účastníků
 - ✓ **3. 12. 2025 - Oddělení zoonóz s přírodní ohniskovostí**
XXVIII. Jednodenní konference na téma: “Problémy toxoplasmózy”
8 přednášek, cca 60 účastníků
 - ✓ **10. 12. 2025 - Oddělení dezinfekce, dezinfekce a deratizace**
54. jednodenní konference na téma “Sterilizace, dezinfekce, dezinfekce, deratizace”
10 přednášek, cca 80 účastníků
- Konzultace a praktická výuka pracovníků mikrobiologických laboratoří, stáže pro začínající pracovníky/zdravotníky, stáž pro veterinární pracovníky v metodice diagnostiky zoonóz a stafylokoků
 - Metodické vedení hygienické služby, školení v oboru, konzultační a publikační činnost v ochraně a podpoře veřejného zdraví – oblast surveillance infekčních nemocí
 - Ve spolupráci s Centrem podpory veřejného zdraví příprava informačních letáků spalničky, svrab a veš šatní, aktualizován byl leták pro virovou hepatitidu A a materiály k problematice chřipky
 - Přednášková činnost na seminářích a konferencích pro odbornou veřejnost, přednášková a školicí činnost pre- i postgraduální v rámci IPVZ, 1. LF UK, 2. LF UK, 3. LF UK, PřF UK, MZ, NCONZO a odborných společností SEM ČLS JEP a ČLK
 - Prezenční nebo on-line účast školicích akcí nebo workshopech organizovaných ECDC
 - SZÚ má statut školicího místa pro dvouletý vzdělávací program „ECDC Fellowship Programme“, který má dva směry: European Programme for Intervention Epidemiology Training (EPIET) a European Public Health Microbiology (EUPHEM). SZÚ zajišťuje možnost realizace projektů a plnění programových úkolů a supervizi (hlavní školitel a školitelé k jednotlivým projektům). V roce 2025 pokračovalo školení stážistky na školicím pracovišti pro EPIET MS track, tj. na Oddělení epidemiologie infekčních nemocí CEM, pod supervizí hlavního školitele a zástupce školitele

- Účast ve školicím programu ECDC Training programme in genomic epidemiology and public health bioinformatics (GenEpi-BioTrain). V roce 2025 proběhla nominace kandidátů za ČR k účasti v 7. vlně „One Health“
- Zapojení do postgraduálního vzdělávání v rámci IPVZ v oblasti prevence a kontroly infekcí a surveillance infekcí spojených se zdravotní péčí
- Realizace interních seminářů CEM pro zaměstnance centra CEM, SZÚ
- Realizace přednášek nebo posterů na odborných konferencích v rámci ČR a v zahraničí
- Realizace přednáškové činnosti ve spolupráci s IPVZ, NCONZO ev. s dalšími subjekty
- Organizování školicích seminářů o vkládání, exportu a vyhodnocování dat v ISIN pro zaměstnance KHS a další odborné pracovníky v epidemiologii ve spolupráci Oddělením biostatistiky SZÚ
- Konzultace telefonické a prostřednictvím emailu pro odbornou a laickou veřejnost v problematice surveillance infekčních nemocí, zejména k problematice očkování
- Účast v redakční radě webových stránek SZÚ, podíl na přípravě jednotlivých sekcí a na přípravě článků pro laickou i odbornou veřejnost
- Měsíční publikace epidemiologických dat HIV/AIDS, vydání tiskové zprávy k problematice HIV/AIDS
- Týdenní publikace epidemiologických dat o chřipkové situaci
- Pravidelná publikace výsledků surveillance odpadních vod v ČR
- Pravidelná publikace Zpráv o výskytu virové hepatitidy A (VHA) v souvislosti se zvýšeným výskytem
- Publikace výroční zprávy a odborných článků věnovaných problematice významných infekčních nemocí
- Vydávání tiskových zpráv k problematice chřipky
- Pořádání tiskové konference a vydání tiskové zprávy u příležitosti Evropského antibiotického dne
- Přednášková činnost pro Nevládní neziskové organizace v oblasti prevence STI a HIV na tuzemských i mezinárodních akcích
- Odborné kurzy pro pracovníky speciální ochranné DDD podle § 58 odst. 1 zákona č. 258/2000 Sb.
- Pracovníci CEM se aktivně podíleli na odborném zajištění celostátní konference „Pečenkovy epidemiologické dny 2025“, Plzeň, ve spolupráci se SEM ČLS JEP
- Pracovníci CEM se aktivně podíleli na odborném zajištění celostátní konference „KMINE 2025“, Hradec Králové ve spolupráci se SIL ČLS JEP, SLM ČLS JEP a SEM ČLS JEP
- Pracovníci CEM se aktivně podíleli na odborném zajištění celostátní konference „CZEPAR 2025“, Brno
- Pracovníci CEM se aktivně podíleli na odborném zajištění akce „Mezikrajský seminář epidemiologů 2025“, Pardubice, ve spolupráci se SEM ČLS JEP

- Pracovníci CEM se aktivně podíleli na odborném zajištění celostátní konference „Hradecké vakcinologické dny 2025“, Hradec Králové, ve spolupráci s ČVS ČLS JEP
- Pracovníci CEM se aktivně účastnili Mezioborového semináře v Třeboni, 2025
- Pracovníci CEM se aktivně účastnili mezinárodní vědecké konference One Health 2025 zaměřené na pandemické hrozby, vektorové a alimentární nákazy a antimikrobiální rezistenci. Konference se konala v Brně a byla organizována Ministerstvem zemědělství ve spolupráci se Státní veterinární správou
- Pracovníci CEM se aktivně účastnili konference RANK 2025 v Pardubicích
- Pracovníci CEM se aktivně účastnili konference SNEH v Brně
- Pracovníci CEM se aktivně účastnili kongresu Medicíny pro praxi v Plzni
- Pracovníci CEM se aktivně účastnili konference Dětské pneumologie v Praze
- Pracovníci CEM se aktivně účastnili konference Transfuze 2025 v Ostravě
- Pracovníci CEM se aktivně účastnili konference Aktuální problematika lékařské parazitologie 2025 ve Špindlerově Mlýně
- Pracovníci CEM pořádali školení Šetření epidemií: Třídenní vzdělávací kurz (2025) určený pro pracovníky KHS
- Recenze odborných prací v národních i mezinárodních oborových časopisech
- Recenze abstraktů na konferenci ESCAIDE
- Recenze žádostí o grantovou podporu a recenze průběžných i závěrečných grantových zpráv
- Oponentura bakalářských, magisterských i dizertačních prací studentů PřF UK, ČZU atd.
- Pracovníci CEM působí jako školitelé studentů PhD na 3. LF

Jiné činnosti hodné zřetele

- Za rok 2025 bylo na úrovni Coordinating Competent Body (CCB) řešeno několik set interakcí mezi ECDC a SZÚ, převážně iniciovaných ze strany ECDC. Zčásti šlo o předání informací, v dalších případech byla vyžadována akce včetně poskytování dat do evropských hlásících systémů, vyplnění dotazníků a připomínkování dokumentů. Byla nominována řada odborníků ze SZÚ i jiných institucí k účasti na mítincích, webinářích, konferencích, workshopech a školeních pořádaných ECDC, informace a zapojení do některých projektů a do činnosti v odborných skupinách ECDC
- Zpracovávání a poskytování dat v návaznosti na žádosti externích subjektů zadané prostřednictvím formuláře „Požadavek na poskytnutí dat spravovaných SZÚ“
- Členství ve výborech odborných společností České lékařské společnosti J. E. Purkyně, zejména Společnosti pro epidemiologii a mikrobiologii, Společnosti pro lékařskou mikrobiologii, České infektologické společnosti a České vakcinologické společnosti
- Vedoucí NRL/ATB je volená místopředsedkyně Disease Network Coordination Committee (DNCC) EARS-Net, je NFP (National Focal Point) pro oblast antibiotické rezistence při ECDC a WHO. Z této pozice koordinovala pod záštitou ECDC, WHO

Europe a Ministerstva zdravotnictví akce spojené s propagací Evropského antibiotického dne (ECDC) a Světového antibiotického týdne (WHO) v ČR

- Pracovníci oddělení epidemiologie a oddělení sexuálně přenosných infekcí jsou členy Poradního sboru hlavního hygienika pro epidemiologii
- Vedoucí NRL pro HIV/AIDS a NRL pro virové hepatitidy je členem Národní transfúzní komise MZ ČR
- ECDC v odborné rovině komunikuje s členskými státy prostřednictvím Advisory Forum a Competent Bodies (v ČR je to MZ a SZÚ). ČR má své zástupce v koordinačních odborných skupinách pro spolupráci s ECDC (Antimicrobial Resistance Coordinating Committee, Viral Respiratory Diseases Coordination Committee, National Focal Point for Training Coordination Committee). Desítky odborníků působí v expertních pracovních skupinách ECDC
- Vytváření infrastruktury pro spolupráci České republiky s ECDC v oblasti infekcí spojených se zdravotní péčí (spolupráce s ARHAI programem a sítí evropské surveillance HAI-Net, ustanovení koordinujících osob na pozici NFP pro agendu infekcí spojených se zdravotní péčí a NFPs pro síť surveillance – bodové prevalenční studie, ICU komponentu a SSI komponentu incidenční surveillance, HALT projekt a TRICE projekt)
- Opakovaná účast a reprezentace ČR na mezinárodních akcích Evropské komise, ECDC, WHO, OSN a dalších z pověření MZ
- Účast na WHO/Europe webinar on WHO Immunization Information System (WIISE)
- Účast na WHO/UNICEF webinar on electronic Joint Reporting Form on Immunization (eJRF)
- Účast na WHO/UNICEF webinar on The European Immunization Agenda 2030 (EIA 2030)
- NRL pro HIV/AIDS se účastní plnění mezinárodního projektu Fast Track Cities pro hl. m. Praha v několika pracovních sekcích.
- Účast na jednání WHO – Regional consultation on HIV, Hep, STIs draft action plans 2022 – 2030
- V roce 2025 SZÚ nadále zajišťoval zázemí pro činnost Expertní pracovní skupiny (EPS) zřízené v rámci NIKO, jejímž předsedou je ředitel SZÚ. Pracovníci Oddělení epidemiologie infekčních nemocí se na činnosti EPS NIKO podílejí v pozici místopředsedy a tajemnice (pozice aktuálně neobsazená)
- Účast zástupců Oddělení SABI na meetingu EFSA MRA. Účast zástupců Oddělení SABI na jednání Pracovní skupiny pro mikrobiologická kritéria v rámci EK. Jednalo se o diskusi o návrhu nařízení Komise, kterým se mění nařízení Komise (ES) č. 2073/2005 o mikrobiologických kritériích pro potraviny, pokud jde o *Listeria monocytogenes*. Projednání návrhu prováděcího nařízení Komise, kterým se stanoví laboratorní analytické metody použitelné pro úřední kontroly prováděné za účelem ověření souladu s ustanoveními nařízení Komise (ES) č. 2073/2005
- Zapojení NRL/LEPT do International Leptospirosis Society
- Zástupci CEM SZÚ jsou nejen řadovým členy, ale i členy výborů řady odborných společností v rámci České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně

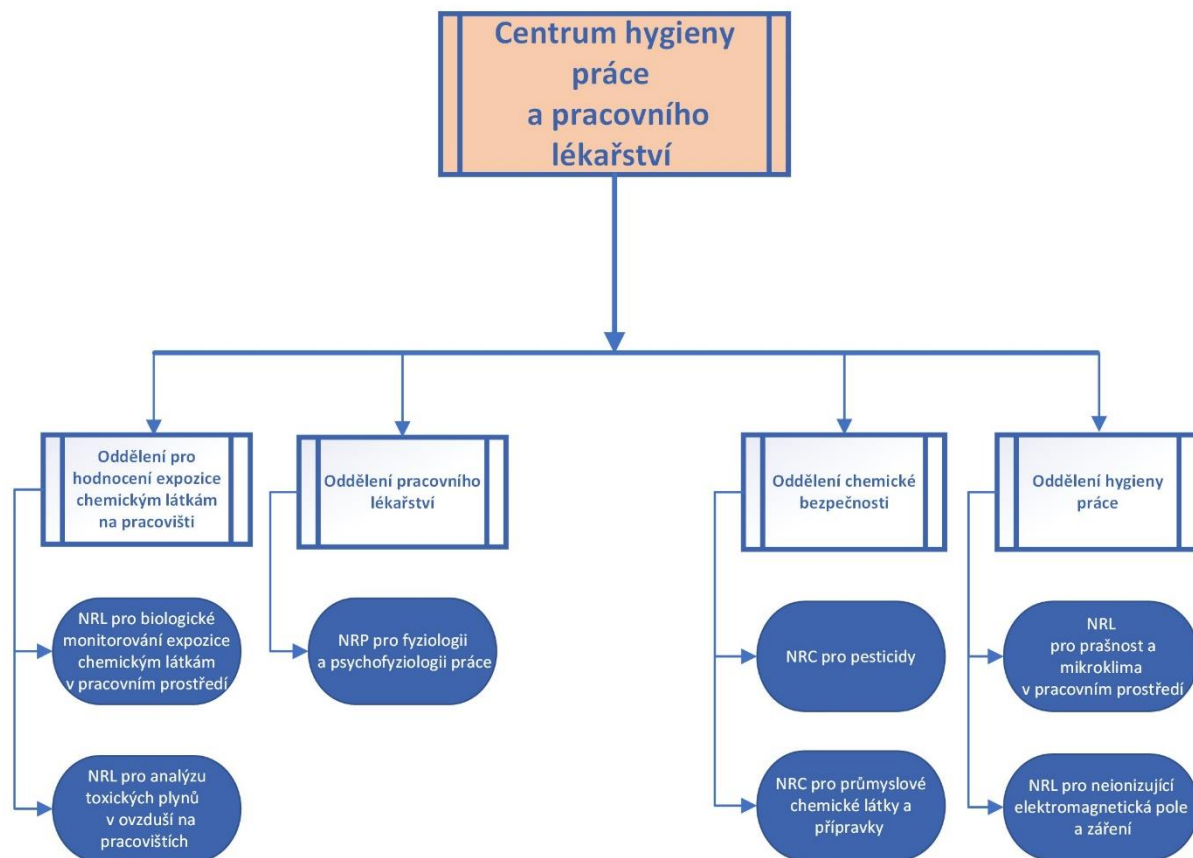
- V roce 2025 vycházel v CEM již 34. ročník tištěného měsíčníku Zprávy CEM (ISSN 1804-8668), který má i svou on-line podobu na webu SZÚ (ISSN 1804-8676). Náplní periodika jsou informace o epidemiologické situaci v ČR (pravidelné měsíční výstupy z ISIN a z Oddělení biostatistiky ve sledování epidemiologických dat v problematice HIV/AIDS), aktuální příspěvky pracovníků z NRL i dalších odborníků v epidemiologické a mikrobiologické problematice. Časopis úzce spolupracuje s časopisem Eurosurveillance vydávaným ECDC. Členy redakční rady časopisu jsou odborníci CEM a pracovníci Oddělení biostatistiky SZÚ.
- Zástupci CEM jsou členy redakční rady časopisu Epidemiologie, mikrobiologie, imunologie (ISSN 1210-7913) s IF 0,5 vydávaného ČLS JEP.
- Zástupce CEM je členem redakční rady časopisu CENTRAL EUROPEAN JOURNAL OF PUBLIC HEALTH (ISIN 1210-7778) s IF 0,9 vydávaného SZÚ.
- Zástupce CEM je členem redakční rady časopisu Folia Microbiologica, ISSN 0015-5632, IF 2,5, MÚ ČSAV, ČSSM.
- Zástupce CEM je poradcem redakční rady časopisu Eurosurveillance (vydavatel ECDC)
- Účast zástupců Oddělení epidemiologie infekčních nemocí v redakční radě Zdravotní a očkovací průkaz dítěte a mladistvého – ZOP, „Zopík“.

3.2 Centrum hygieny práce a pracovního lékařství

3.2.1 Organizační struktura Centra hygieny práce a pracovního lékařství

Vedoucí Centra: MUDr. Vladimíra Lipšová

Pracovní tým: 58,86 přepočtených pracovních úvazků

3.2.2 Poslání Centra hygieny práce a pracovního lékařství

Centrum hygieny práce a pracovního lékařství SZÚ (dále jen „CHPPL“) působí jako vědecko-výzkumná a expertní základna Ministerstva zdravotnictví v oblasti ochrany a podpory zdraví při práci. Zabývá se zejména hodnocením expozice a následně zdravotních rizik chemických látek, fyzikálních faktorů (mikroklima, prašnost, neionizující elektromagnetická pole a záření), fyzické a psychické zátěže v pracovním prostředí a možnostmi ochrany před jejich nepříznivým působením. Východisko pro odbornou a koncepční činnost Státního zdravotního ústavu v oblasti ochrany a podpory zdraví při práci dlouhodobě tvoří společenské programy, zejména Národní politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci České republiky a „Zdraví 2030“ (<https://zdravi2030.mzcr.cz/>), které se opírají o strategické dokumenty ILO (Úmluva č. 187 o podpůrném rámci pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci), WHO a Evropské unie – Strategický rámec EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021 – 2027.

3.2.3 Programové priority v roce 2025

V roce 2025 se na CHPPL provádělo standardní široké spektrum činností, mezi které patří zejména metodická a referenční činnost, náročné laboratorní analýzy, měření a hodnocení v rámci referenční, vědecko-výzkumné a expertizní činnosti, zpracování podkladů, připomínek a komentářů k návrhům právních předpisů v oblasti ochrany zdraví při práci, chemické legislativy a legislativy týkající se nakládání s biocidy a přípravky na ochranu rostlin, účast na transpozici legislativy EU v dané oblasti právního systému ČR a její implementaci do praxe, znalecká činnost, poskytování konzultací a informací k nejrůznějším specifickým otázkám zahrnujícím problémové oblasti týkající se pracovního, ale i životního prostředí. Nelze opomenout ani prezentační a publikační činnost v rámci vzdělávacích aktivit organizovaných přímo CHPPL či SZÚ, ale i na širší národní či mezinárodní úrovni.

Řešené konkrétní úkoly vycházely především z potřeb zřizovatele, tj. MZ ČR, a dalších orgánů státní správy v oblasti ochrany zdraví při práci (Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo práce a sociálních věcí).

3.2.4 Projekty řešené v roce 2025

Prevention of Burnout Syndrome by Digitalization of Mental Health Support in the Workplace – Pilot Project

Registrační číslo projektu: WHO Registration 2025/1543459-0

Financování: Světová zdravotnická organizace, World Health Organization (WHO)

Termín realizace: 10/01/2025 – 10/08/2025

Informace k projektu: <https://szu.gov.cz/odborna-centra-a-pracoviste/centrum-hygieny-prace-a-pracovniho-lekarstvi/vyzkumna-cinnost-2/ukoncene-projekty/prevence-syndromu-vyhoreni-digitalizaci-podpory-dusevniho-zdravi-na-pracovisti-pilotni-projekt/>

Analýza fungování Ergodiagnostických center (EDC), revize procesů a aktualizace metodiky standardů ergodiagnostiky

Registrační číslo projektu Číslo: 01-S4-2024-VUBP

Financování: Institucionální podporam Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, Hlavní řešitel projektu je Výzkumný institut práce a sociálních věcí, v. v. i., spoluřešitel SZÚ

Termín Realizace: 1/2024 – 12:2026

Informace k projektu: <https://www.rilsa.cz/projekty/analiza-fungovani-ergodiagnostickych-center-edc-revize-procesu-a-aktualizace-metodiky-standardu-ergodiagnostiky/>

V rámci institucionálního výzkumu byly řešeny tyto projekty:

Fyziologie práce:

- Projekt Ergonomické checklisty

Projekt „Ergonomické checklisty“ je zaměřený na aktualizaci a tvorbu screeningových nástrojů ve spolupráci s Českou ergonomickou společností.

- Psychosociální rizika na pracovišti – dopady robotizace a digitalizace na psychosociální rizika při práci

V roce 2025 pokračoval výzkumný projekt zaměřený na možné dopady robotizace a digitalizace na psychosociální rizika při práci a kognitivní schopnosti zaměstnanců. Výstupy byly prezentovány v rámci konferencí i vědeckých publikací.

Identifikace, analýza a využití štěpných produktů proteinových aduktů v moči jako nového typu biomarkerů v toxikologii

Studium štěpných produktů proteinových aduktů v moči jako nového typu biomarkerů v toxikologii je průkopnickým výzkumem, v němž naše laboratoř představuje vedoucí pracoviště v mezinárodním měřítku. V pokusech na potkanech byla identifikována řada nových potenciálních biomarkerů expozice chemickým látkám, z nichž některé jsou dále zkoumány pro využití v lidském biomonitoringu.

V roce 2025 byl optimalizován postup pro stanovení aduktu akrylonitrilu s N-koncovým valinem globinu, který byl pak využit pro studium jeho toxikokinetiky u potkanů. Zároveň byl vypracován postup pro stanovení jeho štěpného produktu 2-kyanoethyl-valyl-leucinu v moči, který je novým potenciálním biomarkerem akrylonitrilu.

Hodnocení expozice diisokyanátům na pracovištích s využitím biologického monitorování

Projekt navazuje na cílený státní zdravotní dozor 2022 (Diisokyanáty na pracovištích) provedený v řadě tuzemských podniků, který prokázal, že pro odhalení expozice diisokyanátům je biologické monitorování (BM) podstatně účinnějším nástrojem než v současnosti převažující analýza pracovního ovzduší. V roce 2025 bylo ve spolupracujícím průmyslovém podniku s expozicí 4,4'-methylendifenyldiisokyanátu (4,4'-MDI) sledováno kolísání koncentrace ukazatele 4,4'-MDA v moči, kdy 15 osob sbíralo předsměnovou i posměnovou moč v průběhu celého pracovního týdne (celkem 137 vzorků).

Experiment přispěl k poznání toxikokinetiky 4,4'-MDA a prokázal, že biologické monitorování založené na jeho stanovení může skutečnou expozici 4,4'-MDI významně podhodnocovat. Bude proto hledán alternativní biomarker k pomalejším vylučováním, který bude lépe odrážet kumulativní expozici 4,4'-MDI.

Dlouhodobé sledování osob exponovaných azbestu

Na pracovišti CHPPL je systematicky realizováno dlouhodobé sledování kohorty zaměstnanců společnosti Asbestos Zvěřínec s prokázanou pracovní expozicí azbestu.

V roce 2025 bylo v rámci projektu komplexně vyšetřeno 16 osob (pro srovnání: 11 osob v roce 2024, 13 osob v roce 2023, 14 osob v roce 2022 a 13 osob v roce 2021). Dispensární sledování a cílené pracovnělékařské prohlídky se zaměřením na důsledky expozice azbestovému prachu budou pokračovat i v následujících letech.

3.2.5 Významné výsledky práce

Příprava podkladů pro národní zdravotní politiku

Pracovníci SZÚ činní v ochraně zdraví při práci se podíleli na tvorbě podkladů a připomínkování celé řady právních předpisů připravovaných resortem zdravotnictví, ale i jinými resorty.

- Podklady a připomínky k novele zákona č. 373/2011 Sb. o specifických zdravotních službách
- Podklady a připomínky ke 2 novelám nařízení vlády č. 361/2007 Sb. o ochraně zdraví při práci

- Pokračující legislativní práce na novém nařízení o ochraně zdraví při práci – v rámci ustavené pracovní skupiny SZÚ dle zadání MZ ČR
- Podklady a připomínky k novele vyhlášky č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, (vyhláška o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče)
- Podklady a připomínky k novele zákona č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)
- Připomínky a komentáře k transpozici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/869 do národní legislativy (nařízení vlády č. 361/2007 a vyhlášky č. 432/2003)
- Připomínky k návrhu Směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2004/37/EU, pokud jde o přidání látek a stanovení limitních hodnot v přílohách I, III a IIIa („6. balíček“)
- Připomínky a komentáře k návrhu novely vyhlášky č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli
- Připomínky k návrhu vyhlášky (MŠMT) o nebezpečných chemických látkách, směsích, prachu a biologických činitelích, se kterými mohou nakládat žáci v základním, středním a zájmovém vzdělávání, při poskytování školských služeb a s ním přímo souvisejících činnostech
- Stanovisko k návrhu novel Nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1272/2008, (ES) č. 1223/2009 a (EU) 2019/1009, pokud jde o zjednodušení některých požadavků a postupů pro chemické výrobky
- Stanovisko k návrhu novely Nařízení (EU) - Commission Regulation (EU) .../..., laying down labelling requirements for plant protection products and repealing Regulation (EU) No 547/2011
- Spolupráce s dalšími rezorty na Národním akčním plánu k bezpečnému používání pesticidů v České republice – Aktualizace pro období let 2025 – 2029
- Spolupráce na přípravě návrhu novely a připomínky (závěrečné práce) k novele vyhlášky č. 43/2025 Sb., kterou se nahradila vyhláška č. 6/2003 Sb., kterou se stanoví hygienické limity chemických, fyzikálních a biologických ukazatelů pro vnitřní prostředí pobytových místností některých staveb
- Připomínky a úpravy k návrhu novely vyhlášky, kterou se měnila vyhláška č. 146/2024 Sb., o požadavcích na výstavbu
- Připomínky k Metodickému návodu k zajištění jednotného postupu pro stanovení hodnot PEL a NPK-P v pracovním prostředí

Metodická a referenční činnost v ochraně a podpoře zdraví při práci

V roce 2025 působilo v rámci CHPPL 7 národních referenčních center, laboratoří či pracovišť. Jejich pracovníci vykonávali metodickou, konzultační a expertní činnost pro MZ, další orgány ochrany veřejného zdraví a státní správy, zdravotní ústavy, zaměstnavatele, lékaře v hygienickém terénu, lékaře poskytující pracovnělékařské služby i pro odborové organizace a ostatní právnické a fyzické osoby. Těžiště referenční činnosti spočívalo v hodnocení expozice fyzikálním a chemickým faktorům práce a pracovního prostředí a ve vypracovávání odborných stanovisek k hygienické problematice různých technologií.

Národní referenční centrum pro průmyslové chemické látky a přípravky průběžně plní požadavky Ministerstva zdravotnictví a dále reaguje na dotazy KHS, případně zástupců firem, vypracovává posudky na látky a směsi/přípravky spadající pod působnost nařízení REACH a nařízení CLP.

Dva pracovníci se v rámci členství ve Výboru pro posuzování rizik (RAC) při Evropské agentuře pro chemické látky (ECHA) zúčastňovali pracovních zasedání RAC a pro některá stanoviska působili jako zpravodajové (restrikce PFAS, harmonizovaná klasifikace).

Do problematiky Národního referenčního centra pro průmyslové chemické látky a přípravky spadá i hodnocení účinných látek v biocidních přípravcích a biocidní přípravky jako takové z hlediska jejich fyzikálně-chemických vlastností, analytických metod, účinnosti a vlivu na lidské zdraví. V roce 2025 byla rozporovaná dokumentace k cca 70 přípravkům v rámci vzájemných souběžných a následných uznání a také povolení zjednodušeným postupem (včetně významných a nevýznamných změn stávajících povolení biocidních přípravků nebo jejich obnovení).

Byla také prozkoumána dokumentace k 22 celoevropsky povolovaným přípravkům (včetně nevýznamných změn stávajících přípravků povolených v Unii) a také k 11 účinným látkám – ty jsou dále hodnoceny na úrovni pracujících skupin Evropské agentury pro chemické látky (ECHA), kde se řeší neuzavřené body a kterých se členové týmu aktivně účastní. Bylo hodnoceno povolení 7 přípravků (včetně obnovení, významných a nevýznamných změn stávajících povolení), kde je ČR jako hodnotící stát a u 17 přípravků byla provedena kontrola úplnosti.

Pokračovalo se v hodnocení účinnosti biocidních účinných látek, u nichž je Česká republika referenčním členským státem.

V rámci spolupráce s MZ je řešena účinnost pro oznámené biocidní přípravky (celkem 26 přípravků), srovnávací posouzení, kontrola českých překladů souhrnů vlastností biocidních přípravků apod.

Pracovníci oddělení se aktivně účastní mítinků pracovních skupin ECHA a elektronických konzultací. Jeden z pracovníků oddělení je členem Výboru pro biocidní přípravky (BPC) a aktivně se účastnil jednotlivých zasedání, která v průběhu roku 2025 proběhla. Osm pracovníků je členy pracovních skupin ECHA, které spadají pod BPC.

Během roku 2025 se jeden pracovník jako aktivní člen (core member) pracovní skupiny pro lidské zdraví podílel na hodnocení všech projednávaných účinných látek, celoevropsky povolovaných přípravků a vytváření příslušných metodik během setkání uvedené skupiny, další tři pracovníci jsou řadovými členy (flexible member) této skupiny. Jako členové (flexible member) pracovní skupiny pro účinnost se dva pracovníci podíleli na hodnocení celoevropsky povolovaných přípravků, účinných látek. Aktivně byli zapojeni do vytváření příslušných pokynů pro hodnocení účinnosti účinných látek a biocidních přípravků. Zástupce (flexible member) je i v pracovní skupině ECHA zabývající se fyzikálně-chemickými vlastnostmi biocidních přípravků a účinných látek a příslušnými analytickými metodami.

Jednou z hlavních činností **Národního referenčního centra pro pesticidy** v oblasti ochrany zdraví při práci v roce 2025 byla problematika hodnocení zdravotních rizik přípravků na ochranu rostlin a účinných látek. V roce 2025 řešili pracovníci 13 účinných látek pesticidů v různém stadiu schvalovacího procesu, pro které je ČR hodnotitelským státem (např. malathion, diflufenican, fenpropidin, sintofen, daminozide, flumioxazin). Prioritou bylo vypracování návrhu posudku pro „novou“ účinnou látku methyl anthranilate (první uvedení na trh). Kromě toho, se komentovaly posudky pro látky, pro které je ČR koreportérským státem např. aluminium sulphate, calcium carbide.

Pracovníci jsou aktivně zapojeni do spolupráce s EFSA, zejména jako externí experti v pracovní skupině pro toxikologii savců (Mammalian Toxicology Expert Meetings). V roce 2025 se aktivně účastnili několika on-line a jednoho prezenčního zasedání. Tato spolupráce je podmíněna aktivním přístupem v rámci veřejných konzultací ostatních povolených účinných látek. Dále jsou pracovníci zapojeni jako experti v pracovní skupině pro endokrinní disruptory (ECHA), v rámci které se v roce 2025 účastnili dvou zasedání. Dále jsou pracovníci zapojeni do pracovní skupiny pro CRA (Cumulative Risk Exposure), která se zabývá možností kumulativní expozice reziduí a sestavuje nový model pro hodnocení rizika kumulativní expozice pro konzumenty. V roce 2025 se aktivně účastnili několika on-line a jednoho prezenčního zasedání. Jeden pracovník zastupuje ČR v reziduální skupině IPREP (Interactive Pesticide Residue Platform), což je expertní skupina EFSA pro hodnocení reziduí a jeden pracovník má funkci jako EFSA Focal Point, což je síť národních expertů a kontaktních bodů s cílem lepší spolupráce a komunikace mezi EFSA a členskými státy.

Národní referenční centrum pro pesticidy v roce 2025 vypracovalo 214 konečných posudků přípravků na ochranu rostlin (POR), z toho byla ČR 32x jako hodnotitelský stát, 42x jako koreportérský stát, dále se vypracovalo 57 posudků pro menšinová použití, 5x hodnocení pro pomocné prostředky, 4x se OCHB vyjadřovalo ke změně povolení či povolení na národní úrovni a 28x se jednalo o obnovení povolení POR, 9x se OCHB vyjadřovalo k povolení výjimky a 1520x hodnotilo technickou ekvivalenci účinných látek.

V roce 2025 se zástupkyně skupiny OCHB aktivně účastnila 4 řádných jednání SCoPAFF (Stálý výbor pro rostliny, zvířata potraviny a krmiva – sekce pro prostředky na ochranu rostlin – rezidua pesticidů), 3 jednání byla virtuální a jedno prezenční. Na jednání výboru se projednávají návrhy novel a doporučují se ke schválení přílohy nařízení (ES) č. 396/2005 týkající se maximálních limitů reziduí účinných látek použitých v přípravcích na ochranu rostlin (dále MLR) a ve spolupráci s dalšími orgány Komise jsou projednávány i některé kontaminanty (spolupráce s RASFF při hodnocení záchytů ETO, nebo jiných např. potencionálně karcinogenních látek) Pracuje se na sjednocení MLR s Codex limity a s účinnými látkami veterinárních léčiv a nově se uvažují i aditiva. Na jednání výboru SCoPAFF se diskutují i nové postupy (např. kumulativní hodnocení pesticidů) a použití nových nástrojů (IUCLID) a doporučující dokumenty pro hodnocení okolností stanovení MLR ve výjimečných případech, pravidelně se aktualizují doporučující dokumenty pro analytické metody stanovení reziduí, sjednocení metodiky hodnocení RASFF. Pravidelně je připravována aktualizace nařízení Komise ke koordinovanému víceletému kontrolnímu programu „Společenství“ pro následující 3 roky (nyní 2027 – 2029), který má být postupně synchronizován s dalšími kontrolními programy v rámci nařízení (EU) 2017/625, (o úředních kontrolách) a předán kontrolním orgánům v ČR ke komentářům. Kontrolní program vychází z výsledků monitoringu z předchozích let, z nejčastějších záchytů v Systému rychlého varování pro potraviny a krmiva (RASFF) anebo na základě požadavků Komise při projednávání výskytu problematických látek (ETO, glyfosát, glufosinát amonný, mepikvát, matrin, kontaminace chlorprofamem, opakovaně nikotin).

V rámci účasti na jednání stálého výboru se SZÚ vyjadřuje k další související problematice, připravuje podklady pro jednání českých europoslanců a atašé v této oblasti. Pracovníci oddělení se podílejí na přehodnocování reziduí účinných látek pesticidů – vypracování PROFile (Pesticide Residues Overview File) a hodnotících zpráv podle článku 12.1 nařízení (ES) č. 396/2005 k jednotlivým účinným látkám. Hodnocení spočívá v revizi a doplnění evidence použití účinných látek, které provádí EFSA na základě informací členských států a následné upravení limitů reziduí podle relevantních podkladů. V roce 2025 provedl SZÚ revizi použití v ČR pro 4 účinné látky a v rámci revizi vypracoval na vyžádání EFSA 1 hodnotící zprávu.

Pracovnice OCHB se aktivně podílela na postupném plnění cílů uvedených v Národním akčním plánu k bezpečnému používání pesticidů v ČR (NAP-pesticidy) a zároveň na NAP pro období let 2025 – 2029, k čemuž se uskutečnilo mezirezortní jednání. Podle potřeby probíhají diskuze s pracovníky ÚKZÚZ nebo Ministerstva zemědělství jednotlivým tématům. Téměř 2x týdně OCHB obdrželo k vyjádření návrhy instrukcí pro jednání různých pracovních skupin v oblasti chemických látek a jejich reziduí (pro MZ, MZe, MŽP), či stanovisek pro české europoslance.

Dále se pracovnice OCHB pracuje v pracovní podskupině NAP, které se týká problematiky hrabošů. Skupina se v roce 2025 sešla 2x, z toho jednou se jednalo o výjezdní zasedání a diskusi přímo v terénu.

Průběžně se řešila problematika odborné způsobilosti při nakládání s přípravky na ochranu rostlin (zákon č. 326/2004 Sb. a jeho prováděcího předpisu). Pracovnice OCHB přednášela na webinári na téma Aktuality v ochraně rostlin pro odborné školitele (25. 11.2025), který pro školitele části „zemědělské“ pořádal Ústav zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI). Letos se webináře účastnily také osoby pověřené MZ, které jsou oprávněny k poskytování znalostí týkajících se ochrany zdraví lidí (§ 86a odst. 2 zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči).

Dále po dohodě s MZ zajištění proškolení pracovníků KHS (12. 5. 2025 on line) na aktuální téma kontroly použití přípravku na ochranu rostlin Reglone.

Pro pracovníky ve zdravotnictví byla určena přednáška na téma " Přípravky na ochranu rostlin a zdraví lidí" na 40. Teisingerově dni průmyslové toxikologie (VI/2025).

Bohatá byla osvětová a vzdělávací činnost, přednášky pro uživatele chemických látek/směsí a studenty 3. ročníku Agronomické fakulty Mendelovy univerzity studia rostlinolékařství.

Oddělení Chemické bezpečnosti se podílelo jak na organizačním, tak výukovém zajištění 3. ročníku odborné stáže pro studenty oboru Laboratorní diagnostika ve zdravotnictví, FBMI, ČVUT Kladno, dle školního vzdělávacího programu. Účelem a cílem této stáže bylo zabezpečit získání základních a prohloubení odborných znalostí z oblasti hodnocení chemické bezpečnosti biocidních přípravků, hodnocení expozice chemickým látkám z pracovního prostředí s přehledem nejčastějších technik a laboratorních metod, hodnocení mikroklima v pracovním prostředí a hodnocení vlivu práce a pracovního prostředí na zdraví.

Podle potřeby byly aktualizovány nové internetové stránky SZÚ – například OOPP článek na téma zařízení na ochranu rostlin (uzavřené přepravní systémy – CTS) a ochrana lidí, doplněna část týkající se víceletého kontrolního plánu pro rezidua pesticidů, nové informace k nařízení CLP.

Pracovníci OCHB v roce 2025 uspořádali mj. vzdělávací akci pro odbornou veřejnost 100. konzultační den Centra hygieny práce a pracovního lékařství – Chemická bezpečnost na

pracovištích, dále prezentovali problematiku chemických látek na Konferenci DDD, Přívorovy dny v Poděbradech, na školení dozorových orgánů v oblasti chemické bezpečnosti a jednání národního fóra pro prosazování Přestavky 2025, dále přednášeli problematiku chemických látek pro obor Fytofarmacie a aplikační techniky, Mendelovy Univerzity v Brně a prezentovali problematiku reziduí pesticidů v potravinách na 29. celostátní konferenci Výživa a zdraví 2025 v Teplicích.

Příprava metodického návodu hlavního hygienika ČR k posuzování pracovišť s nebezpečnými léčivy při provádění zdravotního dozoru na pracovištích, na nichž se tyto látky vyskytují.

Součástí vzdělávací činnosti v požadavcích na ochranu zdraví při nakládání s přípravky byla i publikační činnost v časopisech a odborných serverech učených pro pracovníky zemědělství nebo lesnictví. Vydán byl leták (v elektronické formě ke stažení z webu) na téma "Chraňte své zdraví při nakládání s přípravky na ochranu rostlin - Používáte správné OOPP?".

Pracovníci OCHB v listopadu 2025 uspořádali 100. Konzultační den SZÚ, na kterém zaznělo 8 přednášek související s chemickou bezpečností, hygienou práce, hodnocením nebo nakládáním s přípravky na ochranu rostlin nebo biocidními přípravky.

Aktivity **Národní referenční laboratoře pro analýzu toxických plynů v ovzduší na pracovištích** byly v roce 2025 zaměřeny především na poradenskou činnost pro zájemce z řad OOVZ, zdravotních ústavů a další subjekty. Byla navrhována organizační a technická opatření pro snížení rizika poškození zdraví na těchto pracovištích. Experimentální činnost NRL byla v roce 2025 dočasně pozastavena z důvodu nedostatečné personální kapacity.

Mezi hlavní činnosti **Národní referenční laboratoře pro biologické monitorování expozice chemickým látkám v pracovním prostředí** dlouhodobě patří provádění analýz biologických materiálů u osob exponovaných chemickým látkám a sledování vývoje v oblasti biologických expozičních testů (BET) včetně zavádění a hodnocení nových biomarkerů a aspektů analytických i legislativních. Pozornost byla věnována zvláště těm BET, které nejsou nabízeny jinými laboratořemi v ČR. NRL provedla v roce 2025 celkem 9 laboratorních expertiz (7 placených a 2 neplacené jako součást výzkumné spolupráce s podniky), všechny v režimu laboratoře akreditované ČIA.

Výzkumná činnost se soustředila na několik oblastí: a) pokračování ve sběru a analýzách globinu a moče osob profesionálně exponovaných ethylenoxidu s cílem shromáždit další údaje o korelaci příslušných ukazatelů expozice v obou maticích: HEV v globinu a HEVL v moči; b) pokračování ve sběru a analýze vzorků moče pracovníků z průmyslového pracoviště s expozicí 4,4'-methylendifenyldiisokyanátu (4,4'-MDI) pro hodnocení účinnosti biologického monitorování a získání podkladů pro zavedení biologického expozičního testu (BET); c) dokončení validace analytického postupu pro současné citlivé stanovení kyseliny S-fenylmerkapturové a t,t-mukonové (biomarkerů expozice benzenu), d) vývoj metodiky stanovení a studium toxikokinetiky globinového aduktu akrylonitrilu u potkanů a vylučování jeho štěpného produktu v moči, e) účast na validaci analytických metod v systému kontroly kvality okružních vzorků pro biologické monitorování German External Quality Assessment Scheme (G-EQUAS, IP 75 a 76), pořádaném univerzitou v Erlangenu.

Byly úspěšně provedeny analýzy pro monitorování profesionální expozice toluenu (o-kresol, kys. hippurová), fenolu (fenol), benzenu (kyselina t,t-mukonová a S-fenylmerkapturová), styrenu (kys. mandlová, kys. fenylglyoxylová), xylemum (kys. methylhippurové), trichlorethanolu (kys. trichloroctová), alkoxyethanolům (kys. methyl-, ethyl- a butyloctová), N,N-dimethylformamidu (N-methylformamid), ethylenoxidu (HEV),

aromatickým diisokyanátům (4,4'-MDA, 2,4-TDA, 2,6-TDA, HDA) a dále stanovení kreatininu. NRL byla v roce 2025 držitelem akreditace u ČIA pro 10 zkoušek.

NRL poskytla řadu konzultací a odborných vyjádření v oblasti hygieny práce při expozici chemickým látkám zejména pro MZ ČR a dále pro zájemce z řad OOVZ, zdravotních ústavů, podniků, poskytovatelů pracovnělékařských služeb i soukromých osob. Pracovníci NRL v roce 2025 uspořádali 2 vzdělávací akce pro odbornou veřejnost (40. Teisingerův den průmyslové toxikologie a Konzultační den SZÚ), prezentovali 7 přednášek a 3 postery na dalších konferencích a seminářích a podíleli se na školeních a odborných stážích pro studenty PřFUK, IPVZ, FBI VŠB-TUO a FBMI ČVUT.

Národní referenční laboratoř pro prašnost a mikroklima v pracovním prostředí organizačně spadá do Oddělení hygieny práce (OHP), kde současně působí i akreditovaná Laboratoř pro fyzikální faktory.

NRL slouží pro metodické a odborné vedení pro akreditované a autorizované laboratoře v oblasti mikroklimatu a prašnosti na pracovištích, potřeby řešení problematiky kategorizace prací, ověření podmínek pro kolaudace, na základě stížností nebo ověření stavu zejména pracovního prostředí, na vyžádání i komunálního. V expertízní činnosti se její činnost překrývá s činností Laboratoře pro fyzikální faktory a to tak, že provádí rozsáhlá měření a hodnocení mikroklimatu, prašnosti, vzduchotechnických parametrů, osvětlení, koncentrace CO₂, měření a hodnocení tepelné a chladové zátěže či posouzení účinnosti větrání na pracovištích i v pobytových prostorách. Další agendou je hygienické posuzování skupin výrobků pro úpravu vnitřního prostředí budov.

Speciální činností laboratoře byla validační měření ve výrobních provozech s definovanou třídou čistoty ovzduší, stanovení tříd čistoty na těchto pracovištích spolu s ověřením funkce klimatizačních zařízení (safemed medical devices, s.r.o.; Praha, Medica Filter, s.r.o., Kašperské Hory či Valeo Praha).

V loňském roce se pracovníci akreditované laboratoře podíleli na expertízní činnosti v oblasti mikroklimatu. Pracovníky oddělení hygieny práce bylo uspořádáno Srovnávací měření vybraných mikroklimatických parametrů. Uskutečnilo se v prostorách SZÚ a akce se účastnilo celkem 18 účastníků (laboratoří).

Taktéž bylo odpovídáno na dotazy od veřejnosti, firem a institucí, pracovníků KHS, ZÚ či MZ. Dotazy se týkají problematiky kategorizaci prací pro dané rizikové faktory či legislativy – např. i v oblasti tzv. „náročných profesí“. Další činností, které se NRL věnuje, jsou odborná vyjádření k hygienickému hodnocení systémů větrání, vzduchotechnických zařízení i jednotlivých komponentů nuceného větrání, klimatizace a přístrojů pro úpravu vnitřního prostředí budov. V roce 2025 se vydalo 5 odborných vyjádření v této oblasti.

Na základě pověření Ministerstvem dopravy ČR a pravidelných kontrol Drážním úřadem provádí laboratoř posuzování drážních vozidel. Pověření se týká mikroklimatu, osvětlení, prašnosti, koncentrace CO a CO₂, ergonomických parametrů, a to jak v kabině strojvůdce/řidiče, tak v salonu pro cestující. Měření se provádí v areálu výrobce nového drážního vozidla, nebo v DEPU budoucího dopravce při testování prototypového vozidla či na zkušebním okruhu v Cerhenicích, který je jediný svého druhu ve střední Evropě. V roce 2025 proběhlo například měření nových drážních vozidel pro Prahu, a to tramvaje Škoda 52T, a testovacího trolejbusu Bozankaya SNG 12T. Pro Itálii byla posouzena duální lokomotiva řady DS2000DC od českého výrobce CZ LOKO.

Pracovníci NRL se aktivně podíleli na připomínkování a změnách legislativy, které v roce 2025 probíhaly a týkaly se zejména agendy hygieny práce, podmínek vnitřního prostředí v budovách (např. mikroklimatu, větrání či osvětlení) v hygienických a s problematikou souvisejících předpisech. Pokračovaly práce pracovní skupiny k rozsáhlejšími novelám

právních předpisů nařízení vlády č. 361/2007 Sb. a vyhlášce č. 432/2003 Sb., kde jako vedoucí pracovní skupiny je zvolena pracovnice OHP / NRL. V závislosti na probírané odborné problematice jsou přizýváni i další pracovníci NRL ke konzultacím s pracovní skupinou.

Pracovnice OHP / NRL byla jmenována v únoru 2025 členkou poradního sboru hygieny práce a pracovního lékařství hlavního hygienika ČR v MZ ČR jako poradního orgánu vyplývajících ze ZOVZ.

Pracovníci jsou také zapojeni do dalších činností jako je práce v profesních skupinách (např. Společnost pro techniku prostředí, Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků, Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně), působí v redakční radě časopisu VVI, podílejí se na normotvorné činnosti – jako členové technických normalizačních komisí při přípravě nových norem i při přebírání norem EU.

Dále na činnosti pedagogické, jako konzultanti a oponenti bakalářských, diplomových a doktorských prací, popř. jako členové zkušebních komisí při státních závěrečných zkouškách a státních doktorských zkouškách.

Dále se aktivně účastní či připravují odborné konference a semináře (v loňském roce např. účast na: Konferenci BOZP, Globální problémy veřejného zdravotnictví či kongres Pracovního lékařství). Pracovníci NRL se i pravidelně školí a vzdělávají v odborných problematikách oboru (např. účast na Konferenci – Světlo, tma život, semináře Společnosti pro techniku prostředí nebo zahraniční on-line workshop o azbestu).

Dne 18. 09. 2025 proběhl Konzultační den Oddělení hygieny práce ve spolupráci s oddělením pro hodnocení expozice chemickým látkám na pracovišti, který se zabýval např. tématem změn v hygienické legislativě, azbestu, nanomateriálům a nakládání s odpady ve vztahu k hygieně práce.

Pracovnice OHP / NRL se jako členka pravidelně účastní setkání SLIC (Senior Labour Inspector's Committee) při Evropské komisi v pracovní skupině WG PHYSEX (mandát 2024 – 2027). Dále byla září účastna Workshopu EU-OSHA v Bilbao s tématem „Climate change and OSH“.

Národní referenční laboratoř pro neionizující elektromagnetická pole a záření působí v rámci Oddělení hygieny práce.

NRL provedla v roce 2025 řadu hodnocení expozice v komunálním i pracovním prostředí. Převážná část hodnocení se týkala základnových stanic pro mobilní komunikaci, elektrického svařování a laserů.

Pracovníci NRL vyřídili též řadu dotazů od občanů, pracovníků KHS a pracovníků MZ ČR. Častá témata byla: mobilní telefony, vedení vysokého napětí a lasery. Velké množství dotazů se týkalo použití laserů v kosmetických provozech, především laserů třídy 1C. Dotazy se týkaly jak kategorizace práce, tak možnosti použití takových laserů v nezdravotnických zařízeních.

Pracovníci NRL se v roce 2025 aktivně zúčastňovali pre- i postgraduálních vzdělávacích akcí a seminářů, včetně několika vyzvaných přednášek pro pracovníky hygienických stanic.

V září 2025 uspořádalo NRL mezilaboratorní porovnávací zkoušku týkající se výpočetního hodnocení expozice infračervenému záření.

Národní referenční pracoviště pro fyziologii a psychofyziologii práce je metodickým a odborným vedením pro autorizované laboratoře v oblasti fyziologie práce. V roce 2025 pracoviště pokračovalo v organizaci pravidelných setkávání všech 14 autorizovaných laboratoří – 13. 3. 2025, 17. 6. 2025, 9. 9. 2025 a 8. 12. 2025. V rámci těchto setkávání jsou

komunikovány připravované legislativní či metodické novinky a jsou předávány informace o probíhajících projektech. V prosinci 2025 proběhl 4 denní vzdělávací kurz ve fyziologii práce s navazujícím 1denním pilotním kurzem hodnocení psychosociálních rizik při práci.

Národní referenční pracoviště pro fyziologii a psychofyziologii práce v roce 2025 vydalo 54 protokolů (autorizované měření 46x, odborné hodnocení 8x), dále pracovalo na několika projektech v oblasti fyziologie práce.

Pokračoval projekt „Ergonomické checklisty“ zaměřený na aktualizaci a tvorbu těchto screeningových nástrojů ve spolupráci s Českou ergonomickou společností.

Nově je uveden na webu SZÚ checklist pro ergonomické hodnocení pracovního místa se zobrazovací jednotkou.

V rámci požadavků MZČR ke zpracování odborného stanoviska bylo připraveno za CHPPL ve spolupráci s NRP 26 vyjádření k odvolání proti posudkům o nemoci z povolání.

Činnost NRP v oblasti psychofyziologie práce pokračovala ve výzkumu možných psychosociálních a kognitivních dopadů u zaměstnanců pracujících na robotizovaných pracovištích, dále intenzivně připravovala podklady pro aktualizované hodnocení psychické zátěže při práci v rámci pracovní skupiny pro nové Nařízení vlády o ochraně zdraví při práci.

Ve spolupráci s NIKEZ byla dokončena činnost odborné pracovní skupiny zaměřené na vyhodnocení možnosti zařazení syndromu vyhoření do seznamu nemocí z povolání. Výstupy – operativní doporučení pro Syndrom vyhoření a zaměstnání – byly zveřejněny na webu NIKEZ.

Monitorování a výzkum vztahů podmínek práce a zdraví

V rámci Monitoringu zdravotního stavu obyvatelstva patří do gesce CHPPL subsystém VII: „Zdravotní rizika pracovních podmínek a jejich důsledky“. Centrum se podílí na činnosti tří informačních systémů. Expozice rizikovým faktorům práce je monitorována v Registru kategorizace prací („KaPr“) a v Registru osob profesionálně exponovaných chemickým karcinogenům („REGEX“). Zdravotní dopady těchto expozic měřené výskytem nemocí z povolání, resp. ohrožení nemocí z povolání, jsou sledovány v Národním registru nemocí z povolání („NRNP“).

Informační systém Kategorizace prací

K monitorování expozice rizikovým faktorům práce a pracovních podmínek slouží systém kategorizace prací. V jeho rámci má každý zaměstnavatel povinnost zhodnotit riziko a zařadit práce, které jsou na jeho pracovištích vykonávány, do jedné ze 4 kategorií, v závislosti na výskytu rizikových faktorů práce a na jejich závažnosti. Z údajů v Informačním systému Kategorizace prací vyplývá, že k datu 31. 12. 2025 bylo v kategoriích rizikové práce 2R, 3 a 4 evidováno 549 971 exponovaných osob. Z tohoto počtu bylo evidováno 370 391 mužů a 179 580 žen. Uvedené počty evidovaných exponovaných osob nelze považovat za neměnné. V průběhu času dochází vzhledem k relativně rychlé obměně výrobních programů ke změnám, zániku i vzniku pracovních pozic či pracovišť.

Registr profesionálních expozic chemickým karcinogenům (REGEX)

Tento registr je určen pro sběr dat o expozicích (nejen) karcinogenům u jednotlivých zaměstnanců, je dlouhodobě využíván minimálně. Počet osob registrovaných v roce 2025 v Registru osob profesionálně exponovaných karcinogenům byl 8505. Vzhledem k dlouhodobému nízkému využití tohoto registru nelze s dostatečnou mírou pravděpodobnosti jeho data v současné době využívat. Aktualizace činnosti tohoto registru byla zařazena mezi aktivity v rámci Národního onkologického plánu.

Národní registr nemocí z povolání

Národní registr nemocí z povolání je součástí Národního zdravotnického informačního systému podle zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách. Zpracovatelem registru je Státní zdravotní ústav (CHPPL), jeho správcem Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR.

V roce 2025 bylo v České republice u 2 909 osob (2 131 žen a 778 mužů) hlášeno celkem 3 396 profesionálních onemocnění, z toho bylo 3 329 nemocí z povolání a 67 ohrožení nemocí z povolání.

Soudně znalecká vyjádření

V roce 2025 bylo vypracováno **doplnění soudně znaleckého posudku** vyhotoveného pro Okresní soud v Karviné v roce 2024. Toto doplnění bylo v rámci odvolacího řízení u Krajského soudu v Ostravě.

V roce 2025 se pracovník CHPPL jako zástupce znaleckého ústavu SZÚ Praha zúčastnil jednání u Krajského soudu v Ostravě a dále v jiné kauze (znalecký posudek v roce 2024) u Okresního soudu v Jihlavě.

V roce 2025 bylo ve dvou případech požádáno o zproštění SZÚ jako znaleckého ústavu, neboť se v obou případech jednalo meritorně o případy, kde SZÚ jako znalecký ústav nebyl kompetentní.

Vzdělávání a výchova odborné a laické veřejnosti

Pregraduální a postgraduální vzdělávání

Aktivity v rámci pregraduálního i postgraduálního systému celoživotního vzdělávání lékařů, nelékařských zdravotnických pracovníků i jiných odborných pracovníků v roce 2025 probíhaly kombinovanou formou (prezenčně i online).

- Konzultační den: Oddělení pracovního lékařství, 27. 3. 2025 (7 přednášek, 103 registrovaných účastníků)
- 40. Teisingerův den průmyslové toxikologie, 11. 6. 2025 (10 přednášek, 119 registrovaných účastníků)
- 47. Benův den fyziologie práce a psychofyziologie práce, 18. 6. 2025 (9 přednášek, 130 registrovaných účastníků)
- Konzultační den: Oddělení hygieny práce a Oddělení hodnocení expozice chemickým látkám na pracovišti, 18. 9. 2025 (8 přednášek, 74 registrovaných účastníků)
- 44. Lukášův den průmyslové neurologie a neurotoxikologie, 8. 10. 2025 (10 přednášek, 117 registrovaných účastníků)
- Konzultační den: Chemická bezpečnost na pracovištích, 27. 11. 2025 (9 přednášek, 46 registrovaných účastníků)
- Příprava a realizace semináře (1. 12. 2025) pro posluchačky 3. ročníku studijního oboru Laboratorní diagnostika ve zdravotnictví Fakulty biomedicínského inženýrství ČVUT Praha
- VZDĚLÁVACÍ KURZ VE FYZIOLOGII PRÁCE, 8.–11. 12. 2025 (10 přednášek, 54 registrovaných účastníků)
- VZDĚLÁVACÍ KURZ V PSYCHOFYZIOLOGII PRÁCE, 12. 12. 2025 (5 přednášek, 22 registrovaných účastníků)

- Dlouhodobá spolupráce s IPVZ
 - Státní zdravotní ústav je od roku 2006 akreditován u MZ pro uskutečňování vzdělávacího programu pro specializační obor pracovní lékařství. V roce 2024 byla tato akreditace znovu obnovena. V rámci toho zajišťuje odborné stáže pro lékaře zařazené do předatestační přípravy v nástavbovém oboru pracovní lékařství v části 3.1.2 vzdělávacího programu – hodnocení zdravotního stavu pracovníků a v části 3.2.1 a 3.2.2 vzdělávacího programu – hodnocení pracovního prostředí a pracovních činností a hodnocení zdravotních rizik při práci.
 - Kurz a Workshopy „Základy pracovního lékařství“, pro lékaře se specializací v oboru všeobecné praktické lékařství a jiných oborů – jako příprava pro výkon pracovnělékařských služeb (délka kurzu je 10 lekcí, lze absolvovat jednotlivě).
 - Kurz „Zdravotní požadavky na výrobky užívané dětmi“, určený pro odborné pracovníky odborů krajských hygienických stanic provádějící státní zdravotní dozor u výrobků pro děti do tří let (obor PBU), pracovníků provádějící kontroly v předškolních a školních zařízeních (obor HDM) a pracovníky zdravotních ústavů, zajišťujících laboratorní vyšetřování materiálů a předmětů pro účely SZD.
- Dlouhodobá je spolupráce s NCONZO:
 - Pracovnice CHPPL je odborným garantem akreditovaného kvalifikačního kurzu „Asistent ochrany a podpory veřejného zdraví“ a akreditovaného kvalifikačního kurzu „Odborný pracovník v ochraně a podpoře veřejného zdraví“ a specializačního vzdělávání „Asistent ochrany a podpory veřejného zdraví - Hygiena a epidemiologie“ a „Odborný pracovník v ochraně a podpoře veřejného zdraví - Hygiena a epidemiologie“.
 - SZÚ je vedeno jako smluvní zařízení k výkonu praktické části těchto akreditovaných kvalifikačních kurzů a specializačního vzdělávání.
- Pracovníci CHPPL se podílejí na pregraduální výchově odborníků pro preventivní lékařské obory, epidemiologii a další odbornosti působící v rámci systému veřejného zdraví:
 - Přednášky na lékařských fakultách UK v Praze a Plzni, Lékařské fakultě Ostravské univerzity, Fakultě elektrotechnické, Fakultě strojní, Fakultě stavební ČVUT v Praze, Fakultě bezpečnostního inženýrství VŠB-TUO, VÚBP, Přírodovědecké fakultě UK, Národním informačním, vzdělávacím a osvětovým střediskem (NIVOS) a České zemědělské univerzitě
 - Přednáška (on-line): „Neionizující záření – péče o tělo“; přednáška pro pracovníky komunální hygieny (26. 02. 2025)
 - Přednáška „Neionizující záření – lasery. Problematika hygieny obecné a komunální“ na SZÚ Praha (14. 10. 2025)
 - Přednáška na téma expozice člověka neionizujícímu záření elektrotechnické fakultě ČVUT v Praze (04. 12. 2025)
 - Problematika elektromagnetických polí, kurz ekologie člověka, Ústav hygieny a epidemiologie, 1. LF Univerzity Karlovy (16. 12. 2025)
 - Přednáška o neionizujícím záření, porada ředitelů odboru hygieny práce KHS na Ministerstvu zdravotnictví (18. 12. 2025)
 - Agronomická fakulta – Mendelova univerzita v Brně, výuka v předmětu „Ochrana životního prostředí v rostlinolékařství“, se zaměřením na ochranu zdraví lidí při nakládání s přípravky na ochranu rostlin (únor – duben 2025)

- Přednášky na semináři Konzultačný deň národných referenčných centier, Úrad verejného zdravotníctva, Banská Bystrica (13. 11. 2025)
 - Přednášky na XXXVII. Kongresu pracovního lékařstva, 20. - 21. 11. 2025, Starý Smokovec
 - Série přednášek na konferenci Globální problémy veřejného zdravotnictví 2025, Ostrava (únor 2025)
 - Série přednášek na XXV. ročníku Konference Bezpečnost a ochrana zdraví při práci – digitalizace BOZP 2025, Ostrava (duben 2025)
 - Seminář Hodnocení MKL podmínek v pracovním prostředí, kategorizace práce pro rizikové faktory zátěž teplem/zátěž chladem. Přednáška na téma: „Mikroklimatické podmínky na pracovišti a jejich hodnocení“ (březen 2025)
 - Webinar Aktiv EA ČKAIT: Aktuální trendy v energetickém hodnocení a technologiích budov. Přednáška: „Jak navrhnout větrání podle nových vyhlášek?“ (květen 2025)
 - Série přednášek na 22. ročníku konference Slezské dny preventivní medicíny, Ostrava, (září 2025)
 - Výjezdní porada ředitelů odboru hygieny práce KHS, Praha. Přednáška na téma: „Shrnutí problematiky – klimatická změna s dopady na pracoviště“ (říjen 2025)
 - Webinar pro zaměstnavatele k Z č. 324/2025 Sb. Přednáška na téma: „Objektivizace pracovních podmínek“
- Recenze odborných prací v národních i mezinárodních oborových časopisech

Jiné činnosti hodné zřetele

Komise PEL

Komise PEL byla poradním orgánem ředitele SZÚ a podle metodického pokynu hlavního hygienika doporučovala expoziční limity pro látky neuvedené v nařízení vlády č. 361/2007 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci, v platném znění.

Komisi PEL vypršel dlouholetý mandát v 6/2024, následně byla ukončena její činnost a agendu převzalo MZd.

Ordinace pracovního lékařství

Ordinace pracovního lékařství poskytovala v roce 2025 pracovnělékařské služby 18 firmám, a to včetně komplexního zajištění těchto služeb pro SZÚ. V rámci pracovnělékařských služeb je prováděno vyšetření, které zahrnuje kombinaci chladového testu a prstové pletysmografie pro zaměstnance, kteří pracují v profesním riziku chladové zátěže a vibrací přenášených na horní končetiny.

Ordinace pracovního lékařství je využívána i ostatními centry v SZÚ – jako odběrové a poradní místo pro veřejnost (HIV poradna). Odběrové místo pro NRL pro pertusi a NRL boreliózu.

Ordinace všeobecného praktického lékaře pečuje nejen o registrované pacienty, ale poskytuje v případě potřeby ošetření všem zaměstnancům SZÚ. V rámci preventivní činnosti

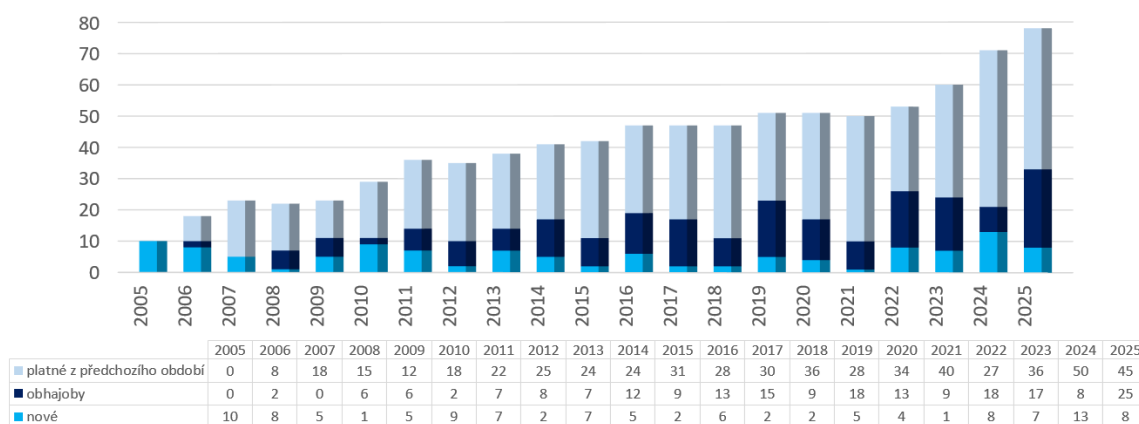
organizovala hromadné očkování zájemců z řad zaměstnanců a dalších osob proti chřipce a covid-19.

Laboratoř plicních funkcí

Laboratoř plicních funkcí zajišťuje komplexní funkční vyšetření respiračního systému, zahrnující celotělovou pletysmografii (bodypletysmografii), stanovení difuzní kapacity plic pro oxid uhelnatý (DLCO), bronchokonstrikční testy (včetně zátěžových testů), bronchodilatační testy a standardní spirometrické vyšetření. V roce 2025 bylo provedeno celkem 238 vyšetření plicních funkcí (pro srovnání: 263 vyšetření v roce 2024, 256 v roce 2023, 265 v roce 2022 a 322 v roce 2021). Uvedená vyšetření jsou hrazena z prostředků veřejného zdravotního pojištění nebo jsou realizována v rámci poskytování pracovnělékařských služeb.

Podnik podporující zdraví

Mezi aktivity v oblasti podpory zdraví při práci patří osvědčení Podnik podporující zdraví, které každoročně vyhlašuje Ministerstvo zdravotnictví. Státní zdravotní ústav, Centrum hygieny práce a pracovního lékařství, zajišťuje kompletní organizaci a vyhodnocení této soutěže. V letošním roce získalo osvědčení 33 společností, které splnily kritéria kvality podpory zdraví na pracovišti a prošly odborným auditem. Od vzniku soutěže bylo oceněno 116 podniků, podrobnější informace jsou uvedeny v obrázku níže.

V roce 2025 byl připraven a pilotně testován nový koncept přihlášky a Kritérií kvality a hodnocení. Nový přístup staví na systematičnosti, dlouhodobosti a kontinuálním vyhodnocování, přičemž programy zdraví již nejsou souborem jednotlivých aktivit, ale součástí celkové strategie společnosti.

Podpora zdraví se tak stává nedílnou součástí firemní kultury a odpovědností nejvyššího vedení, nikoli pouze HR či BOZP. Nová kritéria kladou důraz na vytvoření multioborového týmu, zapojení zaměstnanců a pravidelné vyhodnocování efektivity programů na základě zdravotních ukazatelů, spokojenosti a ekonomických přínosů. Odkaz na webové stránky Podnik podporující zdraví - <https://www.podnikpodporujicizdravi.cz/>

Důležitost podpory zdraví na pracovišti a soutěž Podnik podporující zdraví jsou rovněž prezentovány na konferencích, seminářích či přednáškách. V lednu 2025 byla zorganizována zaměstnanci centra první konference „Podpora zdraví na pracovišti“.

Konference se zúčastnilo přes 150 předních odborníků a zástupců společností, kteří diskutovali o nejnovějších trendech a výzvách v oblasti podpory zdraví zaměstnanců. Hlavním cílem konference bylo sdílení zkušeností a osvědčených postupů.

Podrobnější informace ke konferenci <https://szu.gov.cz/aktuality/konference-podpora-zdravi-na-pracovisti-2025-uspesne-zavrsena/>.

V roce 2025 byl uskutečněn 7. kulatý stůl s názvem Onemocnění bederní páteře jako NzP, rotace zaměstnanců.

Mezinárodní spolupráce

- Stálý výbor pro potravinový řetězec a zdraví zvířat Evropské komise, sekce pro prostředky na ochranu rostlin – rezidua pesticidů
- Steering Group and Risk Reduction Group pro pesticidy při OECD a Codex Alimentarius.
- Human Exposure Expert Group
- European Food Safety Authority, Working group of Pesticide Unit – Micro-organisms Meetings
- Výbor pro posuzování rizik (RAC) při Evropské agentuře pro chemické látky
- Pracovní skupiny pro fyzikálně-chemické vlastnosti a analytické metody, účinnost a lidské zdraví (Working Group – Analytical Methods and Physico-chemical Properties, Working Group – Efficacy, Working Group – Human Health) při ECHA
- Výbor pro biocidní přípravky (BPC) při ECHA
- EFSA – pracovní skupina pro toxikologii savců (Mammalian Toxicology Expert Meetings)
- EFSA - pracovní skupina CRA (cumulative risk exposure)
- EFSA - IPREP (Interactive Pesticide Residue Platform)
- Pracovní skupina CEN/TC 352/WG 3 – Health, safety and environmental aspects
- ECHA – pracovní skupina pro endokrinní disruptci (ED EG Expert group)
- ECHA – komise pro socio-ekonomickou analýzu (SEAC)
- Working Party on Social Questions EU
- Spolupráce s Klinikou pracovního lékařstva na LF UJPS v Košicích: Přípravná fáze projektu pro hodnocení profesionální expozice diisokyanátům na Slovensku
- Členství ve skupině MODERNET (Monitoring occupational diseases and tracing new and emerging risks)
- Spolupráce při předávání podkladů pro EODS (European occupational diseases statistics)
- Spoluúčast na činnosti systému G-EQUAS (Universita Erlangen-Nürnberg): laboratorní porovnávací zkoušky pro toxikologické analýzy v biologickém materiálu
- Členství ve skupinách WG PHYSEX a WG CHEMEX ve SLIC (Senior Labour Inspector's Committee) při Evropské komisi

Působení v různých domácích organizacích

- Národní fórum pro posuzování nařízení REACH, CLP a PIC v EU
- Rada Národního centra pro toxické látky
- Koordinační pracovní skupina (KPS) Národního akčního plánu (NAP) k bezpečnému používání pesticidů v ČR

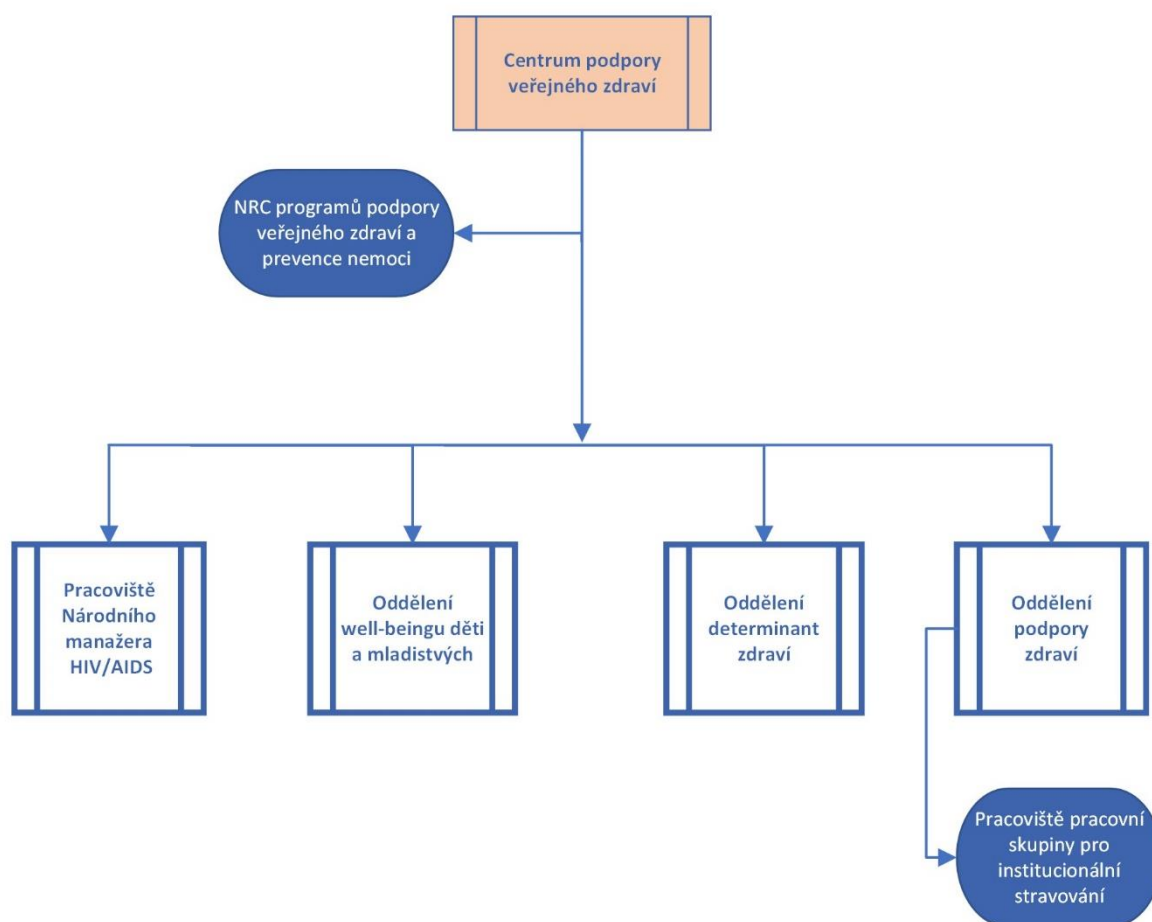
- Pracovní podskupina Národního akčního plánu (NAP) k bezpečnému používání pesticidů – se zaměřením na „hraboše“
- Vědecká rada SZÚ
- ÚNMZ: Normalizační výbor, Elektrotechnický normalizační výbor, TNK pro měřicí jednotky; TNK 3 pro osobní ochranné pracovní prostředky; TNK 87 Audiovizuální technika, TNK 132 Technické prostředky a zařízení požární ochrany, TNK 144 Nanotechnologie
- Redakční rada portálu www.BOZPinfo
- Redakční rada časopisu Vytápění, větrání, instalace
- členství v pracovní skupině EA při ČKAIT
- Společnost pro techniku prostředí – odborná skupina OS 1 Klimatizace a větrání
- Mezirezortní pracovní skupina pro rezidua pesticidů, která působí při sekci ochrany a podpory veřejného zdraví MZ
- pracovní skupina pro nemoci z povolání na MZ ČR

3.3 Centrum podpory veřejného zdraví

3.3.1 Organizační struktura Centra podpory veřejného zdraví

Vedoucí Centra: MUDr. Anna Niklová

Pracovní tým: 53,75 přepočtených pracovních úvazků (projekt POZDRAV 14,35)

3.3.2 Poslání Centra podpory veřejného zdraví

Podpora veřejného zdraví je dle novely zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, definována jako souhrn činností pomáhajících fyzickým osobám posilovat a zlepšovat jejich zdraví a zvyšovat kontrolu nad faktory ovlivňujícími zdraví. Zahrnuje činnosti k zajištění sociálních, ekonomických a environmentálních podmínek pro rozvoj individuálního i veřejného zdraví, dobrého zdravotního stavu a zdravého životního stylu.

Hlavní náplní práce Centra podpory veřejného zdraví (CPVZ) je zajištění odborné, metodické, výzkumné, vzdělávací, referenční, koordinační, expertizní, poradenské, konzultační a osvětové činnosti v oblasti podpory zdraví, v primární prevenci chronických neinfekčních i infekčních onemocnění a v hygieně dětí a mladistvých. Součástí odborné práce Centra je též spolupráce na tvorbě strategických dokumentů a podíl na průběžném naplňování cílů těchto dokumentů v oblasti prevence HIV/AIDS a zajištění podmínek pro práci Národního manažera

HIV/AIDS v ČR. Součástí činnosti CPVZ je Národní referenční centrum programů podpory veřejného zdraví a prevence nemocí.

Odborní pracovníci se podílejí na tvorbě koncepčních a strategických dokumentů v ochraně a podpoře veřejného zdraví, legislativních norem, přípravě stanovisek k právním předpisům, podkladech pro dokumenty zdravotní politiky, účastní se práce v odborných komisích a dalších poradních orgánech. Ve výzkumné činnosti se Centrum podílí na řešení národních i mezinárodních projektů, jakož i na realizaci intervenčních projektů podpory zdraví v rámci MZ, MŠMT a MPSV. Vzdělávací činnost je realizována zajišťováním vzdělávacích programů, kurzů a seminářů pro odbornou i laickou veřejnost.

V roce 2025 se Centrum zapojilo do národních a mezinárodních projektů – Joint Action (JACARDI – Joint Action on Cardiovascular Diseases and Diabetes, JAPreventNCD – Joint Action on Cancer and other NCDs prevention, JASAFE - Joint Action on Health Promotion and Disease Prevention including Smoke and Aerosol Free Environments, JA_SHIELD - Strategies for Health Interventions to Eliminate Infection related Cancers), projekt financovaný ESF OPZ+ Podpora zdraví v rodinách, BEATsep, Škola bez nikotinu (projekt WHO Nicotine-tobacco free school) aj.

3.3.3 Programové priority v roce 2025

Činnost odborných pracovníků je kontinuálně zaměřena na zdravý životní styl, prevenci infekčních a neinfekčních preventabilních onemocnění u všech věkových skupin, rizikového chování dětí a mládeže, snižování nerovností ve zdraví (např. v rámci projektu **ESF OPZ+ „Podpora zdraví v rodinách“**). Dalšími prioritami je koordinování programů WHO **„Škola podporující zdraví“** a **„Škola bez nikotinu“**, zapojení do společných evropských projektů **Joint Action** zaměřené na prevenci rakoviny a dalších chronických neinfekčních onemocnění (např. kardiovaskulárních onemocnění, diabetu) a dále na prevenci užívání tabákových a nikotinových výrobků u dětí a mládeže. Významnou prioritní činností je zajišťování preventivních aktivit v oblasti **prevence HIV/AIDS** uložených SZÚ vládou České republiky v dokumentu **„Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období 2023 – 2027“**, který byl přijat vládou ČR v roce 2023.

Nástrojem ke zvýšení informovanosti o příčinách a prevenci chronických neinfekčních onemocnění a stále hrozících i nově se objevujících infekčních onemocnění, ke zlepšení zdravotního stavu obyvatelstva, k prodloužení délky života ve zdraví a s tím souvisejícími výraznými ekonomickými úsporami nejen ve zdravotnictví, ale i v celé společnosti, jsou schválené politické dokumenty – program **„Zdraví 2030“** a navazující další strategické dokumenty. V návaznosti na schválenou **„Národní strategii ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí - Zdraví 2035“** se Centrum podílelo na přípravě a rozpracování dílčích **Národních akčních plánů** (NAP) jako strategických a koncepčních dokumentů v oblasti primární prevence, které jsou nezbytné pro její implementaci. Každoročně je realizována studie užívání tabáku a alkoholu na reprezentativním vzorku dospělé populace, jejímž výstupem je zpráva **„Národní výzkum užívání tabáku a alkoholu v ČR“** (NAUTA).

Pracoviště institucionálního stravování dokončilo a předložilo návrh novely přílohy 1, vyhlášky č. 107/2005 Sb. v platném znění, o školním stravování, která vešla v platnost 1. 9.

2025. Byla poskytována metodická podpora v proškolení (dozorových orgánů, ČŠI, OOVZ, metodiků Středního článku podpory MŠMT).

3.3.4 Projekty řešené v roce 2025

- **Škola bez nikotinu (vychází z projektu WHO “Nicotine and tobacco free school”)**
V roce 2025 byl pilotní projekt Škola bez nikotinu rozšířen o dalších 46 škol, celkem bylo do konce roku 2025 zapojeno 70 škol z celé ČR. Pro tyto školy proběhlo úvodní online školení, pedagogové obdrželi materiály k šesti tematickým celkům zaměřeným na prevenci užívání nikotinu – v online formě a vybrané materiály také v tištěné podobě. Realizace projektu byla zajištěna díky spolupráci se šesti dislokovanými pracovišti (Liberec, Plzeň, Jihlava, Brno, Olomouc, Karviná), což umožnilo dostupnost projektu po celém území ČR.

Program „Škola bez nikotinu“ byl vybrán jako případová studie v rámci iniciativy OBS-PACE. European Observatory on Health Systems and Policies je mezinárodní partnerství zřízené a koordinované World Health Organization (Regionální kanceláří WHO pro Evropu) ve spolupráci s European Commission a dalšími partnery. Iniciativa OBS-PACE shromažďuje příklady inovativních opatření v oblasti výzkumu, péče a prevence rakoviny a poskytuje odborné podklady pro tvorbu zdravotní politiky založené na důkazech. Případové studie reflektují implementaci Evropského plánu boje proti rakovině na národní a regionální úrovni.

Pokračovalo rozšíření a úprava webového portálu <https://proucitele.szu.gov.cz/>

Web obsahuje informace k programům „Škola podporující zdraví“ a „Škola bez nikotinu“. Na webu jsou souhrnně k dispozici zdravotně výchovné materiály, edukační videa

a v sekci pro členy také online interaktivní materiály (pracovní listy a kvízy) zaměřené na prevenci užívání nikotinu. V letošním roce byl za podpory WHO web inovován a doplněn od nové interaktivní materiály k další témata v oblasti zdravého životního stylu.

- **Program Škola podporující zdraví**

V rámci programu WHO „Škola podporující zdraví“ (ŠPZ) byla činnost odborných pracovníků zaměřena na posuzování projektů stávajících členů sítě ŠPZ, MŠ, ZŠ a SŠ. V roce 2025 bylo **posouzeno 10 projektů základních škol a 13 projektů mateřských škol**. V návaznosti na revidované Rámcové vzdělávací programy předškolního vzdělávání (RVP PV) a základního vzdělávání (RVP ZV) byla zahájena příprava metodického materiálu pro mateřské školy i základní školy, včetně nového evaluačního dotazníku.

Školám byly průběžně zasílány zdravotně výchovné materiály tematicky zaměřené na prevenci infekčních onemocnění, podporu dentální hygieny, pohybové aktivity, správnou výživu, podporu očkování a další oblasti primární prevence.

CPVZ uspořádalo 2. 12. 2025 hybridní odbornou konferenci „Škola podporující zdraví... jak dál?“, které se zúčastnilo 239 účastníků z řad pedagogů, metodiků prevence, zástupců neziskového sektoru, ČŠI, KHS aj. Obsahem konference, bylo

představení dalšího směřování programu ŠPZ, podpoře duševního zdraví a praktickým přístupům ve školním prostředí. Odborné příspěvky byly zaměřeny mj. na činnost školních poradenských pracovišť, na prevenci rizikového chování dětí a mladistvých, socio-emoční učení, zdravý životní styl a příklady dobré praxe škol zapojených do sítě ŠPZ.

Pracovníci CPVZ se aktivně účastnili odborných konferencí k problematice Škol podporujících zdraví.

- **Projekt Podpora zdraví v rodinách (POZDRAV)**

V roce 2025 pokračoval tříletý projekt **ESF OPZ+ Podpora zdraví v rodinách**, reg. č. CZ.03.02.02/00/22_005/0000723 (2023–2025), který svým zaměřením navazoval na projekt EPOZ. Prostřednictvím již vytvořených 14 regionálních pracovišť bylo kontinuálně realizováno **79 preventivních intervenčních interaktivních programů**, které byly adaptovány pro cílovou skupinu dětí a mladistvých ve věku 0-15 let (předškolní, mladší školní a starší školní věk) a jejich rodiče (pečovatele). Preventivní programy vychází z 10 oblastí životního stylu. Programy byly realizovány formou skupinových intervencí, které se zaměřovaly na podporu pohybové aktivity, Dny zdraví, Kurzy zdravého životního stylu a další aktivity. Indikátory projektu byly naplněny – bylo vytvořeno resp. adaptováno 79 preventivních programů, z projektu bylo podpořeno cca **2 500 účastníků**, kteří absolvovali 40 hodinový Kurz zdravého životního stylu (KZŽS) nebo Kurz pohybové aktivity (KPA), případně jejich kombinaci. Alespoň 1 hodinovou aktivitu absolvovalo za dobu trvání projektu cca **34 500 účastníků**. Zároveň bylo vyškoleny **123 lektorů KZŽS**. Projekt byl k 31. 12. 2025 ukončen.

- **Vědecký projekt BEATsep.**

Mezinárodní výzkumný projekt „**BEATsep**“ (BEATsepsis – International consortium for sepsis survivorship) zaměřený na výzkum sepse a septického šoku, nadále pokračuje. V roce 2025 probíhal pod vedením koordinátorů projektu celoevropský sběr biologických vzorků pacientek a pacientů a jejich analýza pro zařazení do výzkumu. Sběr biologických vzorků bude probíhat i nadále.

Vytvářejí a zdokonalují se interní postupy a vnitřní mechanismy pro sběr dat. Kromě vytvoření nového systému managementu dat se v rámci koordinace celého projektu ustanovil ve vedení komitét pro transfer technologií s mezinárodním dosahem, který má na starosti přenos, sdílení a diseminaci zjištěných znalostí, nálezů a postupů. Na vzniku "BEATsep Technology Transfer Advisory Committee" se podílel Státní zdravotní ústav a je v něm aktivním členem.

- **Joint Actions – Evropské společné akce.**

- **JAPreventNCD (Joint Action on Prevention of Cancer and Non-Communicable Diseases)**

V roce 2025 pokračovala **realizace společné akce JAPreventNCD** financované z programu EU4Health. Hlavní náplní tohoto roku byla v rámci WP7 realizace pilotního projektu „Krok ke zdraví“, zaměřeného na podporu zdravého životního stylu a prevenci chronických onemocnění v primární péči. Projekt cílí na dospělé

ve věku 19–65 let a je realizován prostřednictvím strukturované intervence vedené všeobecnou sestrou v ordinacích praktických lékařů.

V roce 2025 byla připravena kompletní metodika projektu včetně edukačních materiálů pro klienty. Současně probíhala příprava výběrového řízení na realizaci šetření zdravotní gramotnosti HLS 24, jehož vyhlášení je plánováno na rok 2026. Součástí aktivit bylo rovněž mapování strategických dokumentů a příkladů dobré praxe v oblasti veřejného zdraví. V rámci WP4 Sustainability pokračovala činnost platformy EU Consortium on Cancer Prevention (EU CCP). Aktivity byly zaměřeny na posílení spolupráce v oblasti prevence chronických onemocnění na evropské úrovni.

- **JACARDI (Joint Action on Cardiovascular Diseases and Diabetes)**

Během roku 2025 došlo po jednáních s koordinátory JACARDI na podzim k úpravě návrhu tří pilotních projektů v rámci pracovního balíčku WP6 – Zdravotní gramotnost a zvyšování zdravotního povědomí v oblasti kardiovaskulárních onemocnění a diabetu.

V rámci WP6 budou realizovány tři pilotní projekty zaměřené na zvýšení zdravotní gramotnosti s cílem prevence civilizačních onemocnění.

První pilot je určen seniorům a podporuje pohyb jako významný faktor prevence kardiovaskulárních onemocnění a diabetu.

Druhý pilot cílí na mládež ve věku 15–19 let a podporu zdravého životního stylu, přičemž reaguje na nedostatečnou nabídku programů pro tuto zranitelnou skupinu.

Třetí pilot je zaměřen na ukrajinské migranty a podporu jejich orientace v českém zdravotním systému a na vliv životního stylu na zdraví, zejména v oblasti stresu a duševního zdraví.

- **JA SAFE (Joint Action on Health Promotion and Disease Prevention, including Smoke- and Aerosol-Free Environments)**

Společná akce „Joint Action on Health Promotion and Disease Prevention, including Smoke- and Aerosol-Free Environments“ (JA SAFE) je zaměřena na podporu zdraví a prevenci nemocí, zejména na omezování užívání tabáku, nikotinových výrobků a alkoholu a na vytváření nekuřáckého prostředí.

Projekt je koordinován National and Kapodistrian University of Athens (UOA) a byl zahájen 15. 10. 2025 s plánovanou dobou trvání 48 měsíců. Do projektu je zapojeno 55 partnerů z 20 zemí. Navazuje na předchozí a probíhající společné akce (např. JAPreventNCD, JACARDI, do nichž je zapojen i SZÚ) a spolupracuje s mezinárodními organizacemi, jako jsou OECD, WHO a UNICEF.

Projekt se zaměřuje na řešení problematiky aktivního i pasivního kouření, včetně expozice aerosolům z e-cigaret, a na prevenci nadměrné konzumace alkoholu. SZÚ je zapojen v rámci pracovního balíčku WP8 – Accelerating the Path to a Tobacco-Free Generation in Europe. Hlavními úkoly SZÚ jsou realizace pilotního projektu zaměřeného na zvýšení zdravotní gramotnosti dětí a mládeže v oblasti prevence užívání tabáku a nikotinu, navazujícího na program Škola bez nikotinu, a dále chystané realizace studie GYTS v rámci této společné akce.

- **JA_SHIELD - (Strategies for Health Interventions to Eliminate Infection relatedCancers)**

Projekt je zaměřen na eliminaci rozvoje nádorových onemocnění způsobených infekcemi viru HPV, HIV, virových hepatitid a dalších pohlavně přenosných onemocnění. Financován z operačního programu EU4H-PJG.

Náplní projektu v České republice je vzdělávání budoucích pedagogů v oblasti HIV/AIDS s cílem zvýšit zdravotní gramotnost v oblasti HIV/AIDS u populace a snížit tak stigmatizaci osob s HIV. Projekt probíhá od 15. 12. 2025 do 31. 10. 2028. Účastní se ho 69 organizací z 25 zemí. Koordináčním pracovníkem za českou republiku je manažerka Národního programu HIV/AIDS.

3.3.5 Významné výsledky práce

Příprava podkladů pro národní zdravotní politiku

- V průběhu roku 2025 byly průběžně připravovány **odborné informace a podklady pro MZ, MPSV, MŠMT, OECD, EU a WHO**. Pracovníci centra se podíleli na činnosti Mezirezortních pracovních skupin (MPS) pro institucionální stravování, pro řešení jódového deficitu (MKJD), pro pohybovou aktivitu, pro snížení škod působených alkoholem (MPS SPA), k problematice komplexní ochrany před škodami působenými tabákem (MPS KOTA), pro rizikové chování dětí a mládeže při MZ a Mezirezortní koordinační skupiny pro řešení problematiky HIV/AIDS a v evropské pracovní skupině PrEP – poradní skupina pro plnění Dublinské deklarace. Dále se podíleli na činnosti Komise pro výživu kojenců a malých dětí (BFHI), pracovní skupiny pro koordinaci protidrogové politiky při Úřadu vlády.
- Naplňování **Národní strategie Zdraví 2035** pokračovalo účastí na přípravě a realizaci akčních plánů (např. v oblasti prevence užívání tabáku a návykových látek, kardiovaskulárních onemocnění, onkologických onemocnění aj.).
- Podílení se na tvorbě a aktualizaci regionálních zdravotních politik, na metodikách udržitelného rozvoje měst a obcí a na tvorbě dalších strategických dokumentů. Účast na konzultacích a připomínkových řízeních v různých pracovních skupinách na krajské a regionální úrovni (např. Program Zdraví 2035, Programu zdraví 2021–2025 atd.).
- V rámci činnosti centra byla vypracována odborná stanoviska k dani z cukru, k regulaci prodeje energetických nápojů dětem. Pokračovala příprava „**Výživových doporučení pro obyvatelstvo ČR**“.

Metodická a referenční činnost v ochraně a podpoře zdraví

- V roce 2025 byla na stránkách SZÚ uveřejněna zpráva „**Národní výzkum užívání tabáku a alkoholu v České republice 2024**“ (NAUTA). Výsledky jsou reprezentativní z hlediska pohlaví, věku a regionu. Jde především o stanovení podílu kuřáků, uživatelů tabáku a nikotinu nebo zdravotně rizikového a škodlivého užívání alkoholu u populace ČR starší 15 let.

Národní výzkum probíhá pravidelně od roku 2012. Z provedeného výběrového šetření vyplývá, že v roce 2024 bylo v populaci České republiky ve věku 15 a více let celkem 22,4 % kuřáků. Přibližně tři čtvrtiny kouří každý den. Elektronické cigarety v roce 2024

užívalo 13,9 % osob, přitom 8,9 % respondentů denně. Největší podíl uživatelů elektronických cigaret nacházíme ve věkové kategorii 15–24 let (25,3 %). Podle údajů respondentů 5,3 % dotázaných užívá zahříváné tabákové výrobky a 4,9 % dotázaných užívá nikotinové sáčky bez obsahu tabáku.

Na podzim 2025 proběhl sběr nových dat pro přípravu zprávy za rok 2025.

Více: <https://szu.gov.cz/odborna-centra-a-pracoviste/centrum-podpory-verejneho-zdravi/prevence-zavislosti/studie/nauta/>.

- **Pracoviště Manažerky Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS** plnilo úkoly dané rámcem „**Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS na období 2023 – 2027**“. Koordinovalo zajištění pravidelného reportingu v oblasti HIV/AIDS pro mezinárodní organizace UNAIDS (Global AIDS Monitoring Report) a ECDC (Plnění Dublinské deklarace). Podílelo se na zpracování **Ročenky Národního programu za rok 2024**.

Za finanční podpory WHO koordinovalo reklamní mediální kampaň podporující testování na HIV a STI v průběhu Evropského týdne testování na HIV a žloutenky v ČR.

Ve spolupráci s NÚDZ a za finanční podpory WHO se podílelo na koordinaci studie Health Related Quality of Life (HRQoL) osob s HIV v ČR, na pořádání workshopu pro studenty kombinovaného studia Vysoké školy zdravotnické o.p.s. a na tvorbě pilotního webu pro učitele s tematikou HIV/AIDS.

Pracoviště spolupořádalo mezinárodní konferenci ke světovému dni boje proti AIDS, pořádalo workshop pro ředitele protiepidemických odborů s názvem Epidemiologické šetření HIV/AIDS – výzvy a jejich řešení, webinář pro pracovníky KHS s názvem HIV/AIDS v ČR – výzvy a jejich řešení, školení pro pracovníky CPVZ a další pracovníky SZÚ s tematikou HIV/AIDS. Příspěvky se podílelo na nejružnějších aktivitách pořádaných CPVZ, např. Kulatý stůl pro ředitele krajských hygienických stanic, konference CPVZ k 100 letům Státního zdravotního ústavu a dalších.

Pracoviště aktualizovalo webové stránky Národního programu boje proti AIDS (www.prevencehiv.cz) a web s informacemi o možnostech anonymního testování na HIV v ČR (www.tadyted.com), zajišťovalo propagaci poradenských služeb v oblasti HIV/AIDS. Podílelo se na propagaci prevence HIV/AIDS v rámci Dne zdraví na Pražském hradě pro pracovníky Kanceláře prezidenta republiky a Správy pražského hradu i na přípravě materiálů ke dvěma kulatým stolům v poslanecké sněmovně.

Pracoviště vytváří a distribuuje zdravotně výchovné materiály. Zpráva o činnosti Manažerky Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS je rozvedena v samostatné kapitole viz níže.

- **Zdravotní a očkovací průkaz pro děti a mladistvé (ZOP)**

V roce 2025 bylo připraveno, vytištěno a distribuováno 32. vydání ZOP s celkovým počtem 85 000 výtisků. Do jednotlivých zdravotnických zařízení, zejména porodnic, bylo do konce roku 2025 distribuováno celkem 73 000 kusů ZOP.

Státní zdravotní ústav (SZÚ) každoročně spolupracuje při přípravě a vydání ZOP s odborníky z řad lékařské veřejnosti a zajišťuje jeho průběžné aktualizace. SZÚ rovněž poskytuje odborné informace široké veřejnosti prostřednictvím svých webových stránek.

Webový portál www.zopik.info, který je nově dostupný po načtení QR kódu přímo z tištěné podoby průkazu, doplňuje a rozšiřuje informace určené rodičům. Uživatelé zde naleznou odborné informace týkající se zdraví dětí, a to nejen v oblasti očkování a dalších témat primární prevence. Portál zároveň umožňuje individuální využití, včetně možnosti zaznamenávat a uchovávat údaje o zdravotním stavu dětí.

Vzdělávání a výchova odborné a laické veřejnosti

- V roce 2025 byla významnou vzdělávací činností realizace projektů. V rámci projektu **Podpora zdraví v rodinách** byly pro obecnou veřejnost uspořádány Dny zdraví, Kurzy zdravého životního stylu a přednášky zaměřené na zdravý životní styl a podporu pohybové aktivity.
- K různým oblastem rizikových faktorů životního stylu bylo zorganizováno a realizováno **492 besed, seminářů, přednášek a intervenčních interaktivních preventivních programů s počtem 23 096 oslovených**. V rámci ČR bylo uspořádáno **15 Dnů zdraví, jež se zúčastnilo 1 173 osob z řad široké laické veřejnosti**.
Bylo provedeno celkem 3 934 vyšetření základních krevních a tělesných parametrů.
Při příležitosti 100 výročí založení SZÚ se CPVZ podílelo na prezentaci centra na Dnech otevřených dveří SZÚ v Praze (12. 4. 2025) a Brně (20. 9. 2025).
- CPVZ u příležitosti **100. výročí založení Státního zdravotního ústavu** pořádalo odbornou konferenci „**Efektivní strategie podpory zdraví VIII.: Primární prevence rizikového chování**“.
Konference byla určena pro odborné pracovníky z oblasti zdravotnictví a školství se zaměřením na problematiku primární prevence rizikového chování v mnoha oblastech péče o lidské zdraví. Dále byly prezentovány výsledky rozsáhlé studie NetCode 2024, mapující dodržování Kodexu marketingu náhrad mateřského mléka v České republice. Odborné příspěvky byly doplněny o příklady dobré praxe z terénu. Konference se zúčastnilo téměř 300 odborníků prezenčně i online.
- V rámci projektu „**Máme to na talíři a není nám to jedno**“ byla úspěšně realizována novela vyhlášky o školním stravování (vyhlášky č. 107/2005 Sb. ve znění pozdějších předpisů), která vstoupila v platnost 1. září 2025.
 - **Metodická podpora:**
 - Státní zdravotní ústav k této změně připravil rozsáhlou metodickou podporu, která zahrnovala proškolení 100 inspektorů České školní inspekce, 100 pracovníků hygieny a metodiků MŠMT.
 - V návazném období od října do ledna proběhla ve všech krajích školení pro více než 3 000 zástupců školních jídelen. Pro ty, kteří se nemohli zúčastnit osobně, je na webu projektu k dispozici záznam webináře, čímž bylo osloveno celkem 8 000 jídelen. Komunikaci s praxí usnadňuje nová e-mailová adresa pro dotazy ke

spotřebnímu koši, kalkulační tabulka s video tutoriálem a pravidelně aktualizované odpovědi na nejčastější dotazy.

- Součástí aktivit byly také semináře pro dodavatele a výrobce potravin a speciální webinář pro 700 rodičů a pedagogů zaměřený na motivaci dětí.
- Vzdělávání doplnily dva praktické semináře o vaření z luštěnin a celozrnných obilovin pro 80 pracovníků provozu. Na základě všech těchto setkání se nyní finalizuje metodika pro správnou aplikaci vyhlášky v praxi, přičemž komunikaci s veřejností nadále podporují profily na Facebooku a Instagramu.
- **Výživová doporučení pro obyvatelstvo ČR:** Paralelně s těmito aktivitami probíhá příprava nových výživových doporučení pro obyvatelstvo ČR. V odborném režimu byl publikován protokol s odsouhlaseným postupem práce a byla ustavena potravinářsko-zemědělská a konzultační skupina, které aktuálně sdružují 19 zástupců relevantních organizací. V současné fázi byly zahájeny systematické rešerše dostupných důkazů a byl schválen seznam prioritních témat. V nadcházejícím roce se počítá s dokončením rešerší, vypracováním odborného reportu a spuštěním Delphi procesu pro dosažení široké odborné shody.
- **Zdravotně výchovné materiály** byly distribuovány po celé ČR prostřednictvím KHS, ordinací praktických lékařů pro dospělé i pro děti a dorost, škol a školských zařízení a v rámci Dnů zdraví, přednášek, konferencí, interaktivních preventivních programů. Přehled tištěných zdravotně výchovných materiálů je uveřejněn na webových stránkách Státního zdravotního ústavu (<https://szu.gov.cz/publikace-szu/zdravotne-vychovne-materialy/publikace-tematicky/>).
- V rámci intervenční činnosti využívány vlastní edukační webové portály:
 - www.zopik.info
 - www.mene-solit.cz
 - www.zdravaskolnijidelna.cz
 - www.aids-hiv.cz - rozcestník pro www.tadyted.com, <https://www.hiv-prevence.cz/>
 - <https://szu.gov.cz/odborna-centra-a-pracoviste/centrum-podpory-verejneho-zdravi/skola-podporujici-zdravi/>
 - <https://proucitele.szu.gov.cz/>
 - www.mametonataliri.cz
- **Aktivita na sociálních sítích**
 - **Facebook [Centrum podpory veřejného zdraví SZÚ](#)**

Za rok 2025 získala nově facebooková stránka CPVZ 177 nových sledujících, celkem má stránka 3 818 sledujících. Publikovány byly preventivní příspěvky z různých oblastí životního stylu (oblasti výživy, pohybu, prevence HIV, prevence užívání nikotinových výrobků aj.) a Významných dnů ve zdravotnictví. Celkem bylo na facebookové stránce zveřejněno 102 příspěvků. Součástí aktivit na sociálních sítích byly také prezentovány celorepublikové kampaně zaměřené na rizika užívání nikotinu „Bud’ #NicotineFree“, na podporu pohybové aktivity

„**Pohyb je radost. BINGO!**“ pro žáky ZŠ a SŠ. V souvislosti s epidemií virové hepatitidy A byly sociálními sítěmi prezentovány preventivní příspěvky zaměřené na edukaci s důrazem na zvýšenou hygienu rukou, na efektivitu očkování.

- **Instagram** https://www.instagram.com/centrum_podpory_zdravi/
- Za rok 2025 získal instagramový profil celkem 29 nových sledujících. Celkem má instagramový účet 382 sledujících. V roce 2025 bylo publikováno celkem 29 příspěvků zaměřených na primární prevenci různých rizikových faktorů životního stylu.
- V rámci prezentace Významných dnů ve zdravotnictví, aktuálních témat a jiných významných akcí jsou poskytovány rozhovory či sdělení v médiích (rozhlas, TV a tisk). Více na www.szuz.gov.cz.

Realizace preventivních programů a dalších aktivit

1. Dej si taky #dikynechci

Jedná se o interaktivní program se zaměřením na prevenci užívání tabáku, nikotinu a alkoholu. Cílem je žáky seznámit s riziky užívání legálních návykových látek prostřednictvím příběhů party čtyř kamarádů a podnítit žáky k zamyšlení se nad reálnými situacemi, se kterými se mohou setkat v každodenním životě. V roce 2025 prošlo programem celkem 2633 žáků z 96 základních škol nebo gymnázií.

2. Jak se (ne)stát závislákem

Program má formu zábavné soutěžní hry s několika stanovišti, kde jsou řešeny jednotlivé tematické okruhy zaměřené na rizikové chování. Hra je zaměřena nejen na získávání informací o možných tělesných, duševních a sociálních následcích působení návykových látek, ale také na rozvíjení osobnosti, seberegulačního chování a sociální zručnosti.

V roce 2025 prošlo programem celkem 936 žáků z 29 základních škol nebo gymnázií. Realizace probíhala zejména v Jihomoravském kraji a v kraji Vysočina a Jihočeském kraji.

3. Prevence úrazů a první pomoc

Preventivní programy a besedy se zaměřují na prevenci úrazů u dětí školního předškolního věku. Cílem je hravou formou seznámit děti s riziky, s nimiž se mohou potkat v běžném životě. Programy děti učí, jak nebezpečí předcházet nebo si ho včas uvědomit. Starší děti seznamujeme se základy první pomoci. V roce 2025 prošlo programem celkem 722 žáků z 23 základních škol. Realizace probíhala zejména v Jihomoravském a Plzeňském kraji, na Vysočině a v Praze.

4. Programy zaměřené na prevenci kouření (Prevence kouření hravě, Cigareta Retka)

Interaktivní program se zaměřuje na prevenci kouření a užívání výrobků s nikotinem (např. e-cigaret). Cílem je předat dětem hravou formou klíčové informace a ukázat jim, proč je překonání závislosti tak náročné. Součástí programu je loutkové představení, na které navazuje hra „Zábavná kostka“, při níž děti plní úkoly a odpovídají na otázky z oblasti prevence. V roce

2025 programem prošlo celkem 394 žáků ze 13 základních škol. Realizace probíhala zejména v Jihomoravském a Plzeňském kraji, na Vysočině a ve Středočeském kraji.

5. Programy zaměřené na dentální zdraví

Interaktivní programy a besedy se zaměřují na prevenci vzniku zubního kazu u dětí v mateřských školách a u žáků 1. stupně základních škol. Cílem je předat klíčové informace o zubním zdraví prostřednictvím loutkového představení a názorných aktivit s modely. Program se konkrétně zaměřuje na správnou péči o chrup, nácvik hygieny na modelu, vliv nevhodné stravy na zdraví zubů a důležitost pravidelných preventivních prohlídek. V roce 2025 programem prošlo celkem 2 071 žáků. Realizace probíhala v Praze a v krajích Středočeském, Jihomoravském, Moravskoslezském, Libereckém, Plzeňském a na Vysočině.

6. Zdravé koule

Preventivní program „Zdravé koule“ proběhl na Gymnáziu v Hlinsku, kde se jej zúčastnilo 34 studentů druhých ročníků ze tří tříd. V Jihomoravském kraji byla realizace zajištěna na Gymnáziu Šlapanice (Riegrova 40/17, Brno) pro celkem 28 studentů. Program se zaměřuje na primární prevenci onkologických onemocnění – konkrétně rakoviny prsu a varlat – s hlavním důrazem na nácvik správné techniky samovyšetření.

Vedle těchto školních aktivit proběhlo po celé České republice dalších 12 osvětových akcí, jako jsou přednášky, besedy a Dny zdraví, během nichž bylo v nácviku samovyšetření edukováno celkem 693 osob z řad široké veřejnosti.

Jiné činnosti hodné zřetele

- V rámci činnosti **Komise pro výživu kojenců a malých dětí** byly prezentovány výsledky studie NetCode 2024 zaměřené na dodržování Kodexu marketingu náhrad mateřského mléka v České republice. Výsledky byly publikovány v odborném časopise *Hygiena (SDĚLENÍ, K. (2025). SHRNUTÍ ANALÝZY DODRŽOVÁNÍ MEZINÁRODNÍHO KODEXU MARKETINGU NÁHRAD MATEŘSKÉHO MLÉKA PROSTŘEDNICTVÍM PROTOKOLU NETCODE. Hygiena, 70(2)).* Pracovníci CPVZ se aktivně podíleli na činnosti Komise pro výživu kojenců a malých dětí v roce 2025. V roce 2025 se z dokumentů vytvořených v roce 2024 (mj. návrh metodického pokynu zaměřený proti nevhodné propagaci komerční výživy pro děti 0–3 let (včetně souvisejících produktů jako lahví či saviček) vypořádávaly připomínky v rámci vnitro-resortního procesu.
- **NAPAN – Národní akční plán prevence Alzheimerovy choroby**
V roce 2025 pokračovala jednání pracovní skupiny k naplňování Národního akčního plánu prevence Alzheimerovy choroby a jiných demencí na MZ společně se zástupci dalších kompetentních orgánů a institucí.
- **Kampaň u příležitosti Světového dne bez tabáku – „Bud’ #NicotineFree“**
V roce 2025 realizoval Státní zdravotní ústav u příležitosti **Světového dne bez tabáku** (31. května) preventivní kampaň „Bud’ #NicotineFree“ určenou školám. Kampaň

reagovala na manipulativní marketingové strategie tabákového průmyslu zaměřené na děti a mladistvé, zejména v souvislosti s e-cigaretami a nikotinovými sáčky. Cílem bylo zvýšit povědomí žáků ve věku 12–19 let o rizicích užívání nikotinových výrobků a podpořit aktivní zapojení škol do prevence. Úkolem zapojených škol bylo zorganizovat vlastní akci, například projektový den, workshop, besedu či jinou kreativní formu, která informuje o rizicích užívání těchto výrobků a motivuje vrstevníky, mladší žáky, rodiče i širší veřejnost. Výsledky svého úsilí školy zaznamenaly ve formě krátké reportáže, kterou nám zaslaly. Do kampaně se v roce 2025 zapojilo 2 465 žáků. Kampaň měla silný dopad i na sociálních sítích. Celkem oslovila 8 265 lidí. Kampaň přispěla k posílení informovanosti školní komunity i širší veřejnosti o problematice závislosti na nikotinu.

- **Kampaň „Žloutenka A – nemoc špinavých rukou“**

V období od 1. 11. do 31. 12. 2025 realizovalo Centrum podpory veřejného zdraví SZÚ celorepublikovou osvětovou kampaň zaměřenou na prevenci žloutenky a správnou hygienu rukou. Kampaň byla realizována za finanční podpory MZČR a ve spolupráci s KHS. Hlavním cílem bylo zvýšit informovanost široké veřejnosti o rizicích přenosu virové hepatitidy A (VHA) a podpořit klíčová preventivní opatření, zejména hygienu rukou a očkování. Kampaň efektivně propojila fyzickou distribuci informačních materiálů s QR kódy v hromadné dopravě s rozsáhlou digitální propagací na sociálních sítích a internetových vyhledávacích. Díky této strategii se podařilo zasáhnout široké spektrum populace – od dětí v základních a středních školách přes cestující v MHD až po seniory v zařízeních sociálních služeb.

Kampaň byla zrealizována vytvořením zdravotně výchovných materiálů pro primární prevenci a šířena prostřednictvím umístění edukačních materiálů:

- za spolupráce s **HS hl. m. Prahy** zprostředkování umístění zdravotně výchovného materiálu pro reklamní plochy na Magistrátu hl. města Prahy,
- za spolupráce **KHS Olomouckého kraje** zprostředkování zdravotně výchovného materiálu a edukačního spotu pro reklamní prostor v MHD v rámci kampaně Hepatitidy A,
- v **metru** (300ks tištěných materiálů ve vozech linek A, B, C, 3ks tištěné infografiky v přestupních stanicích) – možný dopad na 1 056 970 osob za 1 den,
- na vybraných vlakových nádražích po celé ČR (50ks tištěné infografiky) a MHD,
- **cílené reklamy v tisku a on-line mediích** (Blesk magazín, seznam.cz a partnerská síť, Google search, sociální síť: facebook.cz, web szu.cz)
 - online display kampaň: * Seznam.cz & partnerská síť: Masivní vizibilita díky 1 177 771 zobrazení bannerů v rámci partnerské sítě Seznamu,
 - vyhledávací síť (Google Search): cílený zásah uživatelů hledajících informace, který vygeneroval 157 400 zobrazení a 9 010 přímých prokliků na web,
 - sociální síť a web SZÚ: organický i placený dosah na profilech SZÚ/CPVZ (zejména Facebook), který zaznamenal 62 905 zhlédnutí příspěvků.
- **digitální a TV síť (LCD panely):** šíření edukačního preventivního spotu v délce 1 minuty na LCD monitorech na **platformě ÁMOS v 531 základních a středních školách a školských zařízeních a v 89 zařízeních sociálních služeb** (Domovy pro seniory),

- šíření edukačního preventivního spotu v délce 1 minuty na LCD monitorech v čekárnách zdravotnických zařízení – **700 čekáren praktických lékařů a gynekologických ambulancí** v rámci ČR po celou dobu měsíce prosince,
- spolupráce se všemi 14 KHS na distribuci materiálů (hygiena rukou, prevence chřipky a VHA).
- terénními intervencemi: Unikátním prvkem bylo propojení s přímou prací v terénu v rámci projektu POZDRAV, což umožnilo efektivní edukaci i v sociálně vyloučených lokalitách a u nejrizikovějších skupin obyvatelstva.
- **Pohybová výzva „Pohyb je radost. BINGO!“**
Centrum podpory veřejného zdraví SZÚ v roce 2025 realizovalo celostátní pohybovou výzvu „Pohyb je radost. BINGO!“, zaměřenou na podporu pravidelné pohybové aktivity u dětí školního věku. Výzva probíhala ve dnech 15. – 26. září 2025 a byla určena žákům základních škol a víceletých gymnázií. Prostřednictvím krátkých, hravých pohybových úkolů integrovaných do běžného školního dne motivovala děti k pohybu a pedagogy k využívání aktivních přestávek. **Do výzvy se zapojilo více než 350 škol, přes 800 tříd a více než 14 000 dětí z celé České republiky.** Dle ohlasů škola intervence přispěla ke zlepšení pohody, soustředění a pozitivního vztahu dětí k pohybu a podpořila tak myšlenku prevence sedavého způsobu života a nadváhy v dětském věku.
- **iPREV (Interaktivní platforma podpory duševního zdraví a prevence rizikového chování)**
V roce 2025 pokračovala spolupráce s pracovištěm Kliniky adiktologie 1. LF UK a VFN na tvorbě odborného obsahu preventivních programů v rámci platformy iPREV (Interaktivní platforma podpory duševního zdraví a prevence rizikového chování). Preventivní programy jsou určeny především pracovníkům škol a školských zařízení a zaměřují se na primární prevenci rizikového chování u dětí.
- **Pohybové aktivity se seniory**
Pravidelná pohybová aktivita zaměřená na seniory (70 – 95 let) probíhá dlouhodobě v Domě s pečovatelskou službou v Praze 8. Cvičení je zaměřeno na kondiční, rovnovážná a psychomotorická cvičení, školu zad, taneční prvky, jógu, automasáže, obličejová a čínská gymnastika atd. Cvičení směřuje k zlepšení tělesné kondice v pokročilém věku, prevence vzniku sarkopenie, osteoporózy, nadváhy, KVO onemocnění, bolestí zad, zlepšení spánku, demence, předcházení pádům, k dobré náladě apod.
Tato problematika je zpracována v publikacích „Radost z pohybu do 100 let“, a „Chůze pro zdraví“. V rámci Světového dne diabetu byl vytvořen metodický videozáznam „Cvičení pro seniory“, který je dostupný na webových stránkách a slouží k podpoře domácího cvičení.
https://youtu.be/op0_93vUwYo
- **Parky v pohybu**
Program byl zaměřen na podporu aktivního životního stylu a posílení fyzické i psychické odolnosti obyvatel Jihlavy. Cílem bylo nabídnout pohybovou aktivitu (dostupnou všem bez rozdílu kondice a věku), která slouží jako prevence negativních dopadů sedavého

zaměstnání a chronického stresu. V roce 2025 (období červen-září) bylo zrealizováno celkem 18 jednodinových cvičebních lekcí, kterých se zúčastnilo 68 osob.

- **Aktivní Česko**

Třetím rokem se CPVZ zapojilo do celorepublikové kampaně „Aktivní Česko“, která širokou veřejnost vybízí k pravidelnému pohybu a jeho příznivým vlivům na fyzické i psychické zdraví. Preventivní aktivity byly zaměřeny na propagaci aktivního životního stylu a na nebezpečí užívání návykových látek a rizikového chování.

Spolupráce na studiích

- **Studie PARC (Partnerství pro hodnocení rizik chemických látek)**

Studie zaměřená na expozici dospělých chemickým látkám ze životního prostředí je realizována v rámci Programu národního lidského biomonitoringu a evropského projektu PARC (Partnership for the Assessment of Risks from Chemicals). Na jejím zajištění úzce spolupracuje CPVZ prostřednictvím svých jednotlivých dislokovaných pracovišť s Centrem zdraví a životního prostředí. Tato aktivita představuje klíčový nástroj pro celostátní sledování a hodnocení expozice dospělé populace ve věku 18–39 let vybraným chemickým látkám, které se běžně vyskytují v okolním prostředí.

Celé šetření bylo prováděno podle jednotného metodického manuálu závazného pro všechna participující pracoviště v České republice. Součástí sběru dat bylo vyplnění podrobných dotazníků, odběry vzorků moči a krve a také realizace základních antropometrických a klinických vyšetření účastníků. Z hlediska regionálního rozložení vzorku bylo v Jihomoravském, Plzeňském a Libereckém kraji a rovněž na Vysočině vyšetřeno shodně po 30 respondentech, zatímco v Moravskoslezském kraji soubor tvořilo 23 osob. Cíle spolupráce na studii pro rok 2025 byly naplněny.

- **Studie POPs (WHO/UNEP studie perzistentních organických látek v mateřském mléce)**

Tato studie je realizována v rámci Programu národního lidského biomonitoringu ve spolupráci Centra podpory veřejného zdraví a Centra zdraví a životního prostředí. Hlavním cílem projektu je dlouhodobé sledování výskytu vybraných perzistentních organických látek (POPs) v mateřském mléce, což slouží jako klíčový indikátor environmentální zátěže populace. Odborná činnost v rámci studie zahrnovala oslovení vybraných porodnic, kontaktování prvorodiček do 35 let v jednotlivých krajích a zajištění jejich informovaného souhlasu. Následná metodická práce s respondentkami probíhala v horizontu tří až čtyř týdnů po porodu a zahrnovala instruktáž k odběru vzorků, vyplňování odborných dotazníků a zajištění svozu vzorků přímo z místa bydliště účastnic.

V roce 2025 bylo v rámci této studie zajištěno celkem 8 vzorků mateřského mléka v Moravskoslezském kraji, 8 vzorků v Kraji Vysočina, 8 vzorků v Plzeňském kraji a 6 vzorků v kraji Libereckém. V Jihomoravském kraji bylo osloveno přibližně 30 vytipovaných respondentek, z nichž 11 vyjádřilo předběžný souhlas s účastí; z tohoto souboru se nakonec podařilo úspěšně získat 8 finálních vzorků. Sběr dat bude pokračovat

i v roce 2026, přičemž celkovým cílem je za oba roky realizace získat 50 validních vzorků na každý zapojený kraj, aby byla zajištěna dostatečná statistická reprezentativnost výsledků.

- **Studie EHES – Evropské šetření zdravotního stavu obyvatelstva ČR**
Studie EHES, zaměřená na objektivní zhodnocení zdravotního stavu populace ve věku 25–64 let, je realizována v rámci spolupráce Centra podpory veřejného zdraví (prostřednictvím dislokovaných pracovišť oddělení podpory zdraví na Vysočině a v Moravskoslezském kraji) s Centrem zdraví a životního prostředí. Terénní šetření probíhá od července 2025 do března 2026 a zahrnuje komplexní screening (dotazníky EHIS, antropometrická měření a laboratorní analýzy krve a moči) na 55 místech ČR. V rámci regionálního sběru dat bylo na Vysočině vyšetřeno 46 respondentů (lokality Jihlava) a v Moravskoslezském kraji bylo úspěšně získáno 42 vzorků/vyšetření (ve spolupráci s nemocnicemi v Havířově, Opavě a Frýdku-Místku).
- **“Nadace Sirius”**
Spolupráce s nadací „Sirius“ v oblasti detekce ohroženého dítěte v projektu Analýza kódů zdravotních výkonů typických v případech zdravotní péče o ohrožené děti.

Mezinárodní a celorepubliková spolupráce

- **WHO BCI (Behavioral and Cultural Insights)**
Nadále probíhá spolupráce v pracovní skupině BCI Focal Point v ČR. Problematika BCI (Behavioral and Cultural Insights) se zabývá vhledy fungování zdravotních programů podle kulturních a behaviorálních vlivů a řeší jejich směřování, logistiku a efektivitu pro účinné fungování.
- **FCTC (Rámcová úmluva o kontrole tabáku)**
Na základě Rámcové úmluvy o kontrole tabáku WHO FCTC provádíme pravidelný monitoring užívání alkoholu, tabáku a alternativních výrobků v rámci každoročního šetření NAUTA (Národní výzkum užívání tabáku a alkoholu v ČR) v souladu s rámcovou úmluvou FCTC.
- **JATC 2 (Joint Action on Tobacco Control 2)**
Pokračuje spolupráce v rámci společné akce JATC 2, ve které se SZÚ účastní jako pozorovatel.
- **HSPA – Health System Performance Assessment**
Pokračuje spolupráce Rámce pro hodnocení zdravotnického systému HSPA se zástupci MZ a dalších orgánů a institucí. Význam HSPA spočívá v poskytnutí vodítek pro tvůrce politik ve zdravotnictví.

Pracoviště manažerky Národního programu HIV/AIDS pro Českou republiku

Plnění Národního programu v problematice HIV/AIDS

a) Hrou proti AIDS – celorepublikový peer program

V roce 2025 projekt Hrou proti AIDS probíhal v 10 ze 14 krajů České republiky, zúčastnilo se ho **11 062 mladých lidí**. Projekt byl realizován jako interaktivní edukační program s pěti lektory nebo jako peer program. V rámci programu bylo **vyškolen celkem 371 peer moderátorů**. Významným krokem k rozšíření prevence do krajů je spolupráce **46 vyškolených pracovníků KHS Moravskoslezského kraje**, kteří dále projekt samostatně prováděli ve svém kraji s **2242 mladými lidmi**.

Do všech oslovených škol distribuoval SZÚ zdravotně výchovné materiály (Hádej, kdo jsem, Otestuj se, Sexeso, vizitky, kondomy) tak, aby byly k dispozici pro všechny zúčastněné žáky a učitele.

b) Přednášková činnost pro žáky a studenty

V průběhu roku 2025 bylo osloveno pracovníky SZÚ formou besed a přednášek celkem **1 135 žáků a studentů a 60 osob z řad veřejnosti** napříč Českou republikou.

Pracoviště manažerky se podílelo na přípravě a realizaci celé řady výukových akcí (školení, konference, semináře), některé z nich ve spolupráci s WHO nebo Českou lékařskou komorou.

c) Aktivity pro veřejnost

- 1. 4. 2025 – Prague Jobspin Job and Relocation Fair, informace o HIV/STI a ETT pro účastníky akce,
- 2. 4. 2025 – Den zdraví na Pražském hradě (<https://szu.gov.cz/aktuality/preventivni-programy-hiv-aids-zaujaly-na-prazskem-hrade/>),
- 29. 4. 2025 – Kulatý stůl – Parlament ČR („HIV jako staronová hrozba“),
- 13. 5. 2025 – věznice Světlá nad Sázavou – 30 oslovených osob včetně předání preventivních materiálů a kondomů,
- 18. 11. 2025 – Česká televize, informace o Evropském týdnu testování 2025 (<https://szu.gov.cz/aktuality/57014/>),
- 24. 11. 2025 – Kulatý stůl – Parlament ČR (Budoucnost bez HIV/AIDS: Efektivní prevence a management péče).

d) Aktivity pro odborníky:

- **11. Český kongres o HIV/AIDS s mezinárodní účastí, Plzeň, 27. - 28. 11. 2025** se zajištěním **zahraničního hosta Dr. Teymura Nooriho (ECDC)** a dalších přednášejících je jednou z nejvýznamnějších aktivit v této oblasti. Spolupořádání této akce je jednou z aktivit přímo uloženou Národním programem, která slouží k předávání zkušeností mezi pracovníky v prevenci (z vládních i nevládních organizací), pracovníky HIV center a zahraničních odborníků.
- **Kulatý stůl** pro ředitele Krajských hygienických stanic - prezentace aktivit CPVZ včetně spolupráce v problematice HIV/AIDS (4. 11. 2025).
- **Přednášky** pro ČLK – HIV/STI – hybridní seminář - TK (7. 10.2025).
- **Workshop** s tematikou HIV/AIDS/STI pro studenty kombinovaného studia Vysoké školy zdravotnické o.p.s (26. 9. 2025, s podporou WHO). Cílem této akce bylo rozšířit znalosti o HIV/AIDS mezi zdravotníky napříč ČR (včetně PEP a PrEP,

informovat o významu Evropského týdne testování na HIV a žloutenky a pomoci tak snížit stigmatizaci osob s HIV mezi zdravotnickými pracovníky.

- Školení pro pracovníky Centra podpory veřejného zdraví a další pracovníky SZÚ o HIV/AIDS (22. 5. 2025).
- **Workshop** pro ředitele protiepidemických odborů KHS - Epidemiologické šetření HIV/AIDS – výzvy a jejich řešení.
- **Webinář pro pracovníky KHS - HIV/AIDS v ČR** – výzvy a jejich řešení.
- Odborní pracovníci SZÚ provádějí zaškolení a odborné konzultace pro preventivní pracovníky z Domu světla a dalších nevládních organizací, konzultace pro stážující studenty v rámci mezinárodní výměny studentů.
- Průběžné školení 371 českých peer-moderátorů v rámci realizace projektu Hrou proti AIDS.

e) Aktivní účast na akcích:

- 6. konference NZIP a NZIS open (10. - 11. 12. 2025),
- Slezské dny preventivní medicíny (24. - 25. 9. 2025),
- Schůzka s pojišťovny, prezentace problematiky PrEP (22. 9. 2025),
- Setkání s krajskými metodiky MPSV – Metodický den MPSV (24. 6. 2025),
- Workshop - Den testování odolnosti (19. 6. 2025),
- Konference CPVZ k 100 letům Státního zdravotního ústavu (3. 6. 2025),
- Mezikrajský seminář Epidemiologů, Pardubice 2025 (13. – 15. 5. 2025),
- Setkání zástupců HIV center – (6. 3. 2025, 17. 6. 2025, 30. 9. 2025),
- Expertní pracovní skupina HIV/FTC pro prevenci HIV/AIDS v HMP (26. 2. 2025, 7. 10. 2025).

Manažerka NP je místopředsedkyní meziresortní koordinační skupiny pro HIV/AIDS při MZČR. Zúčastnila se řady webinářů pořádaných ECDC/WHO/UNAIDS, současně je členkou Dublin Declaration Advisory Board a PrEP Advisory Group při ECDC.

V roce 2025 se konala dvě zasedání Meziřesortní koordinační skupiny řešení problematiky HIV/AIDS (30. 5. 2025, 9. 12. 2025). Pracoviště manažerky Národního programu zajišťuje odborné podklady pro potřeby Národní koordinační skupiny a jejích členů.

Manažerka NP se dále zúčastnila mezinárodních setkání souvisejících s problematikou HIV/AIDS např.:

- ECDC/EU - EU/EEA Progress Toward Sustainable Development Goal 3.3: Taking Stock and Moving Forward on HIV, viral hepatitis, TB and STIs – Varšava, 22. 4. – 24. 4. 2025,
- Five Years, One Goal – Brusel, 13. 11. 2025,
- JA SHIELD – Kick off Meeting, Kodaň, 15. – 16. 12. 2025,
- účast na řadě on-line webinářů, např.:
 - Dublin Declaration ECDC RH meeting – Red Cup (14. 2. 2025)
 - ECDC HIV network meeting (3. 9. 2025)
 - Dublin Declaration Advisory Group Meeting (4. 11. 2025) a další.

f) Poradna HIV/AIDS – poradenství včetně anonymního a bezplatného testování

V roce 2025 bylo na **pracovištích SZÚ provedeno 2775 odběrů**. Na jednotlivé infekce byly testovány následující počty osob:

HIV: 933, zachyceny 2 pozitivní vzorky,

VHB: 507, zachyceno 7 pozitivních vzorků,

VHC: 569, zachyceny 4 pozitivní vzorky, všechny osoby byly předány do péče infektologů,

Syfilis: 676, zachyceno 38 pozitivních vzorků, z toho 24 případů akutní syfilis, předaných do péče dermatovenerologů.

Podrobnější informace o možnostech testování jsou k dispozici v deseti jazykových mutacích na webu zřízeném a udržovaném za podpory finančních prostředků MZČR: www.tadyted.com

g) Národní linka pomoci AIDS (Help line AIDS)

Cílem projektu je poskytnutí rychlé a validní informace volajícímu, týkající se problematiky HIV/AIDS a dalších sexuálně přenosných infekcí. Informace jsou poskytovány telefonicky, anonymně a zdarma, s přístupem z celého území ČR. V roce 2025 zodpověděli pracovníci CPVZ celkem 838 dotazů (60 % mužů a 40 % žen), z toho více než čtyři pětiny na bezplatné lince. Klienty linky byli převážně Češi 95 % (797 osob), Ukrajinci 4 % (34 osob) a 1 % byli občané jiné národnosti (7 osob). Většina volajících (757 osob, 90 %) byla ve věku mezi 20 a 50 roky.

Struktura dotazů se liší podle věku i národnosti. V žádostech českých občanů převažuje potřeba uklidnit, následují dotazy kam na test, ale přibývá dotazů na závažná rizika z hlediska přenosu HIV. Dotazy na méně rizikové situace jsou často na orální sex bez kondomu, ať se ženou či mužem. U českých mužů ve věku nad 20 let přibývají dotazy na možnosti preexpoziční a postexpoziční profylaxe.

Ve třinácti případech byla klientovi doporučena postexpoziční nebo preexpoziční profylaxe.

34 dotazů (4 %) bylo od občanů z Ukrajiny. Většina z nich se týkala možnosti testování na HIV/STI nebo pokračování v léčbě.

h) Web „tadyted.com“

Průběžně probíhá aktualizace informací o testování na HIV a STI v ČR na webu www.tadyted.com. SZÚ oslovuje průběžně všechny instituce, které provádějí testování, doplněné poradenstvím, aby stránky poskytovaly aktuální informace o možnostech testování na HIV/STI. Webové stránky www.tadyted.com poskytují informace v 10 jazykových mutacích.

i) Spolupráce při sběru dat evropské surveye EMIS III

Česká republika se zúčastnila celoevropské studie EMIS III, týkající se sběru a zpracování dat mezi MSM s cílem využít výsledky v další prevenci HIV/STI mezi touto skupinou osob s rizikovým chováním z hlediska přenosu HIV. Sběr dat probíhal prostřednictvím nevládní organizace Česká společnost AIDS pomoc, z.s., SZÚ poskytovalo konzultace k překladům dotazníků a podporu na webu SZÚ, webu <https://www.prevencehiv.cz/> i webu www.tadyted.com.

Informace k tomuto bodu v celoevropském kontextu jsou dostupné na <https://www.emis-project.eu/emis-2024/>. V roce 2025 probíhala jednání o poskytnutí dat za ČR k vytvoření Národní zprávy.

j) Příprava a propagace Evropského týdne testování na HIV a žloutenky

Ve dnech **17. - 24. 11. 2025** proběhl v České republice stejně jako v ostatních zemích Evropy tradičně **Evropský týden testování na HIV a žloutenky**, v ČR byl v roce 2025 zkrácen kvůli státnímu svátku 17. 11. 2025 na období 18. – 24. 11. 2025. V ČR mu předcházela **intenzivní reklamní kampaň (rádia, Seznam.cz, sociální sítě)**, kterou zajišťovalo pracoviště manažerky Národního programu HIV/AIDS za finanční podpory MZČR (a WHO). V roce 2025 byl v rámci této kampaně kladen důraz na komunikaci prostřednictvím sociálních sítí, což se projevilo zvýšeným zájmem u věkových skupin, které tato média nejčastěji oslovují. V roce 2025 se na finanční podpoře reklamní kampaně v rozhlase podílela WHO.

V celostátní aktivitě (ETT) bylo zapojeno všech 14 krajů v České republice, 37 zúčastněných organizací nabídlo celkem 97 míst s možností testování v průběhu pěti dnů (úterý 18. 11. 2025 – pondělí 24. 11. 2025, bez víkendu).

Pracovníci vládních i nevládních organizací nabídli klientům celkem 1154 hodin času. Této nabídce využilo celkem 1659 osob – 976 mužů (59 %), 683 žen (41 %). 86 % testovaných (1432 osob) bylo české národnosti, 5 % byli občané ukrajinské národnosti (80 osob), 9 % byli občané dalších – jiných národností (147 osob).

Na HIV bylo testováno 1659 osob (74 % poprvé, 26 % opakovaně), ve 3 případech byla zjištěna pozitivita (národnost ČR, Rusko, Filipíny). Markery VHB byly testovány u 964 osob (5 krát zjištěna pozitivita), anti-HCV bylo testováno u 1359 osob (pozitivita byla zjištěna u 20 osob). Na syfilis bylo testováno 1394 osob (pozitivita byla zjištěna v devíti případech). Všem pozitivně testovaným byla zprostředkována možnost dalšího dovyšetření a léčby.

Vzhledem k tomu, že se jedná o celoevropskou kampaň, je zde nejnižší možná míra stigmatizace osob, které mohou v rámci celé Evropy navštívit testovací místo a zjistit svůj status. Významně to přispívá k včasné možnosti léčby jednotlivců, čímž dochází k omezení šíření HIV ve společnosti, což zpětně šetří finanční náklady nutné na léčbu.

k) Národní referenční laboratoř pro HIV/AIDS - spolupráce

Národní referenční laboratoř provádí doplňkový screening HIV pro hepatitidu B a C a syfilis pro organizace, provádějící testování na HIV napříč celou ČR. Tato činnost je financována z prostředků účelové dotace „Aktivnějšího přístupu....“ poskytované MZ ČR. Z těchto

prostředků je zajišťována také servisní podpora software pro zajištění surveillance HIV/AIDS v ČR.

l) Mezinárodní aktivity

V průběhu roku 2025 se pracovníci SZÚ (NRL pro HIV/AIDS, NRL pro STI, manažerka Národního programu, pracovníci oddělení biostatistiky) zúčastnili celé řady mezinárodních aktivit.

SZÚ spolupracuje s Maastrichtskou univerzitou na způsobech a podmínkách předání dat pro zpracování národní zprávy z celoevropské surveye EMIS 2024.

Manažerka NP se zúčastnila evropského setkání k plnění Dublinské deklarace v dubnu 2025 (ECDC HIV Network meeting), vedoucí oddělení biostatistiky v září 2025 v ECDC ve Stockholmu.

V rámci plnění SDG target's probíhala řada on-line setkání např.:

- Dublin Declaration ECDC RH meeting – Red Cup (14. 2. 2025)
- ECDC HIV network meeting (3. 9. 2025)
- Dublin Declaration Advisory Group Meeting (4. 11. 2025) a další.

Mezinárodní aktivity směřují primárně k přípravě plnění cílů „95-95-95“ tj. do roku 2030 zajistit, aby 95% HIV pozitivních vědělo o své HIV pozitivitě, 95% z nich aby bylo léčeno a 95% z léčených aby dosáhlo nedetekovatelné virové nálože. Další aktivity směřují ke snížení stigmatizace osob, žijících s HIV.

V roce 2025 proběhlo zpracování českých dat sesbíraných v rámci celoevropské „Stigma surveye“, <https://szu.gov.cz/odborna-centra-a-pracoviste/centrum-podpory-verejneho-zdravi/narodni-manazer-hiv-aids/znalosti-a-postoje-zdravotniku/>.

m) Ediční činnost – tištěné preventivní materiály

SZÚ se v rámci své ediční činnosti věnuje přípravě a úpravě preventivních zdravotně výchovných materiálů k problematice prevence HIV/AIDS a STI.

n) Publikační činnost

- Na webu <https://www.prevencehiv.cz/> byla publikována data o plnění Národního programu 2023 – 2027 (rok 2023), ISBN 978-80-7071-471-3 (pdf).
- Další publikace:
 - Zpráva ze studie Prevence HIV/AIDS v základních školách a víceletých gymnáziích v ČR (2023/2024), byla zveřejněna v českém (ISBN 978-80-7071-463-8) a anglickém jazyce (ISBN 978-80-7071-470-6) zde: <https://szu.gov.cz/odborna-centra-a-pracoviste/centrum-podpory-verejneho-zdravi/narodni-manazer-hiv-aids/prevence-hiv-aids-v-zakladnich-skolach-a-viceletych-gymnaziich-v-cr/>.
 - Českou zprávu z celoevropského šetření, týkajícího se stigmatizace osob s HIV ve zdravotnických zařízeních - Znalosti a postoje k HIV ve zdravotnických zařízeních v České republice (ISBN 978-80-7071-469-0 (pdf)) je možné najít zde:

<https://szu.gov.cz/odborna-centra-a-pracoviste/centrum-podpory-verejneho-zdravi/narodni-manazer-hiv-aids/znalosti-a-postoje-zdravotniku/>.

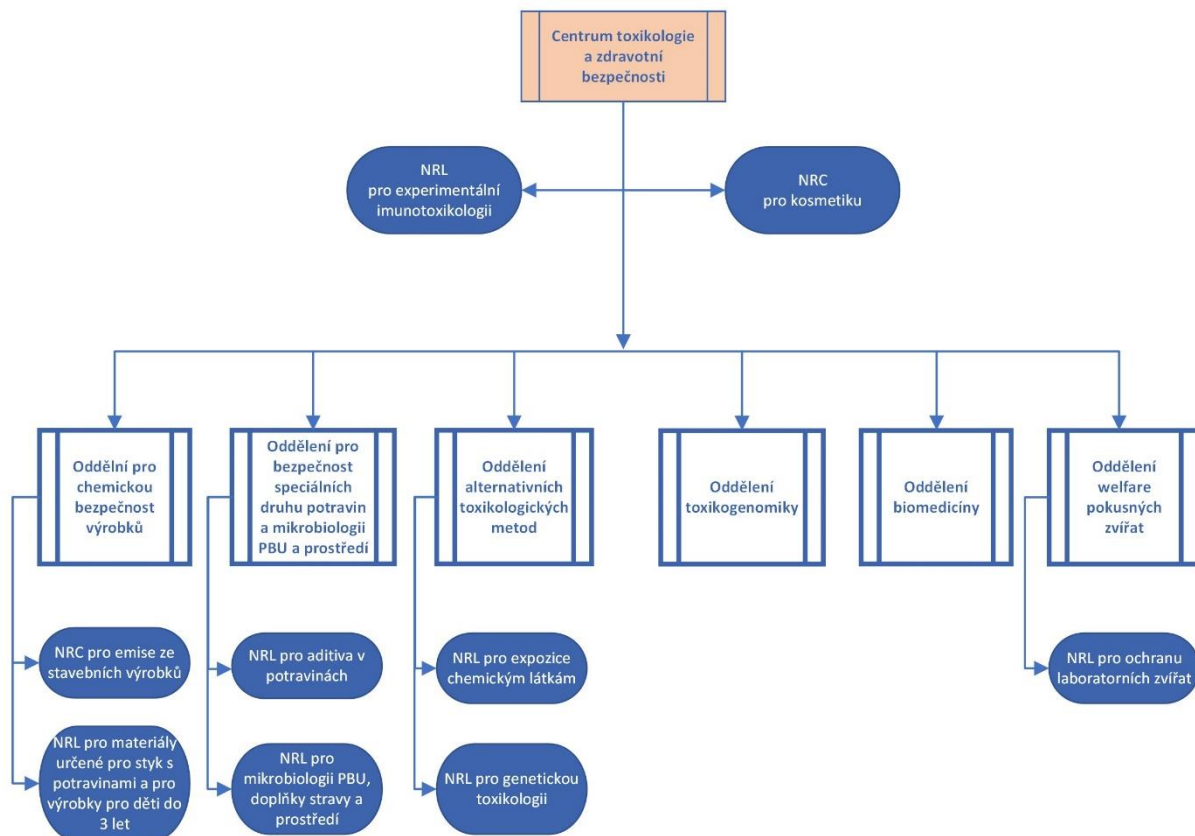
- V rámci úkolu NP řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období 2023 – 2027 koordinovalo pracoviště manažerky národního programu studii HRQoL (Health Related Quality of Life) osob s HIV/AIDS. S podporou účelového navýšení finančních prostředků (MZ ČR) a s podporou WHO byla vypracována metodika a baseline hodnocení HRQoL. V tuto chvíli se zpracovává česká a anglická verze příslušné zprávy. Základní výsledky byly prezentovány na konferenci v Plzni 28. 11. 2025.
- **Příspěvky do mezinárodních publikací (sběr dat...)**
 - Data o plnění Dublinské deklarace, sesbíraná pracovištěm manažerky NP na základě hlášení, KHS, ZÚ, HIV center (a PrEP center), nevládních organizací zabývajících se prevencí HIV/STI, protidrogovou prevencí, Úřadu vlády, MSP, a dalších spolupracujících organizací jsou reportována dále cestou ECDC do UNAIDS, kde jsou dále zpracovávána a sumarizována formou reportů k jednotlivým tématům.
 - [Monitoring implementation of the Dublin Declaration on partnership to fight HIV/AIDS in Europe and Central Asia 2025 progress report](https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/continuum-hiv-care-monitoring-implementation-dublin-declaration-partnership-1) - EN - [PDF-2.71 MB]
<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/continuum-hiv-care-monitoring-implementation-dublin-declaration-partnership-1>
 - [Pre-exposure prophylaxis for HIV prevention in Europe and Central Asia: Monitoring the implementation of the Dublin Declaration on partnership to fight HIV/AIDS in Europe and Central Asia: 2025 progress report \(2024 data\)](https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/pre-exposure-prophylaxis-hiv-prevention-europe-and-central-asia-monitoring-dublin) - EN - [PDF-1.97 MB]
<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/pre-exposure-prophylaxis-hiv-prevention-europe-and-central-asia-monitoring-dublin>
 - [Evidence Brief: Progress towards reaching the Sustainable Development Goals related to HIV in the European Union and European Economic Area - Monitoring implementation of the Dublin Declaration on partnership to fight HIV/AIDS in Europe and Central Asia](https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/evidence-brief-progress-towards-reaching-sustainable-development-goals-related-1) - EN - [PDF-1.54 MB]
<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/evidence-brief-progress-towards-reaching-sustainable-development-goals-related-1>
 - HIV stigma in the healthcare setting. Monitoring implementation of the Dublin Declaration on partnership to fight HIV/AIDS in Europe and Central Asia.
<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/hiv-stigma-healthcare-setting-monitoring-implementation-dublin-declaration>
 - [HIV and migrants in the EU/EEA - Monitoring the implementation of the Dublin Declaration on partnership to fight HIV/AIDS in Europe and Central Asia: 2024 progress report \(2023 data\)](https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/hiv-and-migrants-eueea-monitoring-implementation-dublin-declaration-partnership)
<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/hiv-and-migrants-eueea-monitoring-implementation-dublin-declaration-partnership>
 - Continuum of HIV care – Monitoring implementation of the Dublin Declaration on partnership to fight HIV/AIDS in Europe and Central Asia: 2023 progress report
<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/hiv-continuum-care-monitoring-implementation-dublin-declaration-2023>

3.4 Centrum toxikologie a zdravotní bezpečnosti

3.4.1 Organizační struktura Centra toxikologie a zdravotní bezpečnosti

Vedoucí Centra: RNDr. Hana Bendová, Ph.D.

Pracovní tým: 57,31 přepočtených pracovních úvazků

3.4.2 Poslání Centra toxikologie a zdravotní bezpečnosti

Posláním Centra toxikologie a zdravotní bezpečnosti (CTZB) je zajištění odborné, metodické, referenční, výzkumné, vzdělávací, expertizní, poradenské a konzultační činnosti v oblasti toxikologie spotřebních výrobků a jejich složek a ochrany veřejného zdraví. Centrum provádí zpracování odborných podkladů dle požadavků MZ a orgánů státní správy a provádí technickou asistenci v přípravě legislativních a normotvorných dokumentů pro MZ a ÚNMZ. Z hlediska hygieny práce se CTZB podílí na posuzování zdravotních rizik při práci s geneticky modifikovanými organismy ve smyslu zákona č. 78/2004 Sb.

Referenční, metodická, expertizní a normotvorná činnost vychází zejména z požadavků zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, a ze souvisejících závazných právních předpisů v oblasti bezpečnosti předmětů běžného užívání (PBU), a to kosmetických přípravků, výrobků pro děti do 3 let, hraček a výrobků určených pro styk s potravinami, včetně mikrobiologie PBU a potravin. Experti CTZB zastupují ČR na základě nominace ve výborech a pracovních skupinách Evropské komise, Rady Evropy, Evropského úřadu pro bezpečnost potravin (EFSA) a v normotvorných mezinárodních organizacích OECD, CEN a ISO. V oblasti PBU (kosmetické přípravky, výrobky pro děti do 3 let a výrobky určené pro styk s potravinami) se pracovníci podíleli na odborném a metodickém vedení orgánů ochrany veřejného zdraví při

výkonu běžného i cíleného státního dozoru, včetně identifikace výrobků představujících závažné zdravotní riziko. Odborní experti Centra spolupracují na projektech společných cílených dozorů členských států EU řízených Evropskou komisí, např. u materiálů a předmětů určených pro styk s potravinami, v souladu s doporučeními Evropské komise, nebo na vývoji metod pro hodnocení bezpečnosti kosmetických přípravků v pracovních skupinách států Rady Evropy a v normotvorných mezinárodních organizacích ISO.

Výzkumná činnost je zaměřena na vývoj a validaci toxikologických metod pro stanovení lokální a systémové toxicity, na vývoj modelových systémů pro testování mechanismu účinku biologicky a medicínsky aktivních látek, na studium vztahů mezi genetickými faktory a rizikem vzniku nádorových onemocnění a predikcí účinků protinádorové léčby. Rovněž je studována antimikrobiální účinnost nově vyvíjených látek na bázi nanotechnologií určených pro různorodé aplikace. Prestižní bylo členství odborných pracovníků ve Vědeckém výboru ESAC Společného výzkumného střediska Evropské komise (JRC) pro alternativní toxikologické metody (EURL-ECVAM) a řešení výzkumných projektů v oboru alternativních toxikologických metod a toxikogenomiky. Národní referenční laboratoř pro experimentální imunotoxikologii CTZB aktivně pracuje jako referenční laboratoř ČR pro validační studie alternativních toxikologických metod v systému Evropské referenční laboratoře (EU-NETVAL) a jako kontaktní místo pro poskytování poradenství ohledně právní závažnosti a vhodnosti alternativních přístupů navrhovaných k validaci dle Směrnice 2010/63/EU. V rámci evropské sítě EURL-NRLs FCM při Společném výzkumném středisku Evropské komise (JRC) se pracovníci chemických laboratoří Centra podílejí na vývoji multikomponentních analytických metod a jejich zavedení do praxe při hodnocení zdravotních rizik a v rámci úředních kontrol.

Pedagogická a vzdělávací činnost zahrnuje výuku v oblasti celoživotního vzdělávání lékařských i nelékařských zdravotnických pracovníků, v oblasti pregraduálního a postgraduálního vzdělávání na univerzitách (např. UK Praha, VŠCHT, ČVUT) v oboru přírodních i lékařských věd, kosmetologie nebo technologie tuků, detergentů, kosmetiky a potravinářských obalů. Pracovníci Centra vykonávali lektorskou činnost zejména v kontinuálním vzdělávání pracovníků hygienických stanic, vzdělávání zdravotnických pracovníků (NCONZO, IPVZ), pro nevládní organizace i profesní sdružení (PROKOS, Kosmetologická společnost ČR, Unie kosmetiček, SYBA – Obalová asociace), v kurzu pro získání osvědčení pro práci s laboratorními zvířaty (1. LF UK, AV ČR). Pracovník Centra je členem Koordinační rady Doktorských studijních programů v biomedicině a několika oborových rad doktorského studia, v roce 2024 byl jmenován profesorem na Univerzitě Karlově.

Centrum kontinuálně provádí **chemické, mikrobiologické, biologické a toxikologické laboratorní zkoušky** pro stanovení bezpečnosti a hodnocení rizik jak u výrobků určených spotřebiteli a jejich složek, tak u chemických látek a přípravků, zdravotnických prostředků, výrobků bez specifické regulace v režimu nařízení 988/2023 o obecné bezpečnosti výrobků, nebo u speciálních druhů potravin. Zkoušky se provádějí v souladu s ustanoveními zákona č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a jeho prováděcích předpisů, zákona č. 246/1992 Sb., o ochraně zvířat proti týrání, Nařízení č. 1906/2007/ES (REACH), a Nařízení č. 440/2008/ES, kterým se stanoví zkušební metody podle Nařízení REACH, v platném znění. Laboratoře procházejí pravidelně úspěšně auditem Českého institutu pro akreditaci (ČIA) dle normy ČSN EN ISO/IEC 17025:2018 jako Zkušební laboratoř (4 laboratoře, 35 zkušebních metod) a jsou držitelem Osvědčení o dodržování zásad správné laboratorní praxe čj. ENV/2020/90652. Laboratoře se pravidelně zúčastňují mezilaboratorních porovnávacích zkoušek na národní a mezinárodní úrovni. NRL pro genetickou toxikologii v souladu s požadavky normy ČSN EN ISO/IEC 17043:2023 a normy ČSN ISO 13528:2023 pravidelně organizuje externí hodnocení kvality pro cytogenetické hodnocení úrovně chromozomových aberací.

Referenční laboratoře a centra spolupracují s laboratořemi ostatních členských států ES a s výzkumnými pracovišti Evropské komise, např. v rámci Společného výzkumného střediska Evropské Komise (JRC Ispra), skupiny PEMSAC Evropské komise a skupiny kontrolních laboratoří OCCL-EDQM Rady Evropy, které provádějí kontrolu kosmetických přípravků, kontrolu výrobků určených pro styk s potravinami nebo mikrobiologická vyšetření a participují na společných výzkumných úkolech.

K základním činnostem **Oddělení pro bezpečnost speciálních druhů potravin a mikrobiologii PBU a prostředí** patří poskytování služeb v ochraně veřejného zdraví v oblasti chemické a mikrobiologické bezpečnosti potravin, kosmetických přípravků a vnitřního prostředí. Jedná se zejména o hodnocení možného zdravotního rizika pocházejícího z nutričních látek přidávaných do potravin, látek kontaminujících a látek aromatických. Hodnocení zdravotního rizika slouží jako podklad pro činnost úřední kontroly SZPI, a také jako podklad pro Hygienické stanice při posuzování možných nežádoucích účinků doplňků stravy na lidský organismus. Pracoviště provádí rozsáhlou expertizní činnost v oblasti doplňků stravy, potravin pro zvláštní výživu a mikrobiologie PBU a vnitřního prostředí. S tím souvisí i konzultační a poradenská činnost a také činnost vzdělávací, publikační a tvorba souvisejících předpisů. Pracoviště úzce spolupracuje s Ministerstvem zdravotnictví a dalšími zainteresovanými orgány v oblasti nových psychomodulačních látek. Podílí se na vytváření předpisů k těmto látkám a hodnocení zdravotních rizik.

Součástí pracoviště je **Národní referenční laboratoř pro aditiva v potravinách, a dále Národní referenční laboratoř pro mikrobiologii PBU, doplňků stravy a prostředí**. Obě laboratoře pracují v systému akreditace a účastní se každoročně mezinárodních porovnávacích zkoušek a/nebo mezilaboratorních srovnání v rámci ČR. **Laboratoř pro aditiva v potravinách** vyvíjí nové metodiky na stanovení účinných látek doplňků stravy, a také možných kontaminujících látek využitelných v rámci státního dozoru. V tomto roce pracoviště rozšířilo metody pro stanovení kontaminujících látek i pro látky psychomodulační. Pracoviště doplňuje a udržuje databázi notifikovaných doplňků stravy, která uvádí složení a podmínky použití doplňků stravy. Pracoviště spolupracuje s orgány státní kontroly (SZPI), pro které provádí zkoušky v rámci státního dozoru. Dále pracoviště provádí pro SZPI hodnocení zdravotního rizika kontaminujících látek i účinných látek včetně nových psychotropních látek přítomných v doplňcích stravy a v dalších speciálních druzích potravin.

Činnost **mikrobiologické laboratoře** je prioritně zaměřena na identifikaci a hodnocení zdravotních rizik z hlediska možné mikrobiologické kontaminace kosmetických přípravků a hodnocení účinnosti konzervace těchto výrobků tzv. zátěžovými testy podle platné evropské legislativy. Laboratoř spolupracuje s Úřadem pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ) a aktivně se zapojuje do posuzování návrhů ISO norem v oblasti mikrobiologie kosmetických přípravků. Laboratoř rovněž testuje mikrobiologickou kvalitu doplňků stravy a bezpečnost psychomodulačních látek z hlediska mikrobiologického dle Vyhlášky č. 448/2025 Sb. o psychomodulačních látkách. K tomuto účelu byly vypracovány čtyři nové standardní operační postupy (SOP), vyzkoušeny na několika reálných vzorcích kratomu, schváleny ČIA a zařazeny mezi akreditované metody. Laboratoř testuje rovněž antimikrobiální vlastnosti povrchů materiálů (neporézní povrchy a textilní materiály) a kosmetických přípravků, a také provádí měření koncentrace mikroorganismů ve vnitřním ovzduší budov včetně zdravotnických zařízení a tzv. čistých prostor.

V rámci **Oddělení alternativních toxikologických metod** bylo ustaveno kontaktní místo pro poskytování poradenství ohledně právní závažnosti a vhodnosti alternativních přístupů navrhovaných k validaci dle Směrnice č. 2010/63/EU, které je součástí sítě PARERE Evropské komise (Preliminary Assessment of Regulatory Relevance). Posláním oddělení je kontinuálně monitorovat vývoj nových metod bez použití zvířat, ve spolupráci s NRL pro

experimentální imunotoxikologii validovat a zavádět tyto metody do praxe s cílem využití ve vědecké i expertizní činnosti a poskytovat poradenství a výcvik v těchto metodách.

V roce 2025 pokračovala studie potenciálu sensibilizace zdravotnických prostředků, kombinující výsledky *in vitro* testů (LuSens, OECD TG 442D, a h-CLAT, OECD TG 442E), *in chemico* testu (DPRA, Direct peptide reactivity assay dle OECD TG 442C) a *in vivo* pokusu (LLNA na myších, OECD TG 442A) pro vyhodnocení shody jednotlivých metod s cílem budoucího nahrazení pokusů na zvířatech metodami bez nutnosti jejich použití. Tyto metody byly standardizovány a jsou nabízeny pro komerční využití v rámci SZÚ pro testování sensibilizace chemických látek. Pokračuje studie zaměřená na optimalizaci těchto metod pro testování zdravotnických prostředků a jejich extraktů, výsledky byly publikovány (Svobodová et al., 2026).

Byla zhodnocena reprodukovatelnost metody h-CLAT. Testovací systém (buněčná linie THP-1) se stala hůře komerčně dostupnou v odpovídající kvalitě. Vzhledem k aktualizaci směrnice OECD TG 442E byla porovnána nákladnost metod h-CLAT a nově validované metody U-SENSTM, zařazené do programu OECD TG, v roce 2025 započal proces implementace této metody U-SENSTM.

Výzkum v oblasti vývoje a validace alternativních toxikologických metod nadále pokračoval v rámci dvou projektů institucionální podpory, zaměřených na rozšíření baterie testů *in vitro* pro hodnocení potenciálu narušení endokrinní signalizace a testování sensibilizace se zaměřením na respirační systém. V roce 2025 proběhla dlouhodobá studie na modelu lidského respiračního traktu MucilAir (Epithelix), kdy po aplikaci 10 standardních látek byla zjišťována životnost pomocí transepiteliální resistence (TEER test), sekrece LDH a obsahu vybraných cytokinů v mediu. Byla zahájena práce na přehledovém článku o nejnovějších postupech bez použití zvířat při testování inhalační toxicity, se zvláštním důrazem na pracovní prostředí, chemické směsi, spotřební výrobky a relevanci pro člověka.

Pracovníci oddělení se aktivně podíleli na činnosti Ústřední komise na ochranu zvířat, Výboru pro ochranu zvířat používaných pro vědecké účely a spolupracovali při schvalování projektů pokusů v rámci rezortní komise MZ. Laboratoř genetické toxikologie prováděla rozsáhlé biologické monitorování u osob profesionálně exponovaných mutagením a karcinogenním látkám metodou cytogenetické analýzy jako biologického expozičního testu, umožňujícího kvalitativní a kvantitativní detekci chromozómových abnormalit v lidských somatických buňkách *in vitro*.

V roce 2025 se **NRL pro experimentální imunotoxikologii** zapojila do nové odborné společnosti Society for the Advancement of AOPs (SAAOP), jejímž účelem je výzkum definovaných dráh škodlivého účinku (adverse outcome pathways, AOPs). Za účelem publikování výsledků projektu disrupce thyroidní dráhy NRL zpracovala dle požadavků Referenční laboratoře EU pro alternativy k testování na zvířatech EURL-ECVAM dosažená data ze zadané metody (1b) do závěrečných zpráv a standardních operačních postupů a interpretovala výsledky. Se souhlasem EURL-ECVAM byla zpracována publikace v impaktovaném časopise *Toxicology in Vitro*, obsahující doporučení pro další technologický postup (Dvořáková et al., 2026). Dokumentace a výsledky byly přijaty EURL-ECVAM a publikovány v nové databázi Evropské komise pro validaci metod TSAR na stránkách Vědeckého výzkumného střediska Evropské komise JRC. Pokračovaly práce na zavádění metody OECD TG 456 (zkouška steroidogeneze pro detekci narušení androgenní signalizace). Vedoucí NRL byla nominována Národním koordinátorem OECD pro program Test Guidelines (zkušebních směrnic pro země OECD).

Koncem roku 2025 se NRL přihlásila k aktivitě ERA s názvem: „*Urychlení zavádění metod nového přístupu (NAMs) za účelem pokroku v biomedicinském výzkumu a testování*“

léčivých přípravků a zdravotnických prostředků“ v rámci Politické agendy Evropského výzkumného prostoru ERA, která určuje priority ve výzkumu a vývoji mezi členskými státy EU a Evropskou komisí. NRL se v roce 2025 průběžně zapojovala do vědeckých projektů v rámci CTZB, soustředila se na udržování a posilování spolupráce s odbornými pracovišti v ČR pro oblast toxikologie, jako je RECETOX, SÚKL a odbornými společnostmi EUSAAT (Evropská společnost pro alternativy k testování na zvířatech) a ESTIV (Evropská společnost pro in vitro toxikologii).

3R Centrum ČR se sídlem v SZÚ, zahrnující pracovníky Oddělení alternativních toxikologických metod a NRL pro experimentální imunotoxikologii, se zapojilo do konsorcia dalších evropských 3R center s cílem vybudovat celoevropskou síť a webové stránky poskytující informace o metodách bez použití zvířat. V roce 2025 pokračovaly dva projekty COST (European Cooperation in Science and Technology) s mezinárodní účastí, a to COST NETSKINMODELS a COST IMPROVE. Cílem akce COST NETSKINMODELS je vývoj a validace sofistikovaných modelů kůže, harmonizace a rozšíření vědeckotechnického poznání na území Evropy a výchova nové generace vědeckých pracovníků pro dlouhodobou propagaci a kontinuální vývoj modelů kůže. Hlavním cílem akce COST IMPROVE je vytvořit síť, která bude pracovat na zdokonalování, harmonizaci a propagaci konceptů, dat a dokumentů z oblasti 3R s cílem zvýšit kvalitu biomedicínské vědy. V rámci COST IMPROVE se 3R Centrum ČR stalo členem mezinárodní sítě 3R center EU3Rnet - <https://eu3rnet.org/>. Bylo připraveno Memorandum of Understanding (MOU), ve kterém členové sítě definovali společné hlavní cíle, např. vytvořit kolektivní hlas, realizovat společné projekty, informovat regulační orgány, přispívat k tvorbě a změnám politik podporujících 3R v různých zemích.

Oddělení toxikogenomiky se dlouhodobě zabývá odbornou a výzkumnou činností v oblasti preventivní a personalizované medicíny. Oddělení provádí specializovaný základní a translační výzkum se zaměřením na odhalování mechanismů chemické karcinogeneze a tumorigeneze, kde se předpokládá vliv pracovního a životního prostředí. Dále se zabývá screeningem genetické dispozice, hledáním molekulárních prediktorů nádorové rezistence a vývojem experimentální léčby rezistentních nádorů. Na oddělení jsou k těmto účelům využívány tzv. omics metody, např. genomika, epigenomika, transkriptomika, proteomika a metabolomika. Je prováděn vývoj bioinformatických postupů ke zpracování komplexních dat a jejich interpretaci pro preventivní a diagnostická opatření vedoucí k širšímu využití toxikogenomiky ve veřejném zdraví, zejména v oblasti prevence, prognózy a terapie nádorových onemocnění. Pracoviště má povolení pro práci s geneticky modifikovanými organismy první kategorie. V rámci výzkumné činnosti bylo v roce 2025 řešeno 6 standardních grantových projektů včetně jednoho mezinárodního a dvou projektů studentských. Na pracovišti jsou pravidelně školeni studenti bakalářských, magisterských i doktorských programů přírodovědecké i lékařských fakult Univerzity Karlovy. Členové laboratoře spolupracují s klinickými i akademickými pracovníky z řady univerzit a fakultních nemocnic i ústavů AV a s řadou špičkových zahraničních pracovišť v biomedicínském výzkumu.

Oddělení pro chemickou bezpečnost výrobků se dlouhodobě zabývá hodnocením zdravotních rizik chemických látek ve výrobcích a vývojem analytických metod. V roce 2025 se pokračovalo v systematickém rozvoji analytických kapacit v návaznosti na aktuální požadavky evropské legislativy v oblasti bezpečnosti výrobků a ochrany veřejného zdraví. Významným krokem bylo rozšíření metody pro analýzu aditiv v plastových výrobcích dle Nařízení Komise (EU) č. 10/2011 o celkem 13 nových látek a jednu matici vzorků. Současně byla akreditována metoda pro stanovení bisfenolů v plastových materiálech v souladu s požadavky Nařízení (EU) č. 10/2011 a Nařízení (EU) 2024/3190, reflektující zpřísnující se regulaci těchto látek. V oblasti kosmetických přípravků byla úspěšně validována rozšířená metoda pro stanovení celkem 57 alergenních látek dle Nařízení Komise (EU) 2023/1545. Tím

došlo k posílení kontrolní kapacity laboratoře v oblasti senzibilizujících látek. Pracoviště dále začalo využívat nový FT-IR spektrometr v kombinaci s Ramanovým FT-modulem, který rozšířil možnosti identifikace složení nových materiálů. V roce 2025 pracoviště vyšetřilo cca 500 výrobků, z toho počtu bylo několik desítek výrobků v rámci státního zdravotního dozoru. Tato činnost zahrnovala jak laboratorní analýzy odebraných vzorků, tak odbornou podporu kontrolním orgánům při interpretaci výsledků. Rozšiřováním zkušebních metod a vyšetřováním výrobků pracoviště přispívá k ochraně veřejného zdraví před chemickými riziky.

NRC pro emise ze stavebních výrobků se podílelo na expertizní činnosti spočívající v měření emisí stavebních výrobků, vyhodnocení změřených dat, zpracování odběrových a zkušebních protokolů, expertizních posudků a osvědčení. V únoru 2025 skončila platnost vyhlášky č. 6/2003 Sb., podle které byly posuzovány v ČR úrovně emisí ze stavebních výrobků. Ke stejnému datu začala platit nová vyhláška č. 43/2025 Sb. Jejím požadavkům začali příslušní pracovníci NRC přizpůsobovat měřicí postupy.

NRL pro materiály určené pro styk s potravinami a pro výrobky pro děti do 3 let je jako CZ-NRL-FCM součástí evropské sítě NRL členských států EU, které spolupracují pod metodickým vedením EURL-FCM (JRC Ispra, Itálie). NRL se v roce 2024 podílela na práci EU sítě a mimo jiné se pravidelně zúčastňovala i mezilaboratorních porovnání a validačních studií. V roce 2025 se aktivně zapojila do činnosti Pracovní skupiny Task Force on multianatite methods za účelem vývoje moderních multikomponentních metod. Svou činnost v EU síti vykonává v souladu s ustanovením článků 34 a 100 Nařízení EP a Rady (EU) č. 2017/625. V roce 2025 nadále zajišťovala implementaci požadavků rámcového Nařízení komise (EU) č. 1935/2004 o materiálech a předmětech určených pro styk s potravinami včetně všech k němu vydaných specifických nařízení, směrnic, rozhodnutí a doporučení. V roce 2025 se vedoucí NRL účastnila jako přizvaný expert na státním zdravotním dozoru v 5 krajích ČR při kontrolách souladu dokumentace a správné výrobní praxe podle u výrobců recyklovaných plastů v souladu s nařízením 2022/1616 pro účely hlášení stavu recyklace do Registru EU. Současně na základě získaných poznatků o potřebách hygieniků jsou připravovány ve spolupráci s MZ ČR metodické návody a kontrolní listy s návody, jak správně kontrolovat povinné Prohlášení o shodě na FCM.

Vedoucí NRL jako nominovaný expert za ČR se v roce 2025 účastnila pěti zasedání Working Group on Food Contact Materials of the Toxicological Safety Section of the SC-PAFF, dále jednoho online zasedání Expert Group on Toy Safety a jednoho zasedání sub-Group on Chemicals in Toys Evropské komise na konci roku 2025. V rámci Pracovní skupiny Food Ingredients and Packaging (FIP)-Scientific network for the cooperation and harmonization of risk assessment of Food Contact Materials (FCM) se v roce 2025 konalo jedno plenární zasedání Evropského úřadu pro bezpečnost potravin (EFSA) pro hodnocení zdravotních rizik z materiálů pro styk s potravinami. Také v roce 2025 NRL plnilo funkci nominovaného kontaktního místa pro spolupráci s EFSA pro oblast autorizace chemických látek a recyklačních procesů v oblasti plastů určených pro styk s potravinami.

NRL je konzultačním místem pro státní správu, jednotlivé podnikatele i podnikatelská sdružení a asociace, organizace na ochranu spotřebitelů i spotřebitelskou veřejnost k preventivním postupům a opatřením ochrany zdraví z pohledu materiálů přicházejících do styku s potravinami. NRL se aktivně podílí na vývoji kritérií a na hodnocení rizik alternativních materiálů jako náhrad plastů, případně využití recyklovaných plastů, papíru či dalších materiálů v rámci nové Evropské strategie pro plasty a nakládání s odpady v rámci strategie oběhového hospodářství. Vedoucí NRL je také členem pracovní skupiny Cirkulární Česko 2040 při MŽP v rámci implementace této strategie přechodu na oběhové hospodářství na národní úrovni. Vedoucí NRL se aktivně účastnila řady konferencí, seminářů a vzdělávacích akcí, kde vystupovala s tématy týkající se bezpečnosti FCM a výrobků pro děti.

Vzhledem k tomu, že NRL je i garantem za hodnocení rizik pro děti z expozice chemickým látkám, pracoviště se podílelo ve spolupráci s ÚNMZ/MPO na procesu tvorby a zejména připomínkování požadavků a limitů nového nařízení EP a Rady (EU) o bezpečnosti hraček, které nahradí dosud platnou směrnici 2009/48/ES a v níž budou výrazně zpřísněna pravidla ochrany dětí před nebezpečnými chemickými látkami. Také v roce 2025 NRL v rámci státního zdravotního dozoru orgánů ochrany veřejného zdraví prováděla náročná laboratorní vyšetření, zejména s využitím validovaných chemických metod.

Oddělení biomedicíny provádělo široké spektrum chemických a biologických analýz včetně stanovení lokální kožní snášenlivosti/dráždivosti ve skupinách dobrovolníků ke stanovení bezpečnosti a funkce u výrobků určených spotřebitelům, jako jsou kosmetické přípravky, hračky, výrobky pro děti do 3 let, zdravotnické prostředky, chemické látky a přípravky a další spotřební výrobky. **NRC pro kosmetiku** v roce 2025 poskytovalo metodické vedení při přípravě státního zdravotního dozoru v oblasti kosmetických přípravků. NRC se podílelo na harmonizaci legislativy, odborných korekturách předpisů a doporučení v oblasti kosmetických přípravků včetně účasti na on-line schůzkách pracovních skupin a Stálého výboru pro kosmetické přípravky Evropské komise. NRC pro kosmetiku rovněž zajišťovalo odbornou spolupráci s Radou Evropy, konkrétně Výborem expertů pro kosmetické přípravky a Pracovní skupinou pro kontrolní laboratoře.

Oddělení welfare pokusných zvířat je specializované pracoviště, které pro SZÚ a externí subjekty (AV ČR, 1. LF UK, 3. LF UK, FN Motol, FN Královské Vinohrady, UOCHB a další) zajišťuje odborné služby a zázemí pro výzkumnou a referenční činnost v oblasti chovu a využívání pokusných zvířat. Jedná se o referenční akreditované uživatelské a chovné zařízení pokusných zvířat, zahrnující konvenční chovy pokusných zvířat i chovy v kvalitě SPF (Specific Pathogen Free) umožňující práci v biologickém riziku kat. II a nakládání s GMO kat. I a II. V zařízení se provádí výzkum v oboru ortopedických, onkologických a kardiovaskulárních onemocnění. Prováděné toxikologické zkoušky slouží jako podklad pro vyhodnocení bezpečnosti zdravotnických prostředků a chemických látek. V roce 2025 pracoviště disponovalo 25 platnými Projekty pokusů (PP), které získaly příznivé hodnocení Ministerstva zdravotnictví dle zákona č. 246/1992 Sb. Oddělení welfare pokusných zvířat zajišťovalo dohled nad dodržováním legislativních požadavků, optimalizaci experimentálních postupů a podporu principů 3R (Replacement, Reduction, Refinement) u těchto PP. V roce 2025 pokračovala spolupráce s FNKV a 3. LF UK a SZÚ. Na základě této spolupráce byla vybavena laboratoř pro práci s většími laboratorními zvířaty a byl zaveden a standardizován model resuscitace při zástavě srdce u animálního modelu prasete domácího. Tento model rozšiřuje experimentální infrastrukturu pracoviště a vytváří podmínky pro realizaci dalších projektů v oblasti intenzivní medicíny, metabolických poruch a kardiovaskulárního výzkumu. V rámci uživatelského zařízení byly realizovány experimentální práce a projekty Oddělení toxikogenomiky v oblasti onkologického výzkumu zaměřenou na problematiku léčby nádorů prsu, ovaríí a pankreatu. Experimentální činnost zahrnovala zejména *in vivo* ověřování terapeutické účinnosti a bezpečnosti nové generace taxanů.

Národní referenční laboratoř pro ochranu laboratorních zvířat se zaměřuje na předávání nových vědeckých poznatků a informací experimentátorům a pracovníkům manipulujícím se zvířaty v oblasti chovu a využití laboratorních zvířat, zavádění nových alternativních metod k experimentům na zvířatech a zkvalitnění welfare pokusných zvířat. Dále provádí poradenství, kontrolu a archivaci Projektů pokusů realizovaných v rezortu Ministerstva zdravotnictví, zda je pokus prováděný na pokusném zvířeti odůvodněný z vědeckého nebo vzdělávacího hlediska nebo je vyžadován právními předpisy a je v souladu s požadavky 3R.

3.4.3 Programové priority v roce 2025

- Odborná a posudková činnost pro MZ a další orgány státní správy
- Referenční a normotvorná činnost podle pověření a požadavků MZ
- Pre i postgraduální výuka a metodické vedení pracovníků OOVZ
- Vzdělávací a publikační činnost pro odbornou a laickou veřejnost
- Výzkumná činnost v oblasti základního a aplikovaného výzkumu

3.4.4 Projekty řešené v roce 2025

- AZV č. NW24-09-00505: Molekulární klasifikace ve vztahu k prevenci rekurence karcinomu endometria a life-style faktorům
- AZV č. NW25-03-00150: Biokompatibilní nanoléčiva s optimalizovanou farmakokinetikou pro moderní léčbu pankreatických nádorů
- GA ČR č. 23-05609S: Vysvětlení metastatického potenciálu kolorektálního karcinomu pomocí celoexomového sekvenování a profilů imunitních buněk a telomer
- MŠMT č. LUAUS 23164: Cílené taxanové deriváty jako potenciální terapeutická možnost v léčbě rezistentních a vysoce agresivních forem nádorů
- AZV č. NU22-08-00281: Multiomický přístup k vývoji biomarkerů predikce rezistence karcinomu prsu
- AZV č. NU22-08-00186: Využití integromiky pro predikci léčebné odpovědi a cílů u karcinomu ovaria
- COST CA21108 - NETSKINMODELS: European Network for Skin Engineering and Modeling
- COST CA21139 - IMPROVE: 3Rs Concepts to Improve the Quality of Biomedical Science
- Řasové louky: bioremediační technologie pro ekologickou obnovu vodních biotopů
- TAČR FW 12010109: Inovativní fotoiniciátory pro kationtové polymerace

3.4.5 Významné výsledky práce

Příprava podkladů pro národní zdravotní politiku

- Příprava odborných podkladů pro harmonizaci legislativy ČR v oblasti předmětů běžného užívání a alternativních toxikologických metod
- Odborná stanoviska k tradičním i novým složkám speciálních druhů potravin sloužící jako podklad pro správní řízení úřední kontroly
- Vytváření podkladů pro intervenční programy a kampaně stanovené Evropskou komisí u PBU a dalších výrobků, odborné a metodické zázemí pro rutinní a cílený dozor OOVZ
- Zastupování ČR v orgánech Evropské komise a Rady Evropy, účast v odborných výborech a pracovních skupinách
- Odborná stanoviska, laboratorní zkoušky a posudková činnost jako podklad pro činnost MZ, OOVZ a další orgány státní správy v oblasti PBU a dalších spotřebních výrobků

- Posudky k žádostem o nakládání s GMO z hlediska ochrany zdraví při práci
- Posudky k projektům pokusů pro Odbornou komisi MZ (REKOZ) v oblasti ochrany laboratorních zvířat sloužící jako podklad pro schvalování projektů pokusů

Metodická a referenční činnost v ochraně a podpoře zdraví

- Normotvorná činnost v rámci CEN, ISO, OECD, EURL-ECVAM, zastupování ČR v normotvorných pracovních skupinách, účast v mezinárodních porovnávacích laboratorních zkouškách u kosmetických přípravků a alternativních toxikologických metod zkoušení
- Vývoj, validace a implementace závazných chemických, mikrobiologických a toxikologických metod zkoušení pro ČR u PBU, chemických látek a přípravků a speciálních druhů potravin
- Metodické vedení OOVZ – metodiků pro PBU (kosmetické přípravky, výrobky pro děti do 3 let, výrobky bez specifické regulace, požadavky na bezpečnost výrobků v zařízeních péče o tělo)
- Metodický servis pro ZÚ u PBU a potravin
- Činnost Národní referenční laboratoře pro experimentální imunotoxikologii se zaměřením na implementaci a rutinní vyžívání metod *in vitro* k predikci lokální a systémové toxicity u látek a materiálů přicházejících do styku s lidským organismem prostřednictvím kůže nebo sliznic, včetně nanomateriálů
- Činnost Národního referenčního centra pro kosmetiku se zaměřením na implementaci a validaci klinických metod a metod *in vitro* na stanovení potenciálu dráždivosti, sensibilizace, fotoprotekce, genotoxicity, endokrinní disrupce a systémové toxicity u látek a výrobků určených spotřebiteli v souvislosti se zákazem zkoušek na zvířatech u kosmetických látek a výrobků
- Laboratorní vyšetření související s ochranou laboratorních zvířat a činnost rezortní Národní referenční laboratoře pro laboratorní zvířata, rutinní provádění histologických, parazitologických a bakteriologických vyšetření, posuzování projektů pokusů pro rezortní komisi MZ, řešení expertiz pro výzkum onkologických onemocnění a dalších chorob
- Posudky k žádostem o nakládání s GMO z hlediska ochrany zdraví při práci

Monitorování a výzkum vztahů životních podmínek a zdraví

- Monitorování vybraných faktorů životního prostředí (genotoxicita a mutagenita chemických látek používaných v PBU nebo zdravotnických prostředcích)
- Monitorování zdravotního stavu obyvatelstva (cytogenetická analýza)
- Cytogenetická vyšetření u pracovníků v expozici cytostatik a dalších genotoxických látek
- Pracovníci Oddělení pro chemickou bezpečnost výrobků prováděli analýzy vzorků biologického materiálu pro účely „Systému monitoring zdraví a životní prostředí na přítomnost a obsah vysoce toxických perzistentních organických látek.“

Vzdělávání a výchova odborné a laické veřejnosti

- Poskytování poradenství ohledně právní závažnosti a vhodnosti alternativních toxikologických metod dle Směrnice 2010/63/EU a zákona č. 246/1992 Sb., včetně praktické demonstrace metod v souladu s pokyny EURL-ECVAM, JRC
- Semináře hodnocení rizik u PBU pro OOVZ organizované NCONZO
- Vzdelávání pracovníků ve zdravotnictví, rekvalifikační a specializační kurzy organizované NCONZO v oblasti PBU
- Semináře Kosmetologické společnosti (odborná společnost výrobců a dovozců kosmetických přípravků)
- Semináře PROKOS (profesní sdružení výrobců a dovozců kosmetických přípravků a jejich ingrediencí)
- Přednášky pro PřF UK, 1. LF UK, LF Plzeň UK, AV ČR, VŠCHT a ČVUT v Praze
- PragueONCO 2025, Praha
- Konference FELASA, Atény, Řecko
- Konference SVLZ (Společnost pro vědu o laboratorních zvířatech), Tábor
- Mezinárodní konference analytické cytometrie, Mikulov
- Mezinárodní kosmetologická konference, Piešťany, Slovensko
- 40. Teisingerův den průmyslové toxikologie, Praha
- Postgraduální výchova v ochraně a podpoře zdraví (akreditovaný program SZÚ) a členství v oborových radách doktorského studia oborů Biomedicíny – OR1 – Molekulární a buněčná biologie, genetika a virologie, OR10 – Farmakologie a toxikologie a OR18 – Preventivní medicína
- Pořádání pokročilého praktika II: MC250C08 ve spolupráci s PřF UK
- Členství v oborové radě Experimentální chirurgie LF Plzeň UK
- Členství v Komisi pro státní doktorské zkoušky a obhajoby dizertačních prací při PřF UK v oborové radě Biochemie
- Členství v Koordinační radě Doktorských studijních programů v biomedicině
- Praktické vzdělávání atestantů v oboru Vyšetřovací metody v ochraně a podpoře veřejného zdraví: Provedení optimalizace analytických podmínek u vybrané metody, validace a verifikace chemické analytické metody
- Praktické vzdělávání atestantů v oboru Vyšetřovací metody v ochraně a podpoře veřejného zdraví: Provedení migračních testů a stanovení chemických ukazatelů zdravotní nezávadnosti předmětů běžného užívání – materiálů přicházejících do styku s potravinami
- Vzdelávání pracovníků ve zdravotnictví – AKK Vybrané laboratorní metody, Biomedicinský modul: Mikrobiologické vyšetřování potravin a PBU při ochraně veřejného zdraví
- Odborné praxe studentů středních a vysokých škol chemického a biologického zaměření
- Ve spolupráci s Asociací pro speciální druhy potravin a Institutem Profesní výchovy při MZe organizace seminářů pro výrobce potravin
- Stanoviska pro Státní zemědělskou a potravinářskou inspekci uplatňovaná při úřední kontrole potravin

- Symposia o nových směrech výroby a hodnocení potravin
- Konference Výživa a zdraví

Jiné činnosti hodné zřetele

- Oponentní činnost (Peer Review) pro mezinárodní orgány (Evropská komise, EURL-ECVAM), národní a mezinárodní grantové agentury, pro diplomové i doktorské práce a články do odborných impaktovaných časopisů (Peer Review)
- Členství v PARERE (Preliminary Assessment of Regulatory Relevance) při EURL-ECVAM
- Nominace a činnost národní koordinátorky OECD pro program testovacích metod, zastupující Českou republiku v OECD v rámci Working Group of National Coordinators of the Test Guidelines Programme (WNT) v mnoha kategoriích toxicity
- Expertní činnost v OECD – Expert Group: Skin/Eye Irritation/Phototoxicity, Skin Sensitisation, Endocrine Disruption, OECD Advisory Group on Emerging Science in Chemicals Assessment (ESCA), OECD Expert Group on the OECD Harmonised Templates
- Expertní činnost v OECD v odborné skupině (Q)SAR Application Toolbox Management Group při vývoji softwarové aplikace pro vyhledávání údajů o toxických a ekotoxikologických vlastnostech chemických látek
- Konzultace poskytované pracovníkům MZ, KHS a ZÚ v oblasti laboratorních zkoušek a hodnocení zdravotních rizik u PBU
- Working group for flavoring – člen pracovní skupiny
- General Assembly of the EUSAAT (European Society for Alternatives to Animal Testing)
- General Assembly of the ESTIV (European Society for Toxicology In Vitro)
- the EU Network of National Reference Laboratories for Food Contact Materials under Regulation (EC) No. 882/2004 on official feed and food controls
- Working Group of European Council for Food Safety (Section of FCM)
- Working Group on Food Contact Materials and Articles of the European Commission
- Working Group on Safety of Toys of the European Commission (Chemical Risk)
- Working Group and Standing Committee on Cosmetic Products
- Working Sub-group on Claims
- Working Sub-group on Borderline Products
- Working Sub-group on Nanomaterials in Cosmetics
- Členství v mezinárodním konsorciu pro výzkum onemocnění slinivky břišní (PANcreatic Disease ReseArch - PANDoRA)
- Členství v mezinárodním konsorciu pro výzkum kolorektálního karcinomu (Identifying Biomarkers Through Translational Research for Prevention and Stratification of Colorectal Cancer – TRANSCOLONCAN)
- Členství v mezinárodním konsorciu pro výzkum karcinomu slinivky břišní Identification of biological markers for prevention and translational medicine in pancreatic cancer (TRANSPAN)

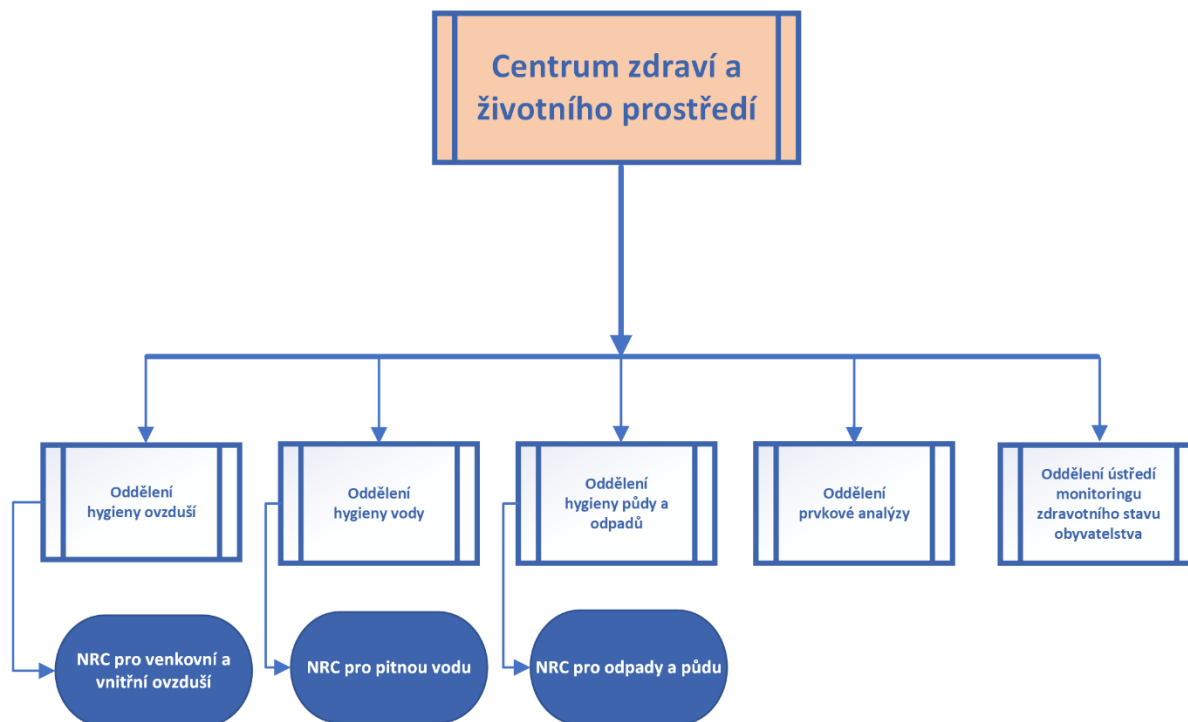
- Členství v mezinárodním konsorciu pro výzkum lékové resistance nádorových onemocnění (New diagnostic and therapeutic tools against multidrug resistant tumors – STRATAGEM)
- Členství v mezinárodním konsorciu pro výzkum oxysterolů (ENOR)
- Platform of European Market Surveillance for Cosmetics (PEMSAC)
- Working Group of CEN for Food Contact Packaging
- Členství a činnost expertů v odborných společnostech ESTIV (Evropská společnost pro toxikologii in vitro), EUSAAT (Evropská společnost pro alternativy k testům na zvířatech), ÚKOZ (Ústřední komise na ochranu zvířat), Kosmetologická společnost ČR, PROKOS (Asociace výrobců, dovozců a distributorů kosmetických přípravků a jejich surovin), 3R Centrum SZÚ, Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně, Společnost lékařské etiky, Výbor Společnosti pro mutagenezu vnějšího prostředí Československé biologické společnosti, Výbor Xenobiochemické sekce České společnosti pro biochemii a molekulární biologii, UICC (International Union Against Cancer), ISSX (International Society for Study of Xenobiotics), ČSBMB (Česká společnost pro biochemii a molekulární biologii), SVLZ (Společnost pro vědu o laboratorních zvířatech)
- Odborné posouzení a vypracování stanovisek k předkládaným projektům pokusů prováděných na laboratorních zvířatech v rámci REKOZ (Rezortní komise ochrany zvířat Ministerstva zdravotnictví)

3.5 Centrum zdraví a životního prostředí

3.5.1 Organizační struktura Centra zdraví a životního prostředí

Vedoucí Centra: RNDr. Bohumil Kotlík, Ph.D.

Pracovní tým: 44,90 přepočtených pracovních úvazků

3.5.2 Poslání Centra zdraví a životního prostředí

Centrum se zabývá problematikou vlivu životního prostředí na zdraví člověka. Odborná činnost se skládá z:

- systematického sledování a vyhodnocování nových poznatků z oboru hygieny vody (pitné, teplé, užitkové, rekreační a balené), půdy, odpadů, odpadních vod, ovzduší (vnitřního a venkovního) a komunálního hluku
- monitoringu expozice české populace toxickým chemickým látkám ze životního prostředí, včetně lidského biomonitoringu
- výzkumu zaměřeného na prohlubování poznatků o vlivu znečištění prostředí na zdraví, zejména k zpřesňování popisu expozice, pro charakterizaci zdravotních rizik obyvatel ČR chemickým a biologickým faktorům ze životního prostředí
- metodické práce v této oblasti ochrany veřejného zdraví. Na základě získaných znalostí jsou identifikována možná zdravotní rizika pro českou populaci a formulovány odborně zdůvodněné požadavky na kvalitu prostředí, včetně legislativních návrhů
- přípravy odborných stanovisek a metodik hodnocení výskytu škodlivých látek v prostředí a odhadu míry poškození zdraví těmito látkami a posuzování nových postupů a technologií z hlediska vlivu na zdraví (například úpravy pitné vody, materiálů

pro styk s pitnou vodou, hodnocení nebezpečných vlastností odpadů, starých ekologických zátěží)

- f) přípravy podkladů pro národní právní předpisy a implementace normativních i nenormativní aktů Evropské unie a jiných mezinárodních organizací, posuzování pro státní správu a rozhodovací sféru a účast v odborných, meziresortních a mezinárodních pracovních skupinách
- g) zajištění celorepublikového monitoringu odpadních vod jako komplementárního nezávislého a objektivního přístupu ke sledování a testování veřejného zdraví na relevantní patogeny a znečišťující látky vzbuzující obavy

Centrum koordinuje činnost složek Systému monitorování zdravotního stavu obyvatelstva ČR ve vztahu k životnímu prostředí (MZSO) včetně metodického vedení zdravotních ústavů, a zároveň realizuje pět ze sedmi tematických modulů tohoto Systému. Centrum koordinuje celonárodní monitoring odpadních vod na SARS-CoV-2 v rámci Národního systému dozoru nad výskytem SARS-CoV-2 a jeho variant v odpadních vodách.

Součástí Centra je oddělení prvkové analýzy (OPA), které provádí analýzy stopových a toxických prvků ve vzorcích životního a pracovního prostředí, v klinickém a biologickém materiálu pro účely monitorování expozice populace toxickým a stopovým prvkům a v ochraně veřejného zdraví. Pracoviště OPA spolupracuje s ostatními odbornými pracovišti CZŽP i pracovišti dalších center SZÚ. V rámci Centra jsou pravidelně prováděna národní výběrová šetření zdravotního stavu dětské i dospělé populace ČR.

3.5.3 Programové priority v roce 2025

Mezi hlavní programové priority Centra patřilo:

- Pokračování celorepublikového monitoringu odpadních vod na SARS-CoV-2 v rámci Národního systému dozoru nad výskytem mikrobiologických parametrů souvisejících s veřejným zdravím a požadovaných novou Směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/3019 včetně vypracování zprávy pro MZ.
- Spolupráce s MZ na přípravě realizace článku 17 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/3019 ze dne 27. listopadu 2024 o čištění městských odpadních vod.
- Spolupráce s MZ na transpozici nové směrnice 2020/2184 o jakosti vody určené pro lidskou spotřebu, konkrétně v oblasti hodnocení nezávadnosti výrobků a materiálů ve styku s vodou.
- Bylo zahájeno reportování kvality pitné vody pro Evropskou komisi za rok 2023 v novém formátu.
- Dokončení novely Vyhlášky č. 6/2003 Sb. nově Vyhláška č. 43/2025 Sb. o stanovení hygienických limitů chemických, fyzikálních a biologických ukazatelů pro vnitřní prostředí pobytových místností některých staveb.
- Zpracování souborných informací o expozici obyvatelstva ČR toxickým chemickým látkám ze životního prostředí a publikování výstupů celého Systému monitorování zdravotního stavu obyvatelstva ve vztahu k životnímu prostředí (MZSO) za rok 2024 určených pro odbornou i laickou veřejnost.

- Realizace celostátního šetření vybraných ukazatelů zdravotního stavu dětské populace Zdraví dětí 2024/2025 ve spolupráci s odbornými společnostmi praktických lékařů pro děti a dorost (v rámci projektu TAČR TQ01000275).
- Realizace harmonizovaného šetření obsahu chemických látek v biologickém materiálu – Studie expozice české dospělé populace chemickým látkám z prostředí, v rámci spolupráce na evropském projektu PARC-Partnership for the Assessment of Risks from Chemicals, operační program HORIZON EUROPE.
- Realizace třetí etapy Studie EHES (European Health Examination Survey; zdravotní vyšetření dospělé populace ve věku 25–64 let) v návaznosti na EHIS (European Health Interview Survey).
- Pokračování spolupráce s MZe na hodnocení školního projektu „Ovoce, zelenina a mléko do škol“.
- Pokračování práce v meziresortní komisi (MZ a MŽP) zajišťující optimalizaci a obnovu sítě stanic pro měření kvality ovzduší v ČR ve vazbě na odhad reálných expozičních úrovní. Spolupráce při provozu sítě stanic CS-MON v majetku ZÚ se sídlem v Ústí n/Labem. Metodické vedení i v oblasti druhé sítě CS-MON provozované ZÚ se sídlem v Ostravě.
- Pokračování spolupráce na projektu ARAMIS („Integrovaný systém výzkumu, hodnocení a kontroly kvality ovzduší“) řešeném ČHMÚ v rámci Programu aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací v oblasti životního prostředí „Prostředí pro život“ a financovaném TAČR.
- Práce v expertní skupině MZ pro azbest (aktualizace NAP, implementace novely ES 2023/2668).
- Spolupráce s oddělením „DDD“ a Národní referenční laboratoří pro dezinfekci a sterilizaci Centra epidemiologie a mikrobiologie v oblasti posuzování nových technologií pro sanitaci vnitřního (komunálního) prostředí. Jejich součástí je osvětová a přednášková činnost.
- Spolupráce s Centrem HPPL, Oddělením pracovního lékařství, v oblasti expozice respirabilním azbestovým a ostatním minerálním vláknům a nanobezpečnosti.
- Pokračování práce v meziresortní komisi (MZ a MŽP) pro stanovení kritérií pro stavební a demoliční odpady z hlediska jejich recyklace a využití.
- Pokračování práce v meziresortní komisi (TK ÚNMZ) pro stavební výrobky při projednání Rámcové pozice ČR k návrhu nového nařízení o stavebních výrobcích (CPR).
- Pokračování v práci v meziresortní pracovní skupině k problematice povrchů dětských hřišť a výrobků z recyklovaných materiálů.
- Pokračování v Radě pro odpadové hospodářství MŽP
- Začátek řešení mezinárodního projektu CE0200763 UrbanBlueHeath (Joint central European actions for improving quality of urban bathing waters).
- Zajištění a postupné rozšiřování systému zajištění kvality v rámci akreditace ČIA dvou subjektů v SZÚ: zkušební laboratoř „Centrum laboratorních činností“ (v roce 2025 pravidelná dozorová návštěva) a poskytovatel zkoušení způsobilosti „Expertní skupina pro zkoušení způsobilosti“ (reakreditace podle normy ČSN EN ISO/IEC 17043:2023).
- Budování laboratorních kapacit na Oddělení hygieny vody pro stanovení mikroplastů v pitné vodě.
- Rozšíření laboratorních kapacit na Oddělení hygieny půdy a odpadů pro analýzy odpadních vod pomocí PCR.

3.5.4 Projekty řešené v roce 2025

V rámci Centra byly opět řešeny výzkumné úkoly z institucionální podpory výzkumu, např. šetření (suspektních) epidemií cercariové dermatitidy (vyšetřeno 6 lokalit) nebo místní šetření původu kontaminace pitné vody látkami PFAS (2 lokality), metoda pro stanovení fenolu a kresolů ve vnitřním ovzduší, identifikace a minimalizace zdravotních rizik při implementaci oběhového hospodářství v ČR včetně hodnocení zdravotních rizik recyklovaných materiálů a ekotoxicity recyklovaných pryží využívaných pro povrchy dětských hřišť, využití kalů z ČOV a biologicky rozložitelných odpadů, zdravotní rizika šedé vody, validace stanovení mikrobiologických parametrů v odpadních vodách metodou PCR, ekotoxicita odpadních vod ze zdravotnických zařízení.

Od května 2024 je NRC pro pitnou vodu řešen v rámci programu Interreg CE mezinárodní projekt CE0200763 UrbanBlueHeath (Joint central European actions for improving quality of urban bathing waters), který je zaměřen na koupání ve městech (Praha je jedno ze tří modelových měst). Do projektu jsou zapojeni také partneři z Maďarska, Polska, Chorvatska a Rakouska. Délka trvání projektu je 30 měsíců. Koncem ledna (28. a 29. 1. 2025) byl v SZÚ uspořádán Transnational workshop (28 účastníků) a Project partner meeting. V rámci projektu byla realizována pilotní akce popsána v dokumentu Pilot test actions and examinations implemented in partner cities – Prague a podíleli se na přípravě Joint Transnational Bathing Water Strategy a Transnational urban bathing water swot analysis. Zásadním výstupem pilotní akce bylo získání dat o vhodnosti koupání v Berounce nad Prahou a ve Vltavě v Praze, při čemž vznikly podklady pro zařazení nového koupacího místa na Vltavě v Praze – Braníku, což bude aktuálně jediné koupací místo v ČR situované na tekoucím úseku řeky. V rámci pilotní akce bylo dále testováno využití nových metod pro hodnocení kvality koupacích vod (družicová dat, fluorometrie, metody pro vybrané patogeny ve vodě a v sedimentech).

V roce 2025 byl ukončen projekt agentury TAČR č. FW06010567 Digitální dvojče technologických celků recyklace vody jako spoluřešitel. V rámci tohoto projektu byl SZÚ spoluautorem zodpovídajícím za řešení mikrobiologického monitoringu a zdravotních rizik recyklovaných odpadních vod z různých technologií. Mezi výstupy projektu patří Ztech „Ověřená technologie FVE s bateriovým úložištěm pro kontejnerové řešení recyklační technologie“, Zpolop „Poloprovozní řešení technologie recyklace komunální odpadní vody“, Fuzit „Užitný vzor na technické řešení: Sestava pro signalizaci znečištění v systémech čištění a/nebo recyklace odpadních vod“, a Fuzit „Užitný vzor: Variantní digitální dvojče recyklační technologie“.

NRC pro hygienu půdy a odpadů řešilo projekt Join Action EU-WISH (Wastewater Integrated Surveillance for Public Health, Projekt: 101140460 — EU-WISH — EU4H-2023-JA-IBA) ve spolupráci s VŠCHT Praha. Na projektu se podílí za SZÚ také NRC pro chřipku a nechřipková respirační virová onemocnění a oddělení biostatistiky.

Pokračovaly práce na projektu ARAMIS („Integrovaný systém výzkumu, hodnocení a kontroly kvality ovzduší“) řešeném ČHMÚ v rámci Programu aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací v oblasti životního prostředí „Prostředí pro život“ a financovaném TAČR.

Na žádost MZ byla provedena pilotní studie sledování mikrobiologické kvality vody (aerosolu) v mlžítkách ve veřejném prostoru a byla zpracována metodika odběru a hodnocení, která bude využita pro úkol hlavního hygienika v roce 2026.

Projekt Nástroje prevence chronických neinfekčních onemocnění: Inovativní postupy a produkty hodnocení zdraví dětí a rizik obezity, TAČR (TQ01000275).

Pokračovala spolupráce na řešení grantového projektu TAČR SS07020018 Řasové louky: bioremedikační technologie pro ekologickou obnovu vodních biotopů.

3.5.5 Významné výsledky práce

Příprava podkladů pro národní zdravotní politiku

Pracovníci Centra na základě dlouhodobého pověření MZ zastupovali ČR v různých expertních orgánech Evropské komise a podíleli se na jejich práci:

- a) Komise a expertní skupina pro jakost vody určené pro lidskou spotřebu
- b) Komise a expertní skupina pro koupací vody
- c) Expertní skupina pro mikrobiologii vody

Centrum zpracovalo každoroční národní zprávu o kvalitě vody ke koupání a poprvé i roční zprávu o kvalitě pitné vody pro EK, dále též koordinovalo a finalizovalo národní zprávu o plnění Protokolu o vodě a zdraví (zpracovává se jednou za 3 roky v souvislosti se zasedáním stran Protokolu).

Odborní pracovníci Centra se podíleli na práci TK ÚNMZ pro stavební výrobky při projednání Rámcové pozice ČR k návrhu nového nařízení o stavebních výrobcích (CPR) a zpracování podkladů pro nové předpisy a strategické doporučení odpadového a oběhového hospodářství České republiky, vypracovávali písemné analýzy a stanoviska pro MZ k návrhům legislativy z hlediska ochrany zdraví, zejména pro legislativu MŽP, MZe a MPO, a účastnili se práce v poradních orgánech MŽP a MPO v zastoupení MZ.

Podíleli se i na zpracování podkladů pro stanoviska MZ k ochraně zdraví z hlediska ochrany zdraví lidí při nakládání s odpady a odpadními vodami pro MZ, MŽP a MPO a pro různé profesní organizace.

Ve spolupráci s Centrem hygieny práce participovalo NRC pro venkovní a vnitřní ovzduší při přípravě transpoziční novely NV č. 361/2007 (problematika azbestu v pracovním prostředí).

Centrum se podílí na naplňování Národního implementačního plánu Stockholmské úmluvy o perzistentních organických polutantech v ČR a naplňování Národního portfolia akcí ČR v oblasti životního prostředí a zdraví.

Odborní pracovníci Centra se podíleli na pokračování Národního systému dozoru nad výskytem mikrobiologických parametrů souvisejících s veřejným zdravím a požadovaných novou Směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/3019 (dříve Systematického dohledu nad virem SARS-CoV-2 a jeho variantami v odpadních vodách v EU).

Byla zpracována a vydána novela Vyhlášky č. 6/2003 Sb. – nově Vyhláška č. 43/2025 Sb. Vyhláška o stanovení hygienických limitů chemických, fyzikálních a biologických ukazatelů pro vnitřní prostředí obytných místností některých staveb.

Metodická a referenční činnost v ochraně a podpoře zdraví

V rámci CZŽP působí tři národní referenční centra. Jejich metodická a referenční činnost byla realizována především zpracováváním odborných stanovisek a posudků, poskytováním písemných konzultací, formou systematického vzdělávání v SZÚ, IPVZ, NCONZO, semináři ČIŽP a krajských úřadů a účastí na seminářích organizovaných jinými subjekty. Všechna pracoviště spolupracují v rámci systému zajištění kvality – CLČ a ESPT.

NRC pro venkovní a vnitřní ovzduší v roce 2025 pokračovalo v rozvoji a aplikaci indikativních metod – low-cost senzorů ve vnitřním prostředí. Laboratoř dále kooperuje s dalšími pracovišti v oblasti měření a hodnocení submikrometrických částic a nanočástic ve venkovním, pracovním a vnitřním prostředí. Laboratorní část zahrnovala analytická stanovení vzorků venkovního ovzduší včetně standardních i nově aplikovaných odběrových postupů (PM₁₀, PM_{2,5}, PM_{1,0}, VOC, PAU). Pracoviště zajišťuje provoz automatické i manuální stanice měření kvality venkovního ovzduší v areálu SZÚ, dále pylový monitoring v Praze a v rámci systému MZSO zpracovává data za Českou republiku. Laboratoř je akreditována ČIA a v oblasti venkovního ovzduší autorizována MŽP. Pracoviště 1 – část Ovzduší (součást ESPT SZÚ) v roce 2025 realizovalo 5 programů zkoušení způsobilosti (PAU, VOC ve venkovním a vnitřním ovzduší, VOC v pracovním ovzduší, Srovnávací měření vybraných ukazatelů kvality ovzduší pomocí automatizovaných systémů a Gravimetrické stanovení definované frakce suspendovaných částic).

V roce 2025 úspěšně proběhla opakovaná akreditace Expertní skupiny pro zkoušení způsobilosti (ESPT); ČIA vyhodnotila systém managementu kvality jako vyhovující požadavkům normy ČSN EN ISO/IEC 17043:2023. Pracovníci NRC spolupracovali s magistrátem hl. m. Prahy, např. v komisi pro přípravu regulačního řádu pro Prahu a na vyhodnocení plánovaných dopravních staveb na kvalitu ovzduší. Na základě požadavku MZ zajišťovalo NRC pro venkovní a vnitřní ovzduší, jako metodické centrum, metodické vedení pracovišť HS. To zahrnovalo oblast vnitřního prostředí, řešení problematiky spojené s potenciální expozicí azbestu ve školách a školských zařízeních a v pracovním prostředí, nanobebezpečnosti a přetrvává problematika řešení sanitační komunity prostředí. S pracovníky CHPPL SZÚ pokračovala spolupráce při přípravě transpoziční novely NV č. 361/2007 Sb.

K dalším činnostem centra patří vypracování odborných stanovisek a podkladů pro MZ, OOV, za ostatní zdravotnická zařízení, konzultační a poradenská činnost v oblasti vnitřního i venkovního ovzduší včetně problematiky azbestu a nanočástic, to patřilo i v roce 2025 k základním činnostem NRC pro venkovní a vnitřní ovzduší. Bylo zpracováno přibližně 100 písemných stanovisek, odborných zpráv, metodik, vyjádření, recenzí (včetně MZ, ČHMÚ, MŽP, KHS a ZÚ). V řádově stovkách osobních, telefonických a e-mailových konzultací a vyjádření jsou zahrnuta i vyjádření pro veřejnoprávní média. Odborní pracovníci vypracovali v roce 2025 celkem 76 expertních a odborných vyjádření k otázkám hygieny ovzduší, která zahrnují i zpracování rozsáhlých datových souborů vzorků vnitřního a venkovního ovzduší.

Dominantní činností **NRC pro pitnou vodu** bylo poskytování odborných stanovisek, vyjádření a konzultací k problematice hygieny a analytiky pitné a rekreační vody a výrobků pro styk s pitnou vodou. Písemných stanovisek (včetně e-mailových), mimo placené expertizy, bylo v roce 2025 asi 190 (z toho 30 pro MZ, 30 pro KHS, 12 pro zahraničí a cca 120 pro ostatní subjekty – v tom není zahrnuto i připomínkování norem, řešerše článků a jiné oponentské posudky), počet osobních a telefonických konzultací byl v řádu tisíců. NRC vypracovalo šest metodických stanovisek pro odbornou veřejnost a pro MZ.

Uspořádáno bylo 76 různých programů zkoušení způsobilosti pro hygienické a vodohospodářské laboratoře zaměřené na chemické, mikrobiologické i hydrobiologické ukazatele pitných a koupacích vod a na jejich vzorkování. Naopak NRC se účastnilo ve dvoukolové mezinárodní validační studii pro návrh normy ISO 9308-4 „Water quality – Enumeration of Escherichia coli and coliform bacteria. Part 4: Membrane filtration method for Escherichia coli in water with high levels of background bacteria.“ V rámci expertizního posuzování zdravotní bezpečnosti výrobků a chemických látek, určených pro styk s pitnou nebo koupací vodou, bylo testováno 60 výrobků.

V rámci expertizní činnosti bylo vyšetřeno 71 vzorků vod, zpracováno 39 posudků na výrobky ve styku s vodou a na úpravu vody, dále bylo zpracováno 7 hodnocení zdravotních rizik za účelem udělení výjimky z kvality pitné vody u veřejného vodovodu a 2 zhodnocení zdravotních rizik na žádost KHS ve věci nálezů léčiv v pitné vodě z veřejných vodovodů.

NRC pro hygienu půdy a odpadů v roce 2025 pokračovalo v přípravě implementací změn v odpadovém hospodářství souvisejících s přechodem na oběhové hospodářství z hlediska možných zdravotních rizik, které s tímto trendem souvisí. NRC poskytovalo odborná stanoviska a vyjádření k problematice infekčních odpadů ze zdravotnických zařízení a k technologiím pro zpracování odpadů, a především poskytovalo konzultace v oblasti ukončení odpadového režimu pro hygienickou službu. Stanovisek, včetně emailových, bylo v roce 2025 více než 280 (z toho např. 50 pro MZ, 40 pro MŽP a MPO cca 90 pro KHS, KÚ, ČIŽP, cca 100 ostatních). Počet osobních a telefonických konzultací byl v řádu stovek až tisíců. Dále byla vypracována stanoviska pro podnikatelskou sféru (cca 100), která se týkala především oblasti nakládání s odpady ze zdravotnické a veterinární péče, výstavby technologií pro využívání odpadů a výrobků z recyklátů a hodnocení zdravotních rizik v rámci EIA.

NRC se podílela na přípravě úkolu HH pro MZ – hygiena dětí a dorostu Venkovní hrací plochy s pryžovým povrchem v MŠ, MŠ/ZŠ.

V rámci metodického vedení byla uveřejněna v AHEM č.1/2025 Metoda hodnocení stavebních výrobků na bázi cementu či vápna se zabudovanými vedlejšími energetickými produkty z hlediska vlivů na zdraví a životní prostředí. Metoda vychází z výsledků projektu č. FW01010195 „Pokročilé výrobní technologie pro strategické využití a skladování vedlejších energetických produktů (VEP)“.

Dále byl zpracován v rámci NRC dvě metodiky zaměřené do oblasti nakládání s odpady ze zdravotní a veterinární péče jde o následující podklady: Metodika pro nakládání s odpady ze zdravotní a veterinární péče. Věstník Ministerstva zdravotnictví ČR č. 22/2025 z 19. prosince 2025 a Pokyny pro nakládání s odpady z vybraných činností ze zdravotní péče ve zdravotnických ambulantních zařízeních, činností epidemiologicky závažných a ve vlastním sociálním prostředí pacienta. Věstník Ministerstva zdravotnictví ČR č. 22/2025 z 19. prosince 2025.

V rámci expertizní činnosti byly provedeny mikrobiologické rozborů kalů z čistíren odpadních vod, kompostů, pískovišť a validace technologií pro hygienizaci kalů, kompostů a úpravy odpadů ze zdravotnických zařízení. Celkem bylo provedeno přes 40 posouzení a v laboratoři bylo zpracováno více než 1600 vzorků, což představuje přibližně 6688 laboratorních rozborů, dále 90 vzorků v rámci výzkumného projektu FW06010567 Digitální dvojče technologických celků recyklace vody pod akronymem DIGITWINS, a dále více než 200 vzorků odpadních vod v rámci Národního systému dozoru nad výskytem SARS-CoV-2 a jeho variant v odpadních vodách. V roce 2025 bylo v NRC posouzeno 30 dekontaminačních zařízení ve zdravotnictví, ústavech sociální péče a domovech seniorů a dekontaminačních firmách.

V rámci institucionální podpory výzkumu pokračovala v roce 2025 Laboratoř hygieny půdy a odpadů průzkum ekotoxikologických vlastností recyklovaných pryžových granulátů a výrobků z nich nabízených na českém trhu. Bylo provedeno 68 ekotoxikologických stanovení na různých typech vodných výluhů.

V roce 2025 pokračoval projekt Národního systému dozoru nad výskytem mikrobiologických parametrů souvisejících s veřejným zdravím a požadovaných novou Směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/3019 (dříve Systematického dohledu nad virem SARS-CoV-2 a jeho variantami v odpadních vodách v EU) a realizaci celonárodního

monitoringu, o kterém byla vypracována samostatná zpráva. Systematický monitoring odpadních vod na SARS-CoV-2 se provádí od února 2023. Slévané 24hodinové vzorky se odebírají 1x týdně na vstupu odpadních vod na ČOV v Plzni, 1x za 14 dní v Brně a v Ostravě. Na ČOV v Praze se odebírají na staré a nové lince vzorky 1x týdně a na ČOV letiště Václava Havla v Ruzyni se odebírají 1x za 2 týdny. Z důvodu povodňové situace v září 2024 došlo z technických důvodu k přerušení vzorkování na ČOV Ostrava, k obnově pravidelného monitoringu došlo po obnovení provozu ČOV v dubnu roku 2025. Nálezy z odpadních vod jsou zveřejňovány na platformě ArcGIS <https://arcg.is/1CDbrj0>.

Pracovníci oddělení se také podíleli na vypracování 25 GMO posudků.

Oddělení prvkové analýzy – hlavní činností oddělení (laboratoře akreditované ČIA) je sledování a analýza stopových a toxických prvků ve vzorcích životního a pracovního prostředí, v klinickém a biologickém materiálu pro účely monitorování expozice populace toxickým a stopovým prvkům a v ochraně veřejného zdraví pro potřeby CZŽP i dalších center SZÚ včetně široké expertizní činnosti. V roce 2025 bylo OPA analyzováno přibližně 2 000 vzorků různorodé matrice a provedlo se v nich více jak 7 700 analýz. Jednalo se o vzorky pitné vody, vodných výluhů, aerosolu, dále kosmetických výrobků, potravinových doplňků, biologického materiálu (moč, krev a plazma), o výluhy textilního materiálu, výluhy PBU, o vzorky pro biologické expoziční testy, aj. Nově se oddělení věnovalo stanovení vybraných prvků v psychomodulačních látkách (kratom) s odkazem na novou vyhlášku č. 448/2025 Sb. Pozornost byla dále věnována speciální analýze chromu ve vzorcích výluhů PBU.

Oddělení se v roce 2025 úspěšně zúčastnilo osmi mezilaboratorních porovnávacích zkoušek. Oddělení pokračovalo ve spolupráci na řešení grantového projektu TAČR SS07020018 Řasové louky: bioremedikační technologie pro ekologickou obnovu vodních biotopů. Laboratoře oddělení se dále významně podílely na projektu PARC. Účastnily se přípravy materiálu pro odběr vzorků, jejich zpracování a stanovení vybraných analytů v odebrané moči a vlasech dětí, v moči a krvi dospělé populace a účastnily se povinného QA/QC. Pracovníci oddělení se také podíleli na zajištění pylového monitoringu a vypracování 18 GMO posudků.

Monitorování a výzkum vztahů životních podmínek a zdraví

Centrum se podílí na dlouhodobém monitorování expozic toxickým noxám a výzkumu vztahů životních podmínek a zdraví garantováním pěti ze sedmi tematických modulů Systému monitorování zdravotního stavu obyvatelstva ve vztahu k životnímu prostředí, včetně publikování souhrnných výsledků. V roce 2025 byly na základě dat monitoringu zpracovány tyto výstupy:

- Souhrnná zpráva Systému monitorování za rok 2025
- Odborné zprávy jednotlivých tematických modulů za rok 2025
- Národní zpráva o kvalitě pitné vody v České republice pro vládu ČR
- Vybrané indikátory zdravotních rizik z ovzduší a indikátory kvality koupacích vod pro Katalog indikátorů životního prostředí České informační agentury životního prostředí (CENIA)
- Odborná zpráva Životní prostředí a zdraví v hl. m. Praze pro Magistrát hlavního města Prahy, včetně hodnocení zdravotních rizik z venkovního ovzduší
- Data o kvalitě koupacích vod pro Statistickou ročenku životního prostředí ČR 2025.

- Data pro platformu Reportnet Evropské agentury pro životní prostředí (EEA) o kvalitě vody ke koupání v ČR za uplynulou koupací sezónu

Oddělení hygieny ovzduší, které realizuje tematický modul věnovaný zdravotním rizikům z ovzduší, zpracovalo hodnocení zdravotních rizik vybraných znečišťujících látek ve venkovním ovzduší pro populaci České republiky. Provozovalo a spravovalo centrální databázi ISID (sběr a vyhodnocení dat o kvalitě venkovního ovzduší), která také zajišťuje přenos dat měřicí sítě zdravotnického sektoru (zdravotních ústavů) do celostátního informačního systému kvality ovzduší ISKO ČHMÚ. V rámci dlouhodobé spolupráce s ČHMÚ probíhala i v roce 2025 optimalizace postupů pro zvýšení reprezentativnosti dat získávaných ze Státní sítě imisního monitoringu. V roce 2025 (únor - říjen) rovněž provozovalo monitorovací stanici pylové služby (součást České pylové informační služby), včetně odborné analýzy a pravidelného informování veřejnosti o aktuální pylové situaci.

V monitorovacím modulu zaměřeném na zdravotní důsledky a rizika znečištění pitné vody byla zpracována analýza kvality pitné vody v ČR (včetně Národní zprávy) a zhodnocena související zdravotní rizika. Oddělení hygieny vody v roce 2025 úzce spolupracovalo s Ministerstvem zdravotnictví na zajištění bezchybného provozu informačního systému IS PiVo: od účasti v Radě systému přes dohled nad rutinním provozem až po kontrolu správnosti a úplnosti dat pro reporting Evropské komisi a spolupráci s dodavatelem IT řešení.“

Projekt Partnerství pro hodnocení rizik chemických látek ((Partnership for the Assessment of Risks from Chemicals – PARC, ID: 101057014) podporovaném z programu HORIZON Europe 2021–2027. V rámci modulu národního lidského biomonitoringu byly v roce 2025 publikovány první poznatky z harmonizované evropské studie v rámci Partnerství pro hodnocení rizik chemických látek (PARC), zaměřené na expozici českých dětí kadmium a rtuti. Výzkum následně pokračoval monitoringem expozice toxickým látkám u dospělé populace. Na realizaci se opět aktivně podílela dislokovaná pracoviště Centra pro podporu veřejného zdraví (CPVZ), Oddělení prvkové analýzy (CZŽP), Oddělení pro hodnocení expozice chemickým látkám na pracovišti a Oddělení pracovního lékařství (CHPPL).

Data z IV. kola Strategického hlukového mapování byla využita v rámci tematického modulu pro zdravotní důsledky a rušivé účinky hluku k odhadu počtu nových případů ischemické choroby srdeční v důsledku expozice hluku ze silniční dopravy.

V modulu zaměřeném na zdravotní stav obyvatelstva byla realizována druhá část sběru dat celostátní studie Zdraví dětí 2024/25 a byla zahájena třetí etapa zdravotního vyšetření dospělé populace (studie EHES).

Vzdělávání a výchova odborné a laické veřejnosti

Pracovníci CZŽP aktivně vystupovali na webových seminářích, konferencích a kurzech v České republice i v zahraničí, publikovali v odborném tisku. V rámci postgraduálního vzdělávání Centrum uspořádalo nebo spolupřátalo celkem 7 seminářů, 9 kurzů a školení, dvě stáže a 1 konzultační den. Pro pracovníky KHS byly uspořádány semináře. NRC pro hygienu půdy a odpadů v roce 2025, ve spolupráci s Českým spolkem pro péči o životní prostředí připravilo odborný seminář na téma Odpadní vody a veřejné zdraví – moderní přístupy a technologie. NRC Pro venkovní a vnitřní ovzduší v roce 2025, ve spolupráci s fy Ekomonitor, připravilo odborný seminář – online kurs pro hodnocení zdravotních rizik z venkovního ovzduší.

Celkem pracovníci Centra přednesli 120 přednášek na různých akcích v ČR i v zahraničí. Pracovníci CZŽP prováděli externí výuku na SŠ, VOŠ, VŠ a v rámci postgraduálního vzdělání, výuka byla prováděna rovněž formou stáží v SZÚ. Pokračovala konzultační, dozorová a oponentská činnost pro vypracovávání bakalářských, diplomových a doktorandských prací a recenzní činnost, včetně zahraničních periodik, zejména ale pro časopisy Hygiene a CEJPH. Nadále pokračovalo dlouhodobé vzdělávání studentů na vysokých školách (ČZU), školení pracovníků ve zdravotnictví a pracovníků v oblasti nakládání s odpady. Centrum průběžně aktualizuje své internetové stránky pro odbornou i laickou veřejnost.

Pracovníci centra opakovaně vystupovali v médiích (rozhovory pro ČT, TV Nova, Prima CNN News, ČRo, vyjádření pro tištěná či online média).

Jiné činnosti hodné zřetele

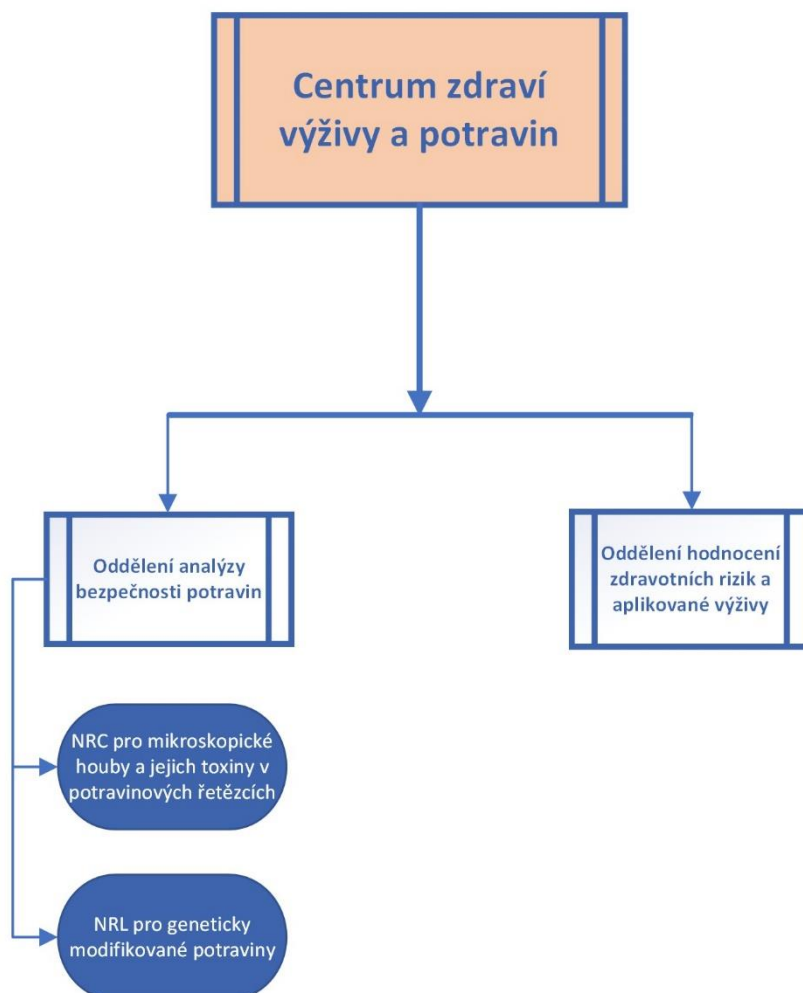
- Zpracování posudků HRA a SEA a ve spolupráci s oddělením pro Autorizaci a kvalitu služeb v ochraně veřejného zdraví (rizika z expozice hluku a venkovního ovzduší).
- Realizace online dotazníkového šetření na základních školách v rámci hodnocení školního projektu „Ovoce, zelenina a mléko do škol“.
- Pokračování v realizaci mezinárodní kohortové studie HAPIEE (Health, Alcohol and Psychosocial factors in Eastern Europe) přípravou poštovního dotazníku pro rok 2026.
- Zpracování čtyř definičních listů k indikátorům pro „Rámec pro hodnocení výkonnosti zdravotního systému v České republice (Health System Performance Assessment Framework for the Czech Republic)“.
- Pracovníci Centra metodicky i organizačně zajišťovali autorizace osob k hodnocení zdravotních rizik při Středisku pro kvalitu a autorizaci. Pracovníci centra jsou členy zkušební komise pro Autorizační set I – „Hodnocení zdravotních rizik expozice hluku“ a pro Autorizační set III – „Hodnocení zdravotních rizik expozice chemickým látkám v prostředí“ a vykonávají související kontrolní a posudkovou činnost.
- Pracovníci Centra se podíleli na zpracování průběžných výstupů řešených projektů a hodnotili žádosti pro nakládání s GMO (25 posudků). Podíleli se na připomínkování dvou metodik z oblasti vodního hospodářství, na aktualizaci Národní adaptační strategie na změny klimatu, kterou má v gesci MŽP. Průběžně inovují metody stanovení SARS-CoV-2 dle posledních poznatků.
- Pracovníci Centra jsou zapojeni v mezinárodních konsorciích EU-WISH a GLOWACON a díky tomu průběžně inovují metody stanovení SARS-CoV-2 a dalších cílů ve vzorcích odpadních vod dle posledních poznatků.
- Pracovníci centra jsou experty, recenzenty, zpravodaji a členy kolegia TAČR, pracují v odborných skupinách Technicko-normalizační komise.
- Pracovníci Centra se podíleli na přípravě Národních priorit orientovaného výzkumu organizované Sekcí pro vědu, výzkum a inovace Úřadu vlády ČR v rámci odborného panelu „Adaptace na změny klimatu“.
- Na žádost MZ (a z podnětu Veřejného ochránce práv) bylo zásadně aktualizováno a rozšířeno Metodické doporučení SZÚ – NRC pro pitnou vodu ke kontrole jakosti teplé vody (zvláště s ohledem na riziko přítomnosti legionel).
- Pracovníci centra ve spolupráci s CHPL zpracovali pro MZ ČR Hodnocení zdravotních rizik vyplývajících z kontaminace životního prostředí po havárii vlaku v Hustopečích nad Bečvou.

3.6 Centrum zdraví, výživy a potravin

3.6.1 Organizační struktura Centra zdraví, výživy a potravin

Vedoucí Centra: RNDr. Irena Řehůrková, Ph.D., od 18. 8. 2025 Mgr. Tereza Pechanová

Pracovní tým: 28,52 přepočtených pracovních úvazků

3.6.2 Poslání Centra zdraví, výživy a potravin

Posláním Centra zdraví, výživy a potravin (dále Centra, nebo CZVP) je odborná činnost pro resort zdravotnictví (MZ) v oblasti ochrany a podpory veřejného zdraví se zaměřením na bezpečnost potravin, výživu a hodnocení zdravotních rizik. Prostřednictvím odborných, analytických a výzkumných aktivit poskytuje na národní i mezinárodní úrovni expertní znalosti, metodickou podporu a podílí se na vzdělávání odborné a laické veřejnosti.

Činnost Centra je provázána i s dalšími resorty veřejné správy, zejména v oblasti zemědělství, výroby a zpracování potravin, obchodu s potravinami a ochrany životního prostředí. Spolupráce probíhá jak s příslušnými ministerstvy (MZ, MZe, MŽP), tak dalšími orgány státní správy a odbornými národními institucemi. CZVP dlouhodobě spolupracuje také na mezinárodní úrovni, a to zejména v rámci struktur EU (EFSA, JRC), dále s WHO a obdobně zaměřenými pracovišti v zahraničí.

Organizačně se Centrum skládá ze dvou úzce spolupracujících oddělení – **Oddělení analýzy bezpečnosti potravin (OABP)** a **Oddělení hodnocení zdravotních rizik a aplikované výživy (OHZRAV)**. Následující popis uvádí vybrané příklady činností, které jednotlivá oddělení provádí.

OABP realizuje monitoring dietární expozice obyvatelstva ČR, provádí chemické, mykologické a molekulárně biologické analýzy potravin, zajišťuje referenční činnost pro problematiku GMO, mikroskopické houby a mykotoxiny a připravuje odborná doporučení. Oddělení dále zajišťuje sběr národních dat o výskytu chemických látek podle požadavků EU a EFSA v systému DATEX, je zapojeno do vědeckovýzkumné činnosti, vyvíjí a aplikuje nové metody hodnocení rizik aj. Součástí oddělení jsou laboratoře akreditované dle ČSN EN ISO/IEC 17025.

OHZRAV řídí monitoring dietární expozice obyvatel ČR a interpretuje získaná data, provádí hodnocení zdravotních rizik spojených s dietární expozicí populace, poskytuje odbornou a technickou podporu systému RASFF a dalším institucím v oblasti bezpečnosti potravin a výživy, provozuje systém pro sběr a analýzu zdravotních reakcí z potravin (NUTRIVIGILANCE), vede a spravuje národní databáze sloužící k hodnocení zdravotních rizik dietární expozice, realizuje vědeckovýzkumnou činnost, spolupracuje na expertních projektech, podílí se na tvorbě a implementaci strategií a standardů veřejného zdraví týkajících se bezpečnosti potravin a výživy aj.

3.6.3 Programové priority v roce 2025

V roce 2025 byla hlavní prioritou Centra, obdobně jako v předchozích letech, realizace Monitoringu dietární expozice populace v ČR v rámci Systému monitorování zdravotního stavu obyvatelstva ve vztahu k životnímu prostředí, řešeného SZÚ. S tímto projektem úzce souvisí systematický sběr a zpracování dat o individuální spotřebě potravin v české populaci (NISP26), která představují nezbytný předpoklad pro odhad expoziční dávky z diety a následné hodnocení zdravotních rizik. Shromážděná data mají současně širší využití v oblasti bezpečnosti potravin a výživy.

Činnost Centra byla dále zaměřena na spolupráci s OOVZ a na odbornou podporu dalších institucí. Hlavní náplň tvořilo zpracování expertních stanovisek a hodnocení zdravotních rizik v oblasti dietární expozice. CZVP se aktivně podílí na fungování systému rychlého varování EU pro potraviny a krmiva (RASFF) v ČR. V roce 2025 bylo pro potřeby tohoto systému vypracováno hodnocení zdravotního rizika ve 40 případech nálezů směsí reziduí pesticidů v různých typech potravin. Mimo rámec systému RASFF Centrum zpracovávalo i další žádosti o hodnocení zdravotních rizik v oblasti dietární expozice, zejména na základě podnětů kontrolních orgánů (SZPI, SVS) a požadavků MZ, MZe či dalších institucí. V této souvislosti byly vypracovány další tři hodnocení zdravotního rizika. Centrum rovněž zajišťovalo hodnocení zdravotních rizik týkajících se geneticky modifikovaných organismů. Charakterizace zdravotního rizika ve všech případech odpovídala platným metodickým postupům a standardům EU. Průběžně byla zpracovávána rychlá i rozšířená hodnocení zdravotního rizika a související odborná stanoviska podle povahy a naléhavosti jednotlivých případů.

Centrum se v rámci své náplně práce také podílelo na vzdělávání odborné i laické veřejnosti a bylo zapojeno do vědeckovýzkumné činnosti, zejména v rámci projektů institucionálního výzkumu.

3.6.4 Projekty řešené v roce 2025

Tematickou prioritou výzkumu centra byla oblast bezpečnosti potravin a aplikované výživy. Odborné týmy Centra realizovali v roce 2025 jednoleté projekty, které byly zcela nebo z části podpořeny z institucionální podpory SZÚ. Jednalo se o následující projekty:

1. Stanovení celkového arsenu a rtuti v rýži – testování vhodných postupů kulinární úpravy

Množství arsenu a rtuti, konzumované s rýží, lze snížit vhodnou kulinární úpravou, zejména proplachováním a vařením v nadbytku vody. Pro posouzení úbytku těchto kovů jako důsledku kulinární úpravy lze využít hodnocení koncentrací stanovených pro celkový arsen a rtuť. Cílem studie je srozumitelné informování laické i odborné veřejnosti o vhodných a efektivních způsobech kulinární úpravy pro různé druhy rýže. V roce 2025 proběhl výběr a odběr vzorků, jejich preanalytické a analytické zpracování a měření obsahu arsenu a rtuti. Vznikl soubor dat a informací, které budou podkladem pro popis chování vybraných druhů rýže s využitím různých způsobů kulinární úpravy. Aktuálně probíhá finální vyhodnocení analytických dat. Následovat bude porovnání očekávaných a zjištěných závislostí, zejména vztahu mezi proplachem a poklesem koncentrací. Součástí bude i příprava prezentací a dalších výstupů.

2. Stanovení mastných kyselin v komoditách nad rámec MDE

Studie reaguje na aktuální situaci na českém trhu, kde se objevují potraviny, které nejsou zahrnuty v komoditách sledovaných programem MDE. Je to důsledek rozšiřující se tržní nabídky a změn ve spotřebitelském chování, které přináší do běžné stravy nové typy potravin. Cílem studie bylo vytvořit soubor dat a informací popisujících složení mastných kyselin ve vybraných komoditách. U každé komodity byl stanoven celkový obsah tuku a následně i profil mastných kyselin po esterifikaci. Výstupem a hlavním cílem studie je doplnění údajů o obsahu mastných kyselin v komoditách nad rámec databáze MDE. V případě dostupných údajů o spotřebě daných komodit v ČR budou získané hodnoty využitelné jako podklad pro hodnocení dietární expozice.

3. Vývoj metody HPLC-FLD pro stanovení polycyklických aromatických uhlovodíků (PAU) v uzených potravinách

Polycyklické aromatické uhlovodíky jsou rozsáhlou skupinou kontaminantů vznikajících především při nedokonalém spalování organických materiálů. Mnohé z těchto látek vykazují genotoxické a karcinogenní účinky, což činí jejich výskyt v potravním řetězci závažným zdravotním rizikem. Výstupem studie byl vývoj a validace dostatečně citlivé metody pro stanovení vybraných PAU, zejména pak těch, jejichž maximální koncentrace v potravinách jsou regulovány na úrovni Evropské unie (Nařízení Komise (EU) 2023/915). Cílové matrice pro stanovení PAU byly uzené sýry, maso a ryby. V rámci testování metody byly analyzovány dostupné vzorky různých uzených potravin z tržní sítě ČR (získaných v rámci programu MDE) a také vzorky uzených potravin z domácí udírny. Validovaná metoda bude následně použita ke stanovení vybraných PAU v potravinách zejména od menších a lokálních producentů.

4. Detekce a identifikace významných toxinogenních plísní *Penicillium nordicum*, *P. citrinum*, *P. crustosum* a *P. commune* izolovaných z potravin metodou PCR

Toxinogenní plísně jsou mikroorganismy schopné produkovat mykotoxiny. Z asi 120 druhů plísní významných v potravinách je zhruba 70 druhů toxinogenních, což představuje

riziko pro zdraví populace, zejména kvůli pozdním toxickým účinkům (např. karcinogenita, vývojová toxicita). K jejich detekci a identifikaci se nejčastěji používají klasické mykologické metody. V posledních letech také molekulárně biologické postupy, zejména PCR, která umožňuje identifikovat i geny pro biosyntézu mykotoxinů. Cílem projektu bylo zavést PCR metody pro detekci a identifikaci toxinogenních plísní produkujících ochratoxin A (*P. nordicum*), citrinin (*P. citrinum*), penitrem A (*P. crustosum*) a kyselinu cyklopiazonovou (*P. commune*) metodou PCR.

V souvislosti s výzkumnou a další činností Centra, zejména při řešení projektů institucionální podpory, pracovníci Centra publikovali v roce 2025 celkem více než 20 různých odborných výstupů (z toho ve vědeckém časopise s $\Sigma IF_{2025} = 5,7$). Někteří pracovníci Centra působili jako členové redakčních rad významných mezinárodních vědeckých časopisů a byli rovněž recenzenty vědeckých prací v těchto časopisech i dalších odborných publikací.

3.6.5 Významné výsledky práce

Příprava podkladů pro národní zdravotní politiku

V průběhu roku 2025 se Centrum podílelo na připomínkování novelizace legislativy zaměřené na potraviny a veřejné zdraví. Aktivně se zapojilo do naplňování akčního plánu „Strategie bezpečnosti potravin a výživy 2030“, který byl schválen Usnesením vlády ČR dne 16. března 2022. Tento Akční plán vzniklý ve spolupráci MZe a MZ, definuje celkem 83 opatření, která mají do roku 2030 přispět k posílení bezpečnosti potravin a oblasti výživy v České republice. V roce 2025 Centrum pokračovalo s realizací projektu „*Národní individuální spotřeba potravin v ČR*“ (NISP 2026), především zpracováním a analýzou shromážděných dat. Cílem projektu je epidemiologický popis diety populace ČR především pro hodnocení zdravotních rizik a další aktivity v oblasti bezpečnosti potravin, může však sloužit i jako východisko pro hodnocení přívodu nutrientů nebo formulaci nutričních doporučení v oblasti výživy apod. Metodicky vychází z mezinárodně uznávaného doporučení EFSA. Spotřeba potravin byla zjišťována v několika populačních skupinách od malých dětí po seniory prostřednictvím metody záznamu ve dvou na sobě nezávislých dnech napříč celou ČR a pokrývala všechny dny v týdnu a měsíce v roce. Struktura spotřeby potravin pro hodnocení rizika představuje rozsah až 1000 položek. Projekt navazuje na předchozí realizovaná šetření individuální spotřeby potravin v ČR, které Centrum provedlo, především na studii SISP04 (Studie individuální spotřeby potravin) publikovanou v roce 2006. Studie NISP 2026 bude ukončena v roce 2026.

Centrum se angažovalo i v dalších oblastech, včetně sběru a hodnocení podkladových materiálů, sloužících k novelizaci předpisů EU, především pro technické dokumenty EFSA. Další významná činnost byla soustředěna na sběr dat o kontaminujících látkách v potravinách, pesticidech a veterinárních léčivech, případně dat o dalších chemických látkách v potravinách ze všech kontrolních organizací nad potravinami v ČR. Celostátní data laboratorních analýz obsahu chemických látek v potravinách (zejména chemických kontaminantů) z náhodně odebraných vzorků, vhodných pro hodnocení zdravotních rizik, byla převedena do jednotného formátu ve spolupráci s EFSA. Data byla předána do jednotné databáze EU k využití pro mezinárodní hodnocení zdravotních rizik ke srovnání mezi zeměmi (systém „DATEX.CZ“).

Metodická a referenční činnost v ochraně a podpoře veřejného zdraví

Centrum pracovalo i v roce 2025 jako metodické a referenční místo OOVZ pro systém rychlého varování pro potraviny a krmiva (RASFF). V roce 2025 Centrum

technicky zpracovalo 722 notifikací ze systému RASFF. Z toho 177 případů bylo typu „Alert“. 33 notifikací bylo v přímém šetření OOVZ. V důsledku komplexní povahy notifikací vyžadovaly některé případy i rozsáhlou odbornou práci při přípravě podkladů pro komunikaci a jejich řešení v praxi. V rámci systému RASFF bylo provedeno i 40 hodnocení zdravotních rizik.

Centrum slouží jako koordinační pracoviště OOVZ pro posuzování geneticky modifikovaných organismů (GMO). Nakládání s GMO v ČR upravuje zákon č. 78/2004 Sb., v platném znění. Centrum spolupracuje s dalšími pracovišti SZÚ a v roce 2025 zpracovalo celkem 44 odborných posudků. Je také místem uchovávání oficiálních referenčních materiálů GMO pro diagnostické účely v rámci celé ČR. K 31. 12. 2025 bylo uchovááno 39 vzorků, určených pro případ bezpečnostní nouze nebo potřeby provedení oficiálních analýz.

Počty odborných posudků v nejdůležitějších oblastech za rok 2025

Charakter odborné práce pro MZ	Počet případů
Hlášení systému rychlého varování pro potraviny / krmiva (RASFF)	722
Posuzování žádostí a oznámení GMO	44

Pracovníci Centra se pravidelně účastnili zasedání České komise pro nakládání s GMO a genetickými produkty při MŽP. Na Centru dále pokračovala činnost Laboratoře molekulárně biologických metod (LMBM), která je od roku 2004 členem evropské sítě laboratoří – ENGL, JRC (The European Network of GMO Laboratories, Joint Research Centre). LMBM zároveň působí jako resortní Národní referenční laboratoř pro geneticky modifikované potraviny (NRL). Tato laboratoř je však z regulérního rozpočtu SZÚ financována jen velmi omezeně, proto její činnost probíhá dle možností zejména z projektů MŽP, z projektů institucionální podpory SZÚ a také v rámci monitorovacích programů SZÚ.

Na Centru působilo rovněž Národní referenční centrum pro mikroskopické houby a jejich toxiny v potravinových řetězcích (NRC). I NRC je financováno pouze v omezené míře z běžného rozpočtu SZÚ, a proto je jeho činnost zajišťována zejména prostřednictvím výzkumných projektů institucionální podpory SZÚ a monitorovacích programů realizovaných SZÚ.

Monitorování a výzkum vztahů životního prostředí a zdraví

Monitorování a výzkum vztahů životního prostředí a zdraví má nosný význam pro dlouhodobou odbornou práci Centra. Základem je národní program v oblasti monitoringu dietární expozice člověka. V roce 2025 byl dokončen sběr a analýzy druhého roku monitorovacího období (2024–2025). Monitoring dietární expozice (MDE) řešený CZVP přináší unikátní národní hodnocení expozice i charakterizaci zdravotního rizika okolo 100 různých analytů přítomných v potravinách, a to kontaminantů i nutrientů (tzv. „CHEMON“). V roce 2025 byla publikována odborná zpráva s výsledky, zaměřená především na látky nutričního charakteru. MDE se věnuje také problematice výskytu geneticky modifikovaných organismů, se zaměřením na transgenní rýži v potravinách a pokrmech, a dále sleduje situaci týkající se výskytu toxinogenních plísní v potravinách v ČR (tzv. „HYGIMON“). V roce 2025 byly zveřejněny výsledky dlouhodobého monitorovacího programu zaměřeného na sledování výskytu GMO v potravinách v ČR. V roce 2026 budou zveřejněny výsledky specializovaného mykologického vyšetření za monitorovací období 2024–2025, zaměřeného na popis a

charakterizaci nebezpečí spojených s výskytem toxinogenních plísní – producentů významných mykotoxinů ve vybraných potravinách.

Výsledky MDE jsou využívány nejen na národní úrovni, ale také Evropským úřadem pro bezpečnost potravin (EFSA), kterému jsou veškeré údaje pravidelně předávány. O výsledky monitoringu mají pravidelně zájem celostátní i regionální média.

Nutrivigilance

Jedná se o systém určený ke sběru a analýze informací o nežádoucích zdravotních reakcích neinfekčního původu po konzumaci vybraných druhů potravin. Neslouží ke kontrole jakosti potravin ani nenahrazuje činnost kontrolních orgánů; funguje jako post-market nástroj zaměřený na možná zdravotní rizika, zejména u produktů s nedostatečně ověřenou historií bezpečného užití. Cílem systému je u relevantních případů posoudit příčinnou souvislost mezi potravinou, či její složkou, a zdravotním problémem. V případě vážného ohrožení širší populace jsou realizovány kroky vedoucí k zajištění bezpečnosti veřejného zdraví.

Systém přijímá hlášení od spotřebitelů i odborníků prostřednictvím portálu nutrivigilance.szu.cz, který je v provozu od roku 2015. Za tuto dobu bylo zpracováno 163 hlášení. V roce 2025 bylo nahlášeno 13 případů, většina z nich se týkala doplňků stravy. Pokračuje spolupráce s obdobnými systémy v zahraničí, především s ANSES ve Francii.

Vzdělávání a výchova odborné a laické veřejnosti

Odborníci Centra obvykle zabezpečují pravidelné přednášky v oborech týkajících se výživy člověka, mykologie, chemie a toxikologie. Přednášky jsou připravovány cíleně, na vyžádání různých institucí – zejména pro specializační vzdělávání zdravotnických odborníků prostřednictvím NCONZO, IPVZ a pro pregraduální výchovu medicínských, i jiných odborníků, v rámci jejich standardní výuky. Na Centru byla v roce 2025 realizována i přímá výuka a exkurze studentů středních a vysokých škol. V průběhu roku vystoupili pracovníci Centra s řadou odborných přednášek pro odbornou a laickou veřejnost. Jednalo se zejména o 29. celostátní konferenci v Teplicích „*Výživa a zdraví*“ (16. - 18. září 2025) se dvěma přednáškami. Dále se jednalo o Konferenci o jakosti potravin a potravinových surovin „*Ingrovny dny 2025*“ (4. – 6. března 2025), o Konferenci Hygiena a technologie potravin v Brně „*LIV. Lenfeldovy a Höklovy dny*“ (22. – 23. října 2025) se šesti příspěvky a také byl prezentován příspěvek na Konferenci Společnosti pro výživu (Kde běžné potraviny nestačí – doplňky stravy, 24. dubna 2025). Centrum pravidelně publikuje své odborné komentáře i na webu SZÚ. V září 2025 proběhl také Den otevřených dveří pro širokou veřejnost, která měla možnost seznámit se s pracovištěm CZVP a řešenými problematikami.

Jiné činnosti hodné zřetele

Centrum se podílelo také na expertizní činnosti pro nestátní subjekty. Šlo o specializovaná laboratorní vyšetření v akreditovaných laboratořích.

Pracovníci Centra byli rovněž zapojeni v následujících pracovních skupinách:

- 1) Scientific Network on Food Consumption Data (EFSA)
- 2) Scientific Network on Chemical Occurrence Data (EFSA)
- 3) The European Network of GMO Laboratories (JRC)

Centrum se také zabývalo oblastí primární zdravotní prevence v souvislosti s problematikou rozvoje chronických zánětů, které mají významný vliv na výskyt a rozvoj řady onemocnění. V praxi se jedná zejména o hodnocení biomarkerů zánětů v organismu, ve vztahu k výživě a dalším faktorům životního stylu.

4 Činnost dalších odborných pracovišť

4.1 Oddělení biostatistiky

4.1.1 Organizační struktura Oddělení biostatistiky

Vedoucí Oddělení: RNDr. Marek Malý, CSc.

Pracovní tým: 4,22 přepočtených pracovních úvazků

4.1.2 Poslání Oddělení biostatistiky

Oddělení biostatistiky zajišťuje činnosti v oblasti biostatistických analýz a provozu celostátních epidemiologických registrů a informačních systémů.

4.1.3 Programové priority v roce 2025

Odborné priority lze rozdělit na dvě základní oblasti: (1) podporu výzkumu a ostatních činností SZÚ v oblasti biostatistiky prostřednictvím podílu na řešení úkolů jednotlivých center a (2) činnosti související s vývojem a provozováním Informačního systému infekčních nemocí (ISIN), provozem Registru akutních respiračních onemocnění (ARI), systému surveillance HIV/AIDS a dalších systémů, a s analýzami jejich dat pro účely SZÚ, Ministerstva zdravotnictví, hygienické služby, odborné i laické veřejnosti.

4.1.4 Významné výsledky práce

Pracovníci oddělení zajišťovali tvůrčí spolupráci s jednotlivými centry, národními referenčními laboratořemi a řešiteli grantů v oblasti aplikace pokročilých statistických metod, zpracování dat a publikační činnosti. Dále poskytovali odborné konzultace pro pracoviště SZÚ a hygienické služby i jiných zdravotnických a vzdělávacích organizací. Podíleli se přípravě podkladových materiálů pro Ministerstvo zdravotnictví ČR.

Mezi odborné projekty a úkoly, na nichž se pracovníci oddělení významně podíleli statistickým řešením, patří zejména:

- časová i prostorová analýza dat surveillance infekčních nemocí a demografických dat, epidemiologické analýzy těchto dat a příprava publikací, zpravidla v úzké spolupráci s Centrem epidemiologie a mikrobiologie (CEM), zejména s Oddělením epidemiologie infekčních nemocí
- spolupráce s Národní referenční laboratoří (NRL) pro HIV/AIDS na surveillance HIV/AIDS v ČR, průběžné statistické zpracování dat, modelování výskytu HIV v populaci z pohledu podílu dosud nerozpoznaných infekcí, příprava publikací a prezentací o výskytu a šíření HIV v ČR, příprava podkladů pro odborné dotazy, přednášky

- spolupráce s pracovištěm manažera Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS v ČR, podíl na zpracování dotazníků ECDC, UNAIDS a WHO
- statistické zpracování dat studie pozdních diagnóz HIV u ukrajinských uprchlíků, autorský podíl při přípravě publikace
- příprava a vyhodnocení dotazníkového šetření zdravotně podmíněné kvality života osob žijících s HIV v ČR pro manažerku Národního programu HIV/AIDS
- vyhodnocení dotazníkového šetření k výuce problematiky HIV/AIDS u ředitelů základních škol a víceletých gymnáziích, příprava závěrečné zprávy pro manažerku Národního programu HIV/AIDS
- zpracování dat ze studie znalostí a postojů k HIV ve zdravotnických zařízeních, příprava závěrečné zprávy
- příprava publikace z dat studie Sledování dynamiky tvorby protilátek proti viru SARS-CoV-2 po aplikaci mRNA vakcíny, článek s impakt faktorem
- zpracování dat dotazníkového šetření a autorský podíl na zprávě Užívání tabáku a alkoholu v České republice 2024 (NAUTA)
- autorský podíl a příprava publikace Užívání kratomu v ČR
- spolupráce s Oddělením podpory zdraví na přípravě technické specifikace pro připravovaná výběrová řízení
- dlouhodobá spolupráce s Oddělením pro hodnocení expozice chemickým látkám na pracovišti, simulační model vztahu mezi globinovými adukty v krvi a jejich rozpadovými produkty v krvi
- spolupráce na metodologii statistické analýzy ERG (ElektroRetinoGram) záznamů v souvislosti s detekcí ASD či ADHD poruch, dva články s impakt faktorem
- podíl na přípravě šetření a analýze dat různých subsystémů Systému monitorování zdravotního stavu obyvatelstva ČR ve vztahu k životnímu prostředí
- spolupráce s Ústředím monitoringu zdravotního stavu obyvatelstva při zpracování dotazníkového šetření Zdraví dětí
- zapojení v projektu TAČR TQ01000275 Nástroje prevence chronických neinfekčních onemocnění: Inovativní postupy a produkty hodnocení zdraví dětí a rizik obezity
- analýza trendů a závislostí ultrajemných částic z monitorovacích měření
- spolupráce s Mickiewicz University Poznaň na modelování poměru pohlaví v historických obdobích, článek s impakt faktorem
- analýza historických trendů obezity v USA, článek v CESifo working papers
- zapojení pracovníků oddělení biostatistiky v projektu EU-WISH pro monitoring odpadních vod (projektové číslo 101140460)
- zapojení pracovníků oddělení biostatistiky v projektu SCOPE IS – Posílení kapacity a výkonnosti národních informačních systémů ochrany veřejného zdraví, zejména při budování systému včasného varování u vybraných infekčních onemocnění ve spolupráci s ÚZIS ČR (projektové číslo 101181612)
- zapojení pracovníků oddělení biostatistiky v projektu OH SURVector – One Health Surveillance and Vector Monitoring for cross-border pathogens (v rámci projektu EU4Health č. 101132974)
- spolupráce při řešení grantového projektu GA ČR 22-24920S: „Vztahy mezi počasím, epidemiemi a sezónním chodem úmrtnosti“
- analýza klimatických vlivů na úmrtí spojená s vybranými skupinami infekčních chorob na dlouhodobých historických datech, článek v časopise s impakt faktorem

- odhady nadúmrtí v důsledku chřipky na základě vyvinutého statistického modelu, publikace v časopise s impakt faktorem
- spolupráce v rámci evropského projektu UNITED4Surveillance – Budování unijních a národních kapacit pro integrovanou surveillance (projektové číslo 101102070)
- spolupráce při analýze dat a přípravě publikací a zpráv o výskytu virové hepatitidy A, příušnic, zoonóz, spalniček, svrabu, klíšťové encefalitidy, invazivních meningokokových onemocnění, invazivních pneumokokových onemocnění, invazivních onemocnění způsobených *Haemophilus influenzae*, legionelózy
- spolupráce s NRL pro salmonely na studii Shromáždění epidemiologických údajů v ČR, EU a případně ve 3. zemích k méně běžným (atypickým) sérotypům/sérovarům *Salmonella enterica* a identifikace sérotypů, které nemají virulentní faktory potřebné k překonání lidské imunity
- spolupráce s NRL pro virové hepatitidy při analýzách dat týkajících se epidemiologie a výskytu různých typů virových hepatitid a analýze konfirmačních vyšetření pro nově zavedené screeningové metody u dárců krve a plasmy
- spolupráce s NRL pro toxoplasmózu a NRL pro leptospiry, statistické hodnocení a analýzy trendů výskytu toxoplasmózy a leptospirózy, příprava publikace
- spolupráce při aktualizaci standardních operačních postupů (SOP) pro externí hodnocení kvality.

Pracovníci oddělení dlouhodobě spolupracují s časopisy Central European Journal of Public Health a Zprávy CEM a jsou členy redakčních rad. Podílejí se na pregraduální a postgraduální výchově a na vedení studentů v rámci programů MS-track EUPHEM a EPIET.

Činnost v oblasti registrů onemocnění a informačních systémů

Pracovníci oddělení biostatistiky se podíleli na tvorbě, provozu a rozvoji celorepublikových registrů hygienické služby (Informační systém ISIN, Registr akutních respiračních infekcí) a systému surveillance HIV/AIDS.

Informační systém ISIN ve formě webové aplikace slouží od roku 2018 jako základ pro místní, regionální a celostátní surveillance infekčních nemocí stanovenou zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů. Další vývoj systému prováděný Ústavem zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS) v úzké spolupráci se Státním zdravotním ústavem, Ministerstvem zdravotnictví ČR a hygienickou službou pokračoval i v roce 2025. Oddělení biostatistiky průběžně úzce spolupracuje s ÚZIS na úpravách systému ISIN. Pracovníci poskytovali podporu uživatelům ISIN, jak vykazovat určitá onemocnění, vyplňovat laboratorní výsledky nebo jak řešit problémy s exporty dat ze systému. Zaměstnanci oddělení biostatistiky jsou členy Rady pro informační systémy v epidemiologii. V rámci digitalizace zdravotnictví se zapojili do projektu SCOPE-IS, který řeší automatizaci hlášení infekčních onemocnění z primární a lůžkové péče a zaslání laboratorních výsledků a propojuje tak primární data se systémem ISIN.

K hlavním činnostem v oblasti informačních systémů patřilo:

- správa dat, validace dat, vyhledání chyb uživatele nebo systému, jako jsou chyby v kalendářních datech, rodných číslech, klasifikacích případů, chybně vyplněná laboratorní hlášení atd.
- spolupráce s ÚZIS ČR při úpravách a opravách systému ISIN (odstraňování chyb, úpravy položek a formátů dat, úpravy exportů a reportů dat)
- administrace a úpravy číselníků ISIN, především pro agens a laboratorní metody
- aktualizace formulářů a podmínek jejich vyplňování

- tvorba nových sestav a úpravy exportů dat
- zpracování připomínek z terénu a on-line podpora pracovníků KHS pro hlášení a vytěžování dat ze systému ISIN, prověřování dat na národní úrovni
- vyhledávání a analýzy dat a hlášení ze systémů EpiDat (za období 1997 – 2017) a ISIN (za období 2018 – 2025) dle požadavků odborné i laické veřejnosti pro konkrétní diagnózy (např. klíšťová encefalitida, salmonelóza, shigelóza, hepatitidy, pertuse, zoonózy, rotavirové infekce)
- spolupráce s oddělením NRL pro chřipku a nechřipková respirační virová onemocnění při změně ručního vyplňování dat na automatický převod údajů na základě exportu z laboratorního systému Virlab
- spolupráce s NRL pro pertusi a difterii a s územními pracovišti při hlášení veškerých případů včetně případů bez produkce difterického toxinu a následná selekce případů, které splňují case definici EU a zveřejňují se v měsíčních hlášeních
- spolupráce s NRL pro meningokokové nákazy, NRL pro hemofilové nákazy, NRL pro streptokokové nákazy a NRL pro salmonely při párování laboratorních dat a případů hlášených v systému ISIN, při výběru případů označených jako invazivní onemocnění u vybraných diagnóz, spolupráce s územními pracovišti hygienické služby při dohledávání nenahlášených případů
- spolupráce na přípravě nového automatického systému hlášení laboratorních výsledků a jeho následného propojení do ISIN v rámci projektu IS SCOPE
- vývoj a provoz systému surveillance HIV/AIDS a analýzy dat ze systému.

Oddělení biostatistiky úzce spolupracuje s národními referenčními laboratořemi v SZÚ i mimo SZÚ při podpoře hlášení laboratorních výsledků a porovnání dat v registru ISIN a v laboratorních databázích, aktualizaci a doplnění chybějících údajů, opravách vykazování agens a dalších chybně zadaných údajů, a to především u salmonelóz a dalších průjmových onemocnění, meningokokových, pneumokokových a hemofilových infekcí, kamylobakterióz, legionelóz, lymeské boreliózy a virových hepatitid. Vznáší požadavky na územní pracoviště jednotlivých KHS na opravu chybných a doplnění chybějících údajů.

Pracovníci oddělení biostatistiky se dlouhodobě v zastoupení SZÚ a Ministerstva zdravotnictví podílejí na činnosti mezinárodních projektů pro Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC), zajišťují hlášení celostátních dat o výskytu infekčních onemocnění do nadnárodních struktur, zejména do WHO a v rámci ECDC do TESSy (The European Surveillance System) a EpiPulse, a podílejí se na hlášení epidemií alimentárních nákaz do Evropského úřadu pro bezpečnost potravin (EFSA). Ve spolupráci s referenčními laboratořemi probíhalo i v roce 2025 předávání dat ze systémů ISIN a surveillance HIV/AIDS. Data se předávají u většiny diagnóz za roční období a u vybraných diagnóz s měsíční frekvencí (např. spalničky, zarděnky, mpox, onemocnění virem Zika), či 1x týdně (covid-19). Každoročně se provádí úprava struktury hlášených dat dle požadavků ECDC.

Pracovník oddělení biostatistiky se jako zástupce SZÚ podílel na činnosti Meziresortní pracovní komise pro přípravu a koordinaci zavedení MKN-11 v ČR.

Součástí oddělení biostatistiky je **Národní referenční centrum pro analýzu epidemiologických dat (NRC)**. Toto centrum zajišťovalo i v roce 2025 pravidelné měsíční přehledy dat z ISIN pro zveřejňování na webových stránkách SZÚ a v časopise Zprávy CEM a podílelo se na přípravě přehledů o výskytu HIV/AIDS pro tyto platformy. Nabídka výstupů z ISIN na webu byla v roce 2025 rozšířena. NRC se podílelo na hlášení infekcí za ČR do celoevropských či celosvětových systémů (TESSy a EpiPulse v ECDC, JRF ve WHO, HFA ve

WHO, EFSA). Kromě toho, často v úzké spolupráci s dalšími pracovišti SZÚ, především s Oddělením epidemiologie infekčních nemocí CEM, připravovalo opakované i jednorázové analýzy a informace pro Ministerstvo zdravotnictví, hygienickou službu, národní referenční laboratoře v SZÚ a externí žadatele. Pracovníci NRC byli spoluautory publikací, posterů a přednášek v České republice a také v zahraničí, účastnili se odborných konferencí. NRC poskytovalo datovou podporu zejména časopisu Zprávy CEM, Centru epidemiologie infekčních nemocí, ostatním NRL a jejich grantovým projektům.

4.2 Oddělení informačních technologií

4.2.1 Organizační struktura Oddělení informačních technologií

Vedoucí Oddělení: Mgr. Tereza Pechanová

Pracovní tým: 3,66 přepočtených pracovních úvazků

4.2.2 Poslání Oddělení informačních technologií

Oddělení ICT Státního zdravotního ústavu zabezpečuje provoz veškeré výpočetní techniky (kancelářské a speciální počítače k laboratorním přístrojům, switche, firewall a další aktivní i pasivní prvky, servery platformy Windows, Linux, tiskárny lokální i síťové a všechna další periferní zařízení).

Dále provádí běžnou údržbu veškeré výpočetní, kancelářské a telefonní techniky (čištění zařízení, provádění drobných oprav, zajišťování servisních oprav externími dodavateli). Kooperuje s dodavateli technologií a jinými institucemi. Svou činnost vykonává v souladu s pravidly zajištění kybernetické bezpečnosti informačních systémů. Poskytuje podporu uživatelům.

4.2.3 Významné výsledky práce

- Probíhá postupná migrace a integrace IT systémů provozovaných na brněnské pobočce do prostředí systémů provozovaných v centrále. Zaměstnanci pobočky postupně získávají přístup k centrálním systémům a současně dochází k postupné unifikaci technologického prostředí. Cílem je jeho přiblížení standardům používaným v centrále a zjednodušení správy i provozu infrastruktury.
- Probíhá implementace produktů Microsoft 365, kterých se všem zaměstnancům zpřístupnily moderní nástroje k práci včetně prostředků pro zabezpečenou spolupráci s externími organizacemi. Dle možností je potřeba zaměstnance edukovat.
- Proběhla migrace e-mailového řešení včetně přechodu na unifikovaný tvar e-mailové domény pro státní správu ve formátu @szu.gov.cz.
- Byl nasazen nový laboratorní systém, který je integrován do prostředí SZÚ
- Došlo k vybudování nového kontejnerového datového centra, které zajistí možnosti dalšího rozvoje ICT systémů organizace v následujících letech. Je nutné pracovat na dozapojení a přechodu ze stávajícího řešení.

- Byl zahájen proces obměny dosluhující výpočetní techniky koncových uživatelů za notebooky s dokovacími stanicemi. Cílem je optimalizovat počet “EUC” a snížit tak náklady za údržbu a nákup licencí.

4.3 Středisko pro kvalitu a autorizaci

4.3.1 Organizační struktura Střediska pro kvalitu a autorizaci

Pracovní tým: 2,0 přepočtených pracovních úvazků VŠ

4.3.2 Poslání Střediska pro kvalitu a autorizaci

Základním posláním Střediska je zabezpečení programu sledování a kontroly kvality služeb poskytovaných v oblasti ochrany veřejného zdraví podle zákona č. 258/2000 Sb. Na základě pověření dle tohoto zákona se jedná především o metodické a organizační zabezpečení programu autorizace laboratoří pro vyšetřování a měření v OVZ a autorizace osob k hodnocení zdravotních rizik v oblastech definovaných zákonem o ochraně veřejného zdraví. Program autorizace SZÚ je od konce roku 2009 součástí tzv. povolovacích režimů ve smyslu zákona č. 222/2009 Sb., kterým se do českého právního řádu transponuje Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES, o službách na vnitřním trhu (dále Směrnice). Program autorizace byl notifikován Ministerstvem průmyslu a obchodu pro Evropskou komisi a činnost Střediska byla zahrnuta do systému IMI (Internal Market Information), kterým spolu vzájemně komunikují všechny povolovací orgány v EU podle potřeb daných Směrnicí. Autorizace SZÚ je zařazena rovněž do systému JKM (jednotných kontaktních míst) pro poskytování informací o povolení v rámci ČR.

Dalším posláním Střediska v oblasti veřejného zdravotnictví je podílet se dle pokynů MZ na přípravě a řešení koncepce a programů kvality, bezpečí a efektivity zdravotnických služeb.

4.3.3 Programové priority v roce 2025

Programovou prioritou Střediska bylo zabezpečit v souladu s požadavky zák. 258/2000 Sb. program hodnocení kvality služeb v OVZ formou autorizací laboratoří a osob k hodnocení zdravotních rizik a spolupracovat s MZ na řešení a rozvoji základní struktury koncepce kvality a efektivity zdravotnických služeb.

4.3.4 Významné výsledky práce

Autorizace laboratoří

V roce 2025 dále probíhal program autorizace podle metodiky vypracované Střediskem a schválené ministerstvem zdravotnictví. Bylo přijato 12 žádostí o autorizaci laboratoří, z toho od 2 nového žadatele a 10 žádostí o prodloužení osvědčení. Osvědčení o autorizaci bylo uděleno 10 laboratořím, všichni žadatelé v autorizačním řízení pokračovali, řešení 8 žádostí přešlo do roku 2026. Bylo ukončeno 6 žádostí o autorizaci laboratoří podané v roce 2024.

V rámci kontrolní činnosti laboratoří v průběhu platnosti osvědčení o autorizaci byly v souladu se zákonem č. 258/2000 Sb., v platném znění, prověřeny účasti 59 autorizovaných laboratoří

v programu MPZ/EHK a stav autorizovaných protokolů vydaných těmito laboratořemi za rok 2024.

Autorizace pracovníků hodnotících zdravotní rizika (HRA)

V roce 2025 proběhla každoroční kontrola nad dodržováním podmínek autorizace v HRA u autorizovaných osob podle podmínek kontrolní činnosti formou oponentur vydaných protokolů HRA.

Vzdělávání a výchova odborné a laické veřejnosti

Byly uskutečňovány konzultační akce v rámci přípravy podkladů pro získání či prodloužení osvědčení o autorizaci či řešení organizačních a personálních změn na autorizovaných pracovištích.

4.4 Středisko vědeckých informací

4.4.1 Organizační struktura Střediska vědeckých informací

Vedoucí Střediska: Mgr. Jana Veselá

Pracovní tým: 11,18 přepočtených pracovních úvazků

4.4.2 Poslání Střediska vědeckých informací

Posláním Střediska vědeckých informací SZÚ (SVI) a jeho odborné knihovny je především zajišťování knihovnicko-informačních, edičních, překladatelských a reprografických služeb, které vyplývají z potřeb SZÚ. Knihovna pak v rámci své gesce poskytuje i veřejné knihovnické a informační služby pro odbornou a laickou veřejnost. Výčet služeb je uveden na webových stránkách střediska: <https://szu.gov.cz/knihovna-szu/>.

4.4.3 Programové priority v roce 2025

Podpora vědy a výzkumu, stejně tak i poskytování aktuálních informací z relevantních informačních zdrojů patřilo mezi priority SVI i v roce 2025.

V souvislosti s procesem hodnocení výzkumných organizací podle Metodiky 2017+ v resortu zdravotnictví se středisko podílelo na sběru, výběru a zpracování dat pro hodnocení SZÚ za rok 2025.

Fond knihovny byl průběžně doplňován vybranou knižní produkcí a byly rovněž zajištěny časopisecké tituly podle potřeb uživatelů. SVI tradičně spolupracovalo s národním licenčním centrem CzechElib, které na národní úrovni zajišťuje centrální nákup konsorciálních elektronických informačních zdrojů. Pracovníci SZÚ tak mohli v rámci projektu CzechElib využívat plnotextové časopisecké databáze vydavatelů Wiley, Springer a Elsevier, databázi Micromedex a citační databáze Web of Science a Scopus. V té souvislosti byly také sledovány náklady na publikování výsledků výzkumu SZÚ v režimu open access. Noví uživatelé byli informováni o službách střediska a o zásadách využívání elektronických zdrojů. Středisko také

zajišťovalo přístup do multimediální databáze Mediaboard se zdroji v češtině i do dalších databází.

V roce 2025 pokračovaly práce na periodické revizi knihovního fondu. Obsahová kontrola byla zaměřena především na dlouhodobé výpůjčky čtenářů a fond norem. Zároveň byla aktualizována databáze se záznamy nejstarší části tohoto fondu. V návaznosti na kontrolu dlouhodobých výpůjček byla zahájena rekatologizace nejstaršího knihovního fondu v knihovním systému Verbis.

Hlavní aktivity ve vydavatelské činnosti směřovaly k podpoře citovanosti vydávaných časopisů. Časopis Hygienea u příležitosti 100 let od otevření SZÚ publikoval sérii článků o významných osobnostech působících v minulosti v SZÚ.

4.4.4 Významné výsledky práce

Knihovnicko-informační služby

Knihovna zajišťovala požadavky uživatelů včetně meziknihovních z celkového fondu 56 046 knihovních jednotek. Uživatelům byly poskytovány rešeršní služby formou jednorázových i průběžných rešerší, a to jak rešerše z elektronických zdrojů, tak z vlastního knihovního fondu. U rešerší typu citovanost autora byly výstupy redakčně upravovány podle platných norem. K výzkumným projektům poskytovalo pracoviště dle potřeby bibliometrická data a analýzy.

Středisko provádělo každoroční sběr a evidenci publikačních aktivit pracovníků SZÚ v systému Verbis. Zpracovaná data o publikačních a dalších výstupech vědecko-výzkumné činnosti pracovníků SZÚ byla jednak předána do databáze informačního systému výzkumu (RIV), včetně nahlášení vybraných výsledků SZÚ pro účely hodnocení výzkumné organizace, jednak zpřístupněna prostřednictvím webového katalogu Portaro. Pracovníci střediska průběžně zajišťovali podporu autorům při zakládání identifikátorů ORCID, poskytovali informace o kvalitě časopisů, úrovni vydavatelů a jejich nabídkách i o publikování v režimu open access.

Webové stránky SVI byly průběžně spravovány a doplňovány aktuálními informacemi.

Ediční činnost

Časopis Central European Journal of Public Health (CEJPH) získal v roce 2025 impakt faktor ve výši 0,9. Celkem bylo do redakce podáno a posouzeno 280 rukopisů. V průběhu roku byla dokončena pravidla pro poskytování článků do institucionálních repozitářů. Časopisy Hygienea a CEJPH vyšly v počtu 4 řádných čísel. Články byly ve druhé polovině roku zpracovávány již v nové verzi programu InDesign. Webové stránky obou časopisů byly průběžně aktualizovány. Do archivu časopisu Hygienea, který v roce 2025 oslavil 70 let od svého založení, byla doplněna metadata k dosud chybějícím číslům z let 2004, 2005 a částečně 2025. Veškeré články z let 1956–2005 byly důsledně zařazeny do rubrik a u článků z 50. až 80. let byly doplněny anglické ekvivalenty názvů, pokud v popisu chyběly. Bylo také vydáno 1 monotematické číslo časopisu Acta hygienica, epidemiologica et microbiologica.

SVI pro vydávané časopisy zajišťovalo kromě redakčních prací také skladové hospodářství a vedlo celou agendu vydavatelské činnosti.

Neperiodickým publikacím vydaným SZÚ bylo přiděleno 24 ISBN, byla zajištěna nabídková povinnost a distribuce povinných výtisků. Pracovníci střediska poskytovali konzultace k úpravě nově vydávaných publikací i jazykové korektury, také pro zdravotněvýchovné materiály předkládané Ediční radě SZÚ.

Jiné odborné činnosti

V průběhu roku zabezpečovalo SVI pro potřeby ústavu a podle požadavků jednotlivých center další služby (redakční práce, grafické úpravy, digitalizaci dokumentů a reprografické služby). Pracovníci střediska také zajišťovali překladatelské služby pro pracoviště SZÚ, včetně jazykových konzultací.

5 Výzkumná a publikační činnost

Publikace SZÚ za rok 2025 – autorský podíl pracovníků v oblastech činnosti SZÚ
(zpracováno k 27. 2. 2026)

Centrum	Článek v časopise		Abstrakt v časopise		Monografie/ výz. zpráva		Stat' ve sborníku		Stat' v knize		Stat' na www		Celkem		Celkem
	ČR	Zahr.	ČR	Zahr.	ČR	Zahr.	ČR	Zahr.	ČR	Zahr.	ČR	Zahr.	ČR	Zahr.	
Podpora veřejného zdraví	6	1	0	0	5	0	9	0	0	0	1	0	21	1	22
Hygiena zdraví životního prostředí	26	15	0	4	1	0	18	2	0	0	5	0	50	21	71
Hygiena zdraví, výživy a potravin	5	1	0	0	1	0	8	1	0	0	3	0	17	2	19
Hygiena práce a pracovní lékařství	5	1	0	0	0	0	8	19	0	0	16	0	29	20	49
Epidemiologie, mikrobiologie	57	29	3	2	0	0	12	4	5	0	0	0	77	35	112
Toxikologie, zdravotní bezpečnost	0	13	3	9	0	0	13	2	0	0	1	0	17	24	41
Biostatistika	12	9	0	2	5	0	4	0	0	0	0	0	21	11	32
Celkem	111	69	6	17	12	0	72	28	5	0	26	0	232	114	346

Publikační činnost pracovníků SZÚ za rok 2025 byla průběžně sledována a zpracovávána do databáze Personální bibliografie SZÚ ve Středisku vědeckých informací. Část zpracovaných záznamů je v průběhu roku 2026 hlášena do databáze Informačního systému VaVaI – Rejstříku informací o výsledcích (RIV). V něm jsou evidovány a zpřístupňovány informace o publikační činnosti vztahující se především k projektům výzkumu a vývoje podporovaným z veřejných prostředků v ČR. K datu 27. 2. 2026 bylo zpracováno celkem **346 záznamů prací publikovaných v roce 2025**. Výsledkem spolupráce autorů z více pracovišť je 15 prací. Z celkového počtu 203 prací publikovaných v časopisech bylo 63 článků zveřejněno v 45 titulech impaktovaných časopisů. V 5 impaktovaných časopisech bylo též publikováno 11 abstraktů z konferencí

a jiných akcí. Bibliografické záznamy publikační činnosti pracovníků SZÚ za rok 2025 jsou dostupné v katalogu Personální bibliografie SZÚ na webové adrese: <http://katalogpers.szu.cz/>.

6 Výsledky hospodaření SZÚ za rok 2025

Roční zpráva o hospodaření za rok 2025 je dostupná na webových stránkách SZÚ: www.szu.gov.cz

Stručné zdůvodnění dosaženého hospodářského výsledku za rok 2025

Roční rozpočet výnosů celkem je ve výši 559 908 tis. Kč a za rok 2025 je naplněn částkou 592 768 tis. Kč. Z této celkové částky jsou nejvýznamnější položkou výnosy z transferů ve výši 378 317 tis. Kč (jedná se o příspěvek na provoz, časové rozlišení investičních transferů a zúčtování grantů). Výnosy z vlastní činnosti jsou naplněny ve výši 214 451 tis. Kč, na těchto výnosech se významnou měrou podílejí zejména výnosy od zdravotních pojišťoven ve výši 100 297 tis. Kč, výnosy z prodeje služeb ve výši 53 189 tis. Kč, a ostatní výnosy ve výši 60 964 tis. Kč. Na straně výnosů došlo v roce 2025 k poklesu o 30 203 tis. Kč u výnosů z transferů, kdy došlo k poklesu provozního příspěvku a snížení tuzemských grantů z důvodu jejich menšího objemu. Naopak výrazný nárůst výnosů byl zaznamenán u výnosů z pojišťoven z důvodu narovnání referenčního období dle úhradové vyhlášky, oproti předchozímu období a to o 19 462 tis. Kč. Ostatní vývoj výnosů měl obdobný trend jako v minulých letech.

Roční rozpočet nákladů celkem je ve výši 559 908 tis. Kč a za rok 2025 je naplněn částkou 626 312 tis. Kč. Významný nárůst nákladů byl zaznamenán zejména u mzdových nákladů o 8 499 tis. Kč, které zejména souvisí se zajištěním cílů projektů a zákonným navýšením platů. Oproti roku 2024 došlo k nárůstu nákladů na materiál, a to o 3 142 tis. Kč, tento nárůst je způsobený navyšováním cen dodavatelů. Zároveň došlo k odpisu pohledávek ve výši 2 027 tis. Kč, kdy pohledávka nebyla v rámci likvidace společnosti uhrazena SZÚ. Zároveň došlo k poklesu nákladů za energie, a to o 4 169 tis. Kč oproti roku 2024, kdy se ustálili ceny energií a pozitivně se projevila přijatá úsporná opatření. Ostatní vývoj nákladů měl obdobný trend jako v předchozích letech.

Z výše uvedených skutečností je výsledek hospodaření k 31. 12. 2025 ve ztrátě v celkové výši 33 544 tis. Kč.

Použité účetní metody

Účetní jednotka vede účetnictví v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, prováděcí vyhláškou č. 410/2009 Sb., ČÚS 7xx a dalšími účetními předpisy pro příspěvkové organizace.

Účetní jednotka vede účetnictví v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, prováděcí vyhláškou č. 410/2009 Sb., ČÚS 7xx a dalšími účetními předpisy pro příspěvkové organizace.

Účetní metody použité účetní jednotkou vycházejí z účetních zásad zakotvených v uvedených předpisech, zejména z předpokladu, že účetní jednotka bude nepřetržitě pokračovat ve své činnosti a že u ní nenastává žádná skutečnost, která by ji omezovala nebo ji zabraňovala v této činnosti pokračovat i v dohledné budoucnosti.

Uspořádání a označování položek rozvahy a výkazu zisku a ztráty a jejich obsahové vymezení a způsoby oceňování použité v účetnictví a účetní závěrce je v souladu s výše uvedenými právními předpisy a účetními standardy. V účetním období roku 2025 nedošlo ke změně účetních metod, pouze byly účetní postupy přizpůsobeny uvedené legislativě platné pro rok 2025.

Použité způsoby oceňování a vedené v účetnictví dlouhodobého majetku, zásob, závazků a pohledávek

Účetní jednotka oceňuje majetek, zásoby, závazky a pohledávky v souladu s ustanoveními §§ 24 a 25 zákona o účetnictví a v souladu s prováděcí vyhláškou č. 410/09 Sb. Při oceňování souvisejících nákladů při pořízení majetku, zásob a pohledávek postupuje účetní jednotka v souladu s §§ 55 až 59 vyhlášky č. 410/2009 Sb. Materiál na skladě je veden způsobem A. Na samostatném účtu je formou odchylky evidována a rozpouštěna hodnota DPH k zásobám, která nemohla být nárokována v přiznání k DPH z důvodů osvobozených činností a krácení vstupu koeficientem. Způsobem B je účtován režijní materiál a materiál spotřebovávaný v rámci pokusů a laboratorních zkoušek. Účetní jednotka dále eviduje jako zásoby vlastní výroby výtisky odborných časopisů, které vydává. Tyto zásoby a náběhy nákladů na výrobu časopisů jsou evidovány způsobem B. Pohledávky a závazky v cizí měně jsou přepočítány na Kč kurzem České národní banky ke dni uskutečnění účetního případu. Účetní jednotka nemá aktiva, která by bylo nutné oceňovat reálnou hodnotou ve smyslu § 27 zákona o účetnictví.

Použité postupy odpisování

Dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek, vymezený dle §§ 11 a 14 vyhlášky č. 410/2009 Sb., je odpisován rovnoměrně po stanovenou dobu životnosti účetní jednotkou.

Stanovená doba odpisování účetní jednotkou je následující:

Druh majetku	Doba odpisování
1 - Výpočetní technika, kancelářské stroje	4 roky
2 - Osobní automobily, traktory	6 let
3 - Laboratorní přístroje, ostatní stroje a zařízení	8 let
4 - Nábytek	12 let
5 - Stavby (nové)	20 let
6 - Stavby (staré), rozvody, komunikace	85 let
7- Software, ocenitelná práva	5 let

Postupy tvorby a použití rezerv, účtů časového rozlišení a dohadných položek

Účetní jednotka v účetním období roku 2025 netvořila a ani k 31. 12. 2025 nemá žádné zákonné rezervy podle č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů.

V souladu s účetními předpisy (zejména § 69 vyhlášky č. 410/2009 Sb., v aktuálním znění) účetní jednotka prováděla časové rozlišení výnosů a nákladů, které se nekryly s daným účetním obdobím, a to:

- náklady, které se týkají budoucích období, byly časově rozlišeny za použití účtu 381 – Náklady příštích období ve výši 4 635 330,53 Kč; v podmínkách účetní jednotky jde zejména o předplatné časopisů pro následující rok, pojištění, vložné na konference, semináře a školení pro následující rok, rozlišení poplatků za licence software na 12 měsíců a předplatné jiných asistenčních služeb,
- výnosy, které se týkají vykazovaného období, ale není známa jejich přesná částka, byly zaúčtovány jako dohadná položka na účtu 388 – Dohadné účty aktivní ve výši 3 029 102,77 Kč; v podmínkách účetní jednotky jde o nevyúčtovaný projekt POZDRAV,
- výdaje, které se týkají nákladů vykazovaného období, budou hrazeny až v období následujícím, se časově rozlišují za použití účtu 383 – Výdaje příštích období ve výši 4 710 032,25 Kč, jedná se o zákonné pojištění za 4.Q/2025, o vyúčtování energií a služeb, které souvisí účetně s rokem 2025 a o servisy programů, které byly uskutečněny v 4.Q/2025,
- výnosy, které se týkají budoucích období, se časově rozlišují za použití účtu 384 – Výnosy příštích období ve výši 13 197 524,87 Kč, jedná se zejména o časový nesoulad mezi výnosy a náklady u účelových příspěvků od zřizovatele „SARS CoV-2 v odpadních vodách“, „EHES – Evropské výběrové šetření o zdraví“, šetření „NAUTA“ a sérologickou studii, vše s realizací v roce 2026, dále se jedná o úhradu od zákazníků za placené služby, konkrétně semináře, v r. 2026 a předplatné časopisů,
- příjmy, které se týkají výnosů vykazovaného období, budou přijaty až v budoucích obdobích, byly časově rozlišeny prostřednictvím účtu 385 – Příjmy příštích období ve výši 1 200,00 Kč. Jednalo se o lednovou vratku předplaceného parkovného.

Výsledky inventarizací – proúčtování inventarizačních rozdílů

Účetní jednotka provedla v souladu s §§ 29 a 30 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, inventarizaci majetku a závazků, včetně fyzických inventur majetku.

Inventury byly provedeny v souladu s Příkazem ředitele č. 3/2025. Pouze DIK č. 3 a část PIK 2 nebyla provedena. U PIK 2 Příkazem ředitele č. 1/2026 byla provedena Mimořádná inventarizace dlouhodobého majetku. Zjištěné inventarizační rozdíly v rámci řádné inventury: 1) Materiál na skladě – účet 112. Rozdíly s fyzickým stavem a stavem v evidenci u skladových zásob byly identifikovány inventarizační rozdíly u jednotlivých položek. Po jejich vyhodnocení, včetně započtení zjištěných mank a přebytků, byl celkový výsledek inventarizace konstatován jako přebytek. 2) DDHM – evid.maj. 3 – 40 tis. Kč – účet 028410. Rozdíl s fyzickým stavem a stavem v evidenci majetku, celkem 21 758,54 Kč – předáno k posouzení škodní komisi. 3) DDHM – drahé kovy – účet 028200. Přirozené váhové úbytky z důvodu opalu, celkem 0,82 gramů – odpis evidence majetku 2025. 4) OE DDHM do 3 tis. – účet 902986.

Rozdíl s fyzickým stavem a stavem v evidenci majetku, celkem 11 456,54 Kč – předáno k posouzení škodní komisi. Zjištěné inventarizační rozdíly byly proúčtovány v souladu s účetními postupy.

6.1 Finanční výkazy organizace za posledních pět let v tisících Kč

6.1.1 Výkaz zisků a ztrát (v tis. Kč)

	2021	2022	2023	2024	2025
NÁKLADY CELKEM	579 295	605 140	606 480	615 867	626 312
Náklady z činnosti	579 052	604 856	606 277	615 681	626 081
Spotřeba materiálu	84 476	88 130	82 089	89 358	92 500
Spotřeba energie	20 978	30 282	31 113	37 452	33 283
Změna stavu zásob vlastní výroby					
Opravy a udržování	7 316	8 745	10 312	10 090	10 258
Cestovné	804	3 423	3 418	3 481	3 251
Náklady na reprezentaci	40	84	227	268	553
Ostatní služby	61 273	73 210	72 168	56 784	56 057
Mzdové náklady	268 617	268 669	274 299	281 132	285 494
Zákonné sociální pojištění	89 039	88 764	89 035	90 260	92 703
Jiné sociální pojištění	1 102	1 099	1 120	1 133	1 164
Zákonné sociální náklady	5 250	5 233	5 282	2 637	2 745
Jiné sociální náklady	3 959	4 214	5 507	8 174	9 728
Daň silniční	65				
Jiné daně a poplatky	70	54	217	63	54
Jiné pokuty a penále		5	20	203	112
Manka a škody					5
Odpisy dlouhodobého majetku	28 238	26 801	25 464	27 707	31 725
Prodaný dlouhodobý nehmotný majetek					
Náklady z drobného dlouhodobého majetku	4 406	4 448	2 947	4 054	4 256
Ostatní náklady z činnosti	3 419	1 695	3 059	2 887	2 192
Finanční náklady	243	284	203	186	231
Kurzové ztráty	234	273	197	181	223
Ostatní finanční náklady	9	11	6	5	8
VÝNOSY CELKEM	599 888	611 383	594 517	592 469	592 768

Výroční zpráva SZÚ 2025

Výnosy z činnosti	156 760	202 780	218 535	183 912	214 446
Výnosy z prodeje vlastních výrobků	426	322	360	321	348
Výnosy z prodeje služeb	155 234	149 306	133 195	155 653	173 099
Výnosy z pronájmu	962	1023	703	800	792
Smluvní pokuty a úroky z prodlení	11	132		69	168
Výnosy z prodeje materiálu					
Čerpání fondů	4	51 299	84 003	25 891	39 472
Ostatní výnosy z činnosti	123	698	274	1 177	567
Finanční výnosy	59	97	53	37	5
Kurzové zisky	59	97	53	37	5
Výnosy z transferů	443 069	408 506	375 929	408 520	378 317
Výnosy vybraných ústředních vládních institucí z transferů	443 069	408 506	375 929	408 520	378 317
VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ	20 593	6 243	-11 962	-23 398	-33 544

6.1.2 Rozvaha (v tis. Kč)

	2021	2022	2023	2024	2025
AKTIVA CELKEM	548 943	530 484	499 937	522 229	571 866
Stálá aktiva	348 955	378 249	373 620	404 216	471 200
Dlouhodobý nehmotný majetek	1 903	793	902	4 188	8 312
Software	1 903	793	353	158	283
Ocenitelná práva			549	427	305
Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek				3 603	7 724
Dlouhodobý hmotný majetek	347 052	377 456	372 718	400 028	462 888
Pozemky	66 987	66 987	66 987	66 987	66 860
Kulturní předměty	120	120	119	119	113
Stavby	202 608	196 822	194 939	196 667	197 184
Samostatné movité věci a soubory movitých věcí	76 402	113 007	103 980	130 215	147 829
Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	935	520	6 693	6 040	50 902
Oběžná aktiva	199 988	152 236	126 317	118 013	100 666

Výroční zpráva SZÚ 2025

Zásoby	9 737	9 185	8 206	7 538	6 126
Materiál na skladě	4 806	4 763	4 344	4 181	3 260
Nedokončená výroba					
Výrobky	4 931	4 422	3 862	3 358	2 866
Krátkodobé pohledávky	12 447	19 815	14 068	18 138	18 660
Odběratelé	10 962	12 263	10 541	9 350	8 026
Krátkodobé poskytnuté zálohy	432	578	410	3 438	2 958
Pohledávky za zaměstnanci	1	335	2		10
Daň z přidané hodnoty		4 643	1 465	1 477	
Pohledávky za ústř.vl.institucemi					
Náklady příštích období	1 052	1 996	1 572	3 871	4 635
Příjmy příštích období			78	1	1
Dohadné účty aktivní					3 029
Krátkodobý finanční majetek	177 804	123 236	104 042	92 337	75 880
Jiné běžné účty	46 550	54 881	24 505	28 228	35 800
Běžný účet	129 542	66 372	77 827	61 280	37 072
Běžný účet FKSP	1 253	1 557	1 330	2 234	2 391
Ceniny					
Pokladna	459	426	380	596	617
	2021	2022	2023	2024	2025
PASIVA CELKEM	548 943	530 484	499 937	522 229	571 866
Vlastní kapitál	443 132	435 082	411 214	430 902	427 038
Jmění účetní jednotky a upravující položky	329 522	340 954	314 284	340 811	435 249
Jmění účetní jednotky	255 848	258 139	237 988	265 850	296 638
Transfery na pořízení dlouhodobého majetku	74 423	83 564	77 046	75 710	116 148
Oceňovací rozdíly při prvotním použití metody	-749	-749	-749	-749	-749
Opravy předcházejících účetních období					23 212
Fondy účetní jednotky	119 852	94 128	108 892	125 451	60 693
Fond kulturních a sociálních potřeb	1 474	1 811	1 595	2 430	2 621
Rezervní fond z ostatních titulů	50 183	18 930	26 769	64 425	28 158

Výroční zpráva SZÚ 2025

Fond reprodukce majetku, investiční fond	68 195	73 387	80 528	58 596	29 914
Výsledek hospodaření	-6 243	0	-11 962	-35 360	-68 904
Výsledek hospodaření běž. úč. období	20 593	6 243	-11 962	-23 397	-33 544
Výsledek hospodaření min. úč. období	-26 836	-6 243		-11 962	-35 360
Cizí zdroje	105 811	95 402	88 723	91 328	144 829
Krátkodobé závazky	105 811	95 402	88 723	91 328	144 829
Dodavatelé	18 192	9 283	27 202	23 193	66 604
Krátkodobé přijaté zálohy	1 492	2 530	2 201	1 521	2 020
Zaměstnanci	22 216	25 905	27 738	29 283	30 394
Jiné závazky vůči zaměstnancům	731	725	842	906	17 145
Zúčtování s institucemi sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění	12 328	14 486	15 372	16 771	4 533
Jiné přímé daně	2 815	3 391	3 790	4 329	1 304
Jiné daně a poplatky	1 815				17 145
Závazky k vybraným ústředním vládním institucím	552	29			4
Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	44 678	22 619	7 086	5 548	3 910
Výdaje příštích období	411	602	539	4604	4710
Výnosy příštích období	188	15 782	3 857	5 116	13 198
Dohadné účty pasivní					
Ostatní krátkodobé závazky	393	50	96	56	53

7 Seznam použitých zkratk

Zkratka	Význam
AACR	American Association for Cancer Research
AD	Active Directory
AHAW	Animal Health and Welfare
AHEN	Acta hygienica, epidemiologica et microbiologica
ACHP	Akutní chabé parézy
AIDS	Acquired Immune Deficiency Syndrome
AKK	Akreditovaný kvalifikační kurz
AKSIT	Aktuální epidemiologická situace
AP	Akreditační pracoviště Akční plán
ARHAI	Antimicrobial Resistance and Healthcare Associated Infection
ARI	Akutní respirační infekce
ASP	Analýza stopových prvků
AT	Antituberkulotika
ATHLOS	Ageing Trajectories of Health: Longitudinal Opportunities and Synergies
AV ČR	Akademie věd České republiky
AZV	Agentura pro zdravotnický výzkum
BET	Biologické expoziční testy
BLNAR	beta-laktamáza negativní ampicilin rezistentní
BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
BPC	Biocidal Product Committee
CCB	Coordinating Competent body
CCM	Česká sbírka mikroorganismů
CDC	Center for Disease Control and Prevention
CDI	Clostridium difficile
CEJPH	Central European Journal of Public Health
CEM	Centrum epidemiologie a mikrobiologie
CEN	Committee for European Normalization
CENIA	Česká informační agentura životního prostředí
CHPPL	Centrum hygieny práce a pracovního lékařství
CINDI	Countrywide Integrated Noncommunicable Diseases Intervention Programme
CIRCABC	Communication and Information Resource Centre for Administrations, Businesses and Citizens
CISID	Centralized information system for infectious diseases
CLP	Classification, Labeling and Packaging
CMR	Látky karcinogenní, mutagenní nebo toxické pro reprodukci
CNCTC	Česká národní sbírka typových kultur
CNRL	Community Network of Reference Laboratories for Human Influenza
COST	European Cooperation in Science and Technology
CPVZ	Centrum podpory veřejného zdraví
CTZB	Centrum toxikologie a zdravotní bezpečnosti
CZVP	Centrum zdraví, výživy a potravin
CZŽP	Centrum zdraví a životního prostředí

Zkratka	Význam
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČIA	Český institut pro akreditaci
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ČKAIT	Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků
ČLK	Česká lékařská komora
ČLS JEP	Česká lékařská společnost J. E. Purkyně
ČSAP	Česká společnost AIDS pomoc
ČSN	České technické normy
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚS	České účetní standardy
ČVS	Česká vakcinologická společnost
ČVUT	České vysoké učení technické
DDD	Dezinfekce, dezinfekce, deratizace
DDHM	Drobný dlouhodobý hmotný majetek
DNA	Deoxyribonukleová kyselina
DOI	Digital Object Identifier", česky "Identifikátor digitálního objektu
EAAD	European Antibiotic Awareness Day
EARS-Net	European Antimicrobial Resistance Surveillance Network
EB	Executive Board
EC	European Commission
ECDC	European Centre for Disease Prevention and Control
ECHA	European Chemical Agency
ECVAM	European Centre for the Validation of Alternative Methods
EDQM	European Directorate for the Quality of Medicines
EEA	European Environmental Agency
EHK	Externí hodnocení kvality
FCM	Food Contact Materials
EFPA	The European Federation of Psychologists' Associations
EFSA	European Food Safety Authority
EHES	European Health Examination Survey
EHIS	European Health Interview Survey
EHK	Externí hodnocení kvality
EHS	Evropské hospodářské společenství
EIA	Environmental Impact Assessment
EISN	European Influenza Surveillance Network
EK	Evropská komise
EM	Elektronový mikroskop
EMIS	The European Men Who Have Sex with Men Internet Survey
EMF	Electromagnetic Fields
ENGL	The European Network of GMO Laboratories
ENPEN	European non-polio enterovirus network
EPI	Epidemiologie
EPIET	European Program for Intervention Epidemiology Training
EPIS	Epidemic Information Intelligence System
EPS	Expertní pracovní skupina

Zkratka	Význam
EQAS	External Quality Assurance Systém
ERLTB	European Reference Laboratory Network for Tuberculosis
ESAC	European Surveillance of Antimicrobial Consumption
ESPT	Expertní skupina pro zkoušení způsobilosti SZÚ
ETT	Evropský testovací týden
EUCAST	The European Committee on Antimicrobial Susceptibility Testing
EU IBD	European Invasive Bacterial Diseases
EU OSHA	European Union Occupational Health and Safety Agency
EUPHEM	European Public Health Microbiology
EUROGASP	European Gonococcal Antimicrobial Surveillance Programme
EURL	European Union Reference Laboratory
EUSAAT	European Society for Alternatives to Animal Testing
FaF UK	Farmaceutická fakulta University Karlovy
FCM	Food Contact Materials
FEL ČVUT	Fakulta elektrotechnická Českého vysokého učení technického
FIP	Food Ingredients and Packaging
FN	Fakultní nemocnice
FWD-Net	Food- and Waterborne Diseases and Zoonoses Network
GA ČR	Grantová agentura České republiky
GATS	Globální tabákové studie pro dospělé
GISRS	Global Influenza Surveillance and Response Systém
GLASS	Global Antimicrobial Resistance Surveillance Systém
GMO	Genetically Modified Organism
HaDEA	European Health and Digital Executive Agency
HAI	Health-associated infections
HALT	Health-associated infections in long-term care facilities
HAPIEE	Health, Alcohol and Psychosocial factors in Eastern Europe
HAV	Virová hepatitida A
HBM4EU	Human Biomonitoring for Europe
HBV	Virová hepatitida B
HCV	Virová hepatitida C
HFA	Health for All
HHV	Human Herpes Virus
HIV	Human Immunodeficiency Virus
HRA	Health Risk Assessment
CHNO	Chronická neinfekční onemocnění
IANPHI	International Association of National Public Health Institutes
IAPAC	International Association of Providers of AIDS Care
IARC	International Agency for Research on Cancer
IBD	Invasive Bacterial Disease
ICT	Informační a komunikační technologie
ICU	Intensive care unit
IEC	International Electrotechnical Commission
IF	Impakt faktor
IgG	Imunoglobulin G

Zkratka	Význam
ILC-CT2M	Interlaboratory Comparison – Centre Technologique Méditerranéen de Metrologie
ILI	Influenza like illness
ILO	International Labour Office
IMI	Internal Market Information
INFOSAN	International Food Safety Authorities Network
INSTAND	Institut pro podporu vzdělávání a rozvoj kvality ve veřejných službách - Německo
INSTI	Integrase Strand-Transfer inhibitors
IPVZ	Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví
ISBN	International Standard Book Number
ISID	Home - ISID - International Society FOR Infectious Diseases
ISIN	Informační systém infekčních nemocí
ISKO	Informační systém kvality ovzduší
ISO	International Organization for Standardization
ISSN	International Standard Serial Number
IUATLD	International Union Against Tuberculosis and Lung Disease
JAHEE	Joint Action Health Equality Europe
JAMRAI	Joint Action on Antimicrobial Resistance and Healthcare Associated Infections
JANPA	Joint Action on Nutrition and Physical Activity
JKM	Jednotná kontrolní místa
JRC - EC	Joint Research Centre of the European Commission
JRF	Joint Reporting Form
KaPr	Registr kategorizace prací
KHS	Krajská hygienická stanice
KMVP	Koordinační, monitorovací a výzkumné pracoviště
LF MU	Lékařská fakulta Masarykovy univerzity v Brně
LF OU	Lékařská fakulta Ostravské Univerzity
LF UK	Lékařská fakulta Univerzity Karlovy
LGV	Lymphogranuloma venereum
LMDS	Local Multipoint Distribution Service
MA21	Místní agenda 21
MD	Ministerstvo dopravy
MDR	Multidrug resistant
MERS CoV	Middle East Respiratory Syndrome Coronavirus)
MK	Ministerstvo kultury
MKJD	Meziresortní komise pro řešení jodového deficitu
MLR	Maximum Residue Levels
MLST	Multi Locus Sequence Typing
MNP	Manažer národního programu
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
Mpox	Monkeypox
MPS KOTA	Meziresortní pracovní skupina k problematice komplexní ochrany před škodami působenými tabákem)
MPS SPA	Meziresortní pracovní skupina pro snížení škod působených alkoholem
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MPZ	Mezilaboratorní porovnávací zkoušky

Zkratka	Význam
MRSA	Methicilin-rezistentní Staphylococcus aureus
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MU Brno	Masarykova univerzita Brno
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MZe	Ministerstvo zemědělství
MZSO	Monitoring zdravotního stavu obyvatelstva
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NAP	Národní akční plán
NCONZO	Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotních oborů
NETVAL	Network for the Valorization
NFP	National Focal Point
NIKO	Národní imunizační komise
NIVOS	Národní informační, vzdělávací a osvětové středisko
NKK	Národní komise pro kojení
NPK-P	Nejvyšší přípustná koncentrace v pracovním ovzduší
NPZ	Národní program zdraví
NRC	Národní referenční centrum
NRL	Národní referenční laboratoř
NRL DIPE	Národní referenční laboratoř pro pertusi a difterii
NRL CHNCH	NRL pro chřipku a nechrípková respirační virová onemocnění
NRL ENT	NRL pro enteroviry
NRP FPP	Národní referenční pracoviště pro fyziologii a psychologii práce
NÚDZ	Národní ústav duševního zdraví
NZIS	Národní zdravotnický informační systém
NZIP	Národní zdravotní informační portál
NZP	Nemoci z povolání
OCCL-EDQM	Ústřední laboratoře kontroly pro kosmetické prostředky Rady Evropy
OCP	Operational Contact Points
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development
OOVZ	Orgány ochrany veřejného zdraví
OPVV	Operační program výzkum, vývoj a vzdělávání
OPVZ	Ochrana a podpora veřejného zdraví
OPZ	Oddělení podpory zdraví
OPZ ESF	Operační program „Zaměstnanost“ Evropského sociálního fondu
ORCID	Open Research and Contributor ID
OVZ	Ochrana veřejného zdraví
PAH	Polycyclic Aromatic Hydrocarbons (polycyklické aromatické uhlovodíky)
PARC	Partnerství pro hodnocení rizik chemických látek
PARERE	Preliminary Assessment of Regulatory Relevance
PAU	Polyaromatické uhlovodíky
PBU	Předměty běžného užívání
PCB	Polychlorované bifenoly
PCR	Polymerase Chain Reaction
PEL	Přípustný expoziční limit

Zkratka	Význam
PEMSAC	Platform of European Market Surveillance Authorities for Cosmetics
PERINENT	Sentinelový systém nemocniční surveillance pertuse u dětí ≤12 měsíců věku
PFAS	Per- a polyfluoroalkylované látky
PFGE	Pulsed-field gel electrophoresis
PIM	Potentially Infectious Material
PiVo	Informační systém „Pitná voda“
PM	Particulate Matter
POPs	Perzistentní organické polutanty
POR	Přípravky na ochranu rostlin
PPS	Point prevalence survey
PPZ	Program podpory zdraví
PROKOS	Sdružení výrobců, dovozců, vývozců a prodejců kosmetických prostředků a surovin pro jejich výrobu
RFLP	Restriction Fragment Length Polymorphism
RSV	Respirační syncytiální virus
PVL	Pantonův-Valentinův leukocidin
RT-qPCR	Quantitative reverse transcription PCR
PřF UK	Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze
PSMR	Pracovní skupina pro monitorování resistance
QCMD	Quality Control for Molecular Diagnostics
QMRA	Quantitative Microbial Risk Assessment
QSAR	Quantitative Structure Activity Relationship
RAC	Výbor pro posuzování rizik
RAPEX	Rapid Alert System for Non-Food Products
RASFF	Rapid Alert System for Food and Feed
RCPZ	Regionální centrum podpory zdraví
REACH	Registrace, Evaluace a Autorizace Chemických látek
REGEX	Registr profesionálních expozic chemickým karcinogenům
RFLP	Restriction Fragment Length Polymorphism
RIV	Rejstřík informací o výsledcích
RKI	Robert Koch Institute
RNA	Ribonukleová kyselina
RoHy	Informační systém Rozhodnutí hlavního hygienika
RSV	Respirační syncytiální virus
RT	Registr tuberkulózy
SARI	Severe acute respiratory illness
SCOEL	Scientific Committee for Occupational Exposure Limits
SC PAFF	Standing Committee on Plants, Animals, Food and Feed
SEM ČLS JEP	Společnost pro epidemiologii a mikrobiologii České lékařské společnosti J. E. Purkyně
SHKM	Společnost hygieny a komunitní medicíny
SIL ČLS JEP	Společnost infekčního lékařství České lékařské společnosti J. E. Purkyně
SoHO	Substances of Human Origin
SOP	Standardní operační postup
SPF	Sun protection factor
SPF animals	Specific Pathogen Free animals

Zkratka	Význam
SpID-net	Assessing the impact of vaccination with conjugate vaccines on the epidemiology of invasive pneumococcal disease in Europe
SPLDD	Sdružení praktických lékařů pro děti a dorost České republiky, o.s.
SPREAD	Strategy to Control SPREAD of HIV Drug Resistance
SRM	Stakeholder Relationship Management
SRR	Standardized Relative Risk
SSI	Surgical site infection
SŠ	Střední školy
STEC	Shiga toxin-produkující <i>Escherichia coli</i>
STI	Sexually Transmitted Infections
SÚJB	Státní úřad pro jadernou bezpečnost
SÚKL	Státní ústav pro kontrolu léčiv
SVI	Středisko vědeckých informací
SVS	Státní veterinární správa
SZD	Státní zdravotní dozor
SZPI	Státní zemědělská a potravinářská inspekce
SZÚ	Státní zdravotní ústav
ŠPZ	Škola podporující zdraví
TA ČR	Technologická agentura České republiky
TAIEX	Technical Assistance and Information Exchange
TB	Tuberkulóza
TESSy	The European Surveillance System
TRICE	Training in Infection Control in Europe
TQS	Tobacco Questions for Surveys
TRN	Tuberkulóza a respirační nemoci
TSH	Thyreotropní hormon
ÚHKT	Ústav hematologie a krevní transfuze
UICC	International Union Against Cancer
ÚKOZ	Ústřední komise na ochranu zvířat
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
UNAIDS	The Joint United Nations Programme on HIV/AIDS
UNICEF	The United Nations Children's Fund
ÚNMZ	Úřad pro technickou normalizaci a metrologii a státní zkušebnictví
UOCHB	Ústav organické chemie a biochemie AV ČR
ÚPMD	Ústav péče o matku a dítě
UPS	Uninterruptible Power Supply
UTB	Univerzita Tomáše Bati Zlín
UVA PF	Ochranný faktor proti ultrafialovému záření pásma A (400–315 nm)
ÚZIS	Ústav zdravotnických informací a statistiky
VaVaI	Výzkum, vývoj a inovace
VFN	Všeobecná fakultní nemocnice
VH	Virová hepatitida
VENICE	Vaccine European New Integrated Collaboration Effort
VISK	Veřejné informační služby knihoven
VNN	Vysoce nebezpečné nákazy

Zkratka	Význam
VOC	Volatile Organic Compounds
VOŠZ	Vyšší odborná škola zdravotnická
VPN	virtual private network
VRAT	Vysoce rizikové agens
VŠ	Vysoká škola
VŠB TU	Vysoká škola báňská Technické University Ostrava
VŠCHT	Vysoká škola chemicko-technologická
VÚBP	Výzkumný ústav bezpečnosti práce
VÚVeL	Výzkumný ústav veterinárního lékařství Brno
VVP	Vědecký výbor pro potraviny
VZV	Varicella zoster virus
WGS	Celogenomové náhodné sekvenování (angl. „whole-genome shotgun)
WHA	World Health Assembly
WHO	World Health Organization
WNV	West Nile Virus
XDR	Extensively drug-resistant
ZOP	Zdravotní a očkovací průkaz
ZSF JČU	Zdravotně-sociální fakulta Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích
ZVM	Zdravotně-výchovný materiál
ZŠ	Základní škola
ZÚ	Zdravotní ústav